

Vergaderjaar 2015–2016

19 637

Vreemdelingenbeleid

Nr. 2178

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 30 maart 2016

De vaste commissie voor Veiligheid en Justitie heeft op 4 februari 2016 overleg gevoerd met Staatssecretaris Dijkhoff van Veiligheid en Justitie over **Vreemdelingen- en asielbeleid**.

(De volledige agenda is opgenomen aan het einde van het verslag.)

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de commissie,
Ypma

De griffier van de commissie,
Nava

Voorzitter: Ypma
Griffier: Loeffen

Aanwezig zijn elf leden der Kamer, te weten: Azmani, Bisschop, Fritsma, Gesthuizen, Keijzer, Van Klaveren, Kuiken, Sjoerdsma, Voordewind, Voortman, Ypma,

en Staatssecretaris Dijkhoff van Veiligheid en Justitie.

Aanvang 10.00 uur.

De **voorzitter**: Goedemorgen, ik heet de Staatssecretaris, zijn ondersteuning, de collega's en alle belangstellenden hartelijk welkom bij dit algemeen overleg over vreemdelingen en asielbeleid. Wij beginnen met de eerste termijn van de zijde van de Kamer. De leden krijgen wat extra spreektijd, in totaal zeven minuten, omdat we niet zijn toegekomen aan de tweede termijn van het AO Opvang. Ik geef graag als eerste het woord aan de heer Fritsma.

De heer **Fritsma** (PVV): Voorzitter. De ontwikkelingen op het gebied van immigratie en asiel zitten nog steeds in een stroomversnelling, dus ik begin maar snel met het doornemen daarvan.

Ik begin met de overlast, agressie en criminaliteit in en rond asielzoekerscentra. De cijfers daarover liegen er niet om. Zo zijn er veel meer politiemeldingen en bijvoorbeeld veel meer zedenzaken dan we gemiddeld zien in Nederland. De agressie bereikt dieptepunt na dieptepunt. In Zaandam zijn bijvoorbeeld hulpverleners door asielzoekers belaagd, waardoor ambulances alleen nog maar onder politiebegeleiding naar het azc kunnen. Zelfs wanneer voor veel geld professionele beveiliging wordt ingehuurd voor azc's, tieren de overlast en criminaliteit welig. Dan hebben we het nog niet eens over het totaalbeeld van alle ellende. De gegeven cijfers gaan namelijk alleen over incidenten in en nabij de azc's. Wat betekent dit precies? Gaat het om incidenten in azc's plus incidenten in dezelfde straat of hetzelfde postcodegebied? Wat is de reikwijdte? Hoe moeten we dit zien? Dit betekent dus ook dat alle wandaden die asielzoekers plegen buiten de nabijheid van hun azc, bijvoorbeeld in stadscentra of het openbaar vervoer, niet in de gegeven cijfers zijn meegenomen. De PVV wil geen half werk, maar volledige openheid. Ik vraag de Staatssecretaris dus om een totaalbeeld van de door asielzoekers veroorzaakte overlast en criminaliteit, dus inclusief de incidenten die plaatsvinden in stadscentra, uitgaansgebieden en ga zo maar door. Die zitten nog niet in het huidige overzicht. Alle doofpotten moeten weg, dus die cijfers moeten er wel bij.

De informatie over de incidenten laat iets heel raars zien, namelijk het vreselijk lage aangiftepercentage dat aan het wangedrag is gekoppeld. Hoe kan het dat bij vernieling in 75,9% van de gevallen geen aangifte is gedaan? Als iets in een asielzoekerscentrum wordt gesloopt of vernield, moet het COA daar toch aangifte van doen? Of wordt dit door het COA liever onder de pet gehouden?

Het aangiftepercentage bij zedenzaken ligt overigens nog lager. Daarbij wordt in 77,8% van de gevallen geen aangifte gedaan. Hoe kan dit? Ik krijg graag een verklaring van de Staatssecretaris hierover.

Veel daders blijken dus ongestraft hun gang te kunnen gaan. Als asielzoekers dan puur toevallig wel worden opgepakt en veroordeeld, hebben ze van deze Staatssecretaris weinig te vrezen. De vorige keer hebben we het er ook al over gehad. Voordat de Staatssecretaris een asielaanvraag afwijst op grond van openbare orde, moet de desbetreffende asielzoeker maar liefst zes maanden onvoorwaardelijk in de bak hebben gezeten. Zo hoog worden aanranders, agressievelingen en overlastgevers natuurlijk vrijwel nooit gestraft in dit land en dus nemen ze

allemaal lachend een verblijfsvergunning in ontvangst van deze Staatssecretaris. Het kan bijna niet tragischer.

De PVV wil al het tuig eruit en accepteert van deze Staatssecretaris geen holle praatjes meer. Mededelingen dat criminele asielzoekers toch echt worden aangepakt en dat overlast toch echt wordt tegengeworpen in asielprocedures zijn in de praktijk niets waard. Het gebeurt gewoon niet of nauwelijks. Zeggen dat dit wel gebeurt, grenst aan misleiding van de Nederlandse burger.

Dan kom ik op het nieuwe Turkijeplan; ik meen van de heer Samsom. De Staatssecretaris merkt dit plan in zijn brief overigens aan als «passend binnen het kabinetsbeleid». Dat laatste verbaast mij helemaal niets, want het past inderdaad precies in een lange rij van losse flodders die op ons afkomen. Dit plan komt erop neer dat migranten vanuit Griekenland worden teruggestuurd naar Turkije, om hen vervolgens op legale wijze weer hiernaartoe te halen. Daar schieten we natuurlijk helemaal niets mee op. Het wordt echter nog erger als we naar de uitwerking van het plan kijken. Zo is het ondanks krantenkoppen over kerende veerboten de bedoeling dat asielzoekers in Griekenland toch de procedure in gaan. Worden asielzoekers daar dan wel vastgezet? Anders kunnen ze niet gedwongen per kerende veerboot worden teruggestuurd. Ik weet het antwoord eigenlijk al: dat is negatief. Asielzoekers kunnen straks dus waarschijnlijk helemaal vrij van Griekenland doorreizen naar bijvoorbeeld Nederland. De heer Samsom van de PvdA, maar ook de coalitie, wil asielzoekers nooit vastzetten.

Dit wordt dus een exacte herhaling van het fiasco van de hotspots. Ook daar wordt men niet vastgezet, met als resultaat dat niemand meedoet aan registratie of herverdeling en in plaats daarvan doorreist naar de West-Europese verzorgingsstaten. Dit is allemaal tot mislukken gedoemd. Dan heb ik het nog niet eens over het commentaar van hoge ambtenaren van Turkije op het gebied van migratie, die hier niet aan willen meewerken.

De PVV blijft het kabinet oproepen om zich niet afhankelijk te maken van Turkije of van de totaal disfunctionerende Europese Unie. Neem eindelijk het heft in eigen hand, stop het gerommel in de marge en sluit de Nederlandse grenzen voor alle asielzoekers! In plaats van dat te doen en de asielinstroom te stoppen, gaat het kabinet ongelofelijk genoeg vrolijk door met het versoepelen van het toelatingsbeleid. Het is de wereld op zijn kop. Ik heb hier meerdere voorbeelden van. Ten eerste wordt het nareisbeleid voor partners en gezinsleden van asielzoekers verruimd. De mogelijkheid om daartoe een aanvraag in te dienen, wordt verlengd van drie naar zes maanden. Asielzoekers hebben dus veel meer tijd om om overkomst van gezinsleden te vragen, zonder aan de voor gezinshereniging gebruikelijke toelatingsvoorwaarden te hoeven voldoen. Wat is dit voor iets raars?

Ten tweede krijgen zelfstandigen, vaak afkomstig uit Turkije, het van deze Staatssecretaris veel gemakkelijker om een verblijfsvergunning te krijgen. Zo hoeft de gangbare accountantsverklaring niet eens meer te worden verstrekt. Fraudeurs en sjoemelaars doe je hier een groot plezier mee. Kan de Staatssecretaris ook deze rare versoepeling van het toelatingsbeleid achterwege laten?

De **voorzitter**: Ik zie een interruptie van mevrouw Keijzer en u zit eigenlijk ook aan uw tijd. Ik zeg er nog even bij dat ik twee interrupties toesta, korte vragen, zonder inleiding.

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Dan is mijn vraag aan de heer Fritsma of hij vannacht goed geslapen heeft.

De **voorzitter**: Mijnheer Fritsma.

De heer **Fritsma** (PVV): Dat is dan de eerste interruptie. Ik heb prima geslapen.

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Ik wil mijn vraag toch even toelichten. Ik probeer me te verplaatsen in de PVV. Kijk bijvoorbeeld naar de langere termijn voor verzoeken voor gezinshereniging, die overigens is ingegeven door het feit dat het allemaal te lang duurt. De laatste tijd zijn mensen teruggegaan omdat het te lang duurde voordat ze hun gezin hiernaartoe mochten halen. Voor de PVV zou dat dus zomaar iets goeds kunnen zijn. Of komt «iets goeds» niet voor bij de PVV?

De heer **Fritsma** (PVV): Met alle respect, mevrouw Keijzer kent het beleid niet. Als een asielzoeker een status heeft gekregen, heeft hij drie maanden de tijd om partner en gezinsleden over te laten komen. Die termijn wordt nu verruimd naar zes maanden. Asielzoekers moeten na die drie maanden normaal gesproken aan allerlei criteria voldoen om hun partners te laten overkomen, zoals een inkomensvereiste en een machtiging tot voorlopig verblijf. Ze mogen ook geen gevaar vormen voor de openbare orde. Die criteria vervallen nu. Dat is een verruiming van het toelatingsbeleid waar zelfs de fractie van het CDA tegen zou moeten zijn, om zo de asielinstroom te beperken.

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Dank voor dit college. Toen ik studeerde, had ik nog weleens een college waarin ik iets hoorde wat ik niet wist. Dat is nu niet het geval. Ik denk dat het goed is dat de heer Fritsma zich verdiept in de voorstellen. Volgens mij is dit namelijk juist niet het geval. Die eisen gelden nog steeds. Volgens mij is het nettoresultaat dat mensen misschien minder snel hiernaartoe komen. Dat zou in de wereld van de heer Fritsma een opsteker kunnen zijn. Daarom vraag ik nogmaals of hij vannacht lekker heeft geslapen.

De heer **Fritsma** (PVV): Ik raad mevrouw Keijzer aan om de Vreemdelingenwet eens te lezen. Zij zegt dat die eisen nog steeds gelden, maar dat is niet zo. Ik zal nog één keer het beleid uitleggen voor degenen die het niet snappen. Als een asielzoeker na het verkrijgen van een verblijfsvergunning binnen drie maanden vraagt om de overkomst van partners of gezinsleden, kunnen ze komen. Als het langer duurt dan drie maanden, moet hij aan allerlei eisen voldoen, zoals een inkomensvereiste en het vereiste van een machtiging tot voorlopig verblijf. Nu heeft de Staatssecretaris ervoor gezorgd dat iemand die na vijf maanden vraagt om overkomst van partner en gezinsleden, niet aan de gebruikelijke voorwaarden hoeft te voldoen. Het nareisbeleid is, met andere woorden, versoepeld. Ik heb hier de Vreemdelingencirculaire voor me liggen. Daarin staat een belangrijk punt. Ik hoop dat mevrouw Keijzer daar rekening mee kan houden. Het kabinet heeft de termijn van drie maanden altijd verdedigd als een redelijke termijn waarbinnen asielzoekers om overkomst van hun familie kunnen vragen. Een en ander wordt omkleed met argumenten, bijvoorbeeld dat dit de integratie bevordert. Het is niet de bedoeling dat gezinnen die heel lang ontworcht zijn, toch worden herenigd. Het gaat om tijdelijke ontworchtiging. Daar is beleid omheen gebouwd. De Staatssecretaris laat dat beleid nu, bijna onaangekondigd, vallen en zorgt ervoor dat asielzoekers die pas na vijf maanden om overkomst van hun partner en familieleden vragen, niet aan de voorwaarde hoeven te voldoen die normaal gesproken gelden voor gezinshereniging, zoals het inkomensvereiste. Dat is het hele verhaal en dat kan iedereen nazoeken en nalezen. Het is een versoepeling van het beleid, die zal zorgen voor meer nareizigers.

De **voorzitter**: Hartelijk dank. Wilt u uw betoog afronden?

De heer **Fritsma** (PVV): Dat is korter dan ik gedacht had. Ik heb nog enkele vragen. Waarom gaat de Staatssecretaris door met het vrijwillig ophalen van vluchtelingen uit het buitenland? Vindt hij de tienduizenden asielzoekers die op eigen kracht Nederland bereiken nog niet genoeg? Waarom wil hij er meer bijhalen? Waarom stopt hij daar niet mee?

Mijn laatste punt betreft het terugkeerbeleid. De Staatssecretaris krijgt veel te weinig illegalen terug naar het buitenland. Dat wil ik specificeren tot de categorie Dublinclaimanten. Meer dan de helft van alle Dublinclaimanten vertrekt met de noorderzon, nog voordat de overdracht aan de orde is, zo kunnen we lezen in de brieven. Dit kan niet. Dit moet beter. Meer mensen moeten weg. Bij gebrek aan tijd laat ik het hierbij.

De **voorzitter**: Hartelijk dank. Gelukkig hebt u nog een tweede termijn.

De heer **Van Klaveren** (Groep Bontes/Van Klaveren): Voorzitter. De enorme toestroom van asielzoekers – vorig jaar waren het er bijna 60.000 – gaat het absorptievermogen van ons land ver te boven. We merken dit aan de spanningen op het gebied van huisvesting, aan de sociale onrust in wijken waar azc's worden gepland en aan de extra belasting van politiecapaciteit. Ook de structurele problemen zullen groeien, zoals de belasting van de sociale zekerheid, de groei van de zorgkosten en uiteraard de integratieproblemen. Die problemen zijn al enorm – denk alleen maar aan de groep Somaliërs – en zullen nog vele malen groter worden. Het is daarom essentieel om een maximumaantal voor asielzoekers te formuleren dat een land aankan. De Duitse Minister van Binnenlandse Zaken heeft dit bepleit, evenals de Oostenrijkse regering. Mijn fractie vraagt hier al om sinds de Algemene Beschouwingen. Wanneer komt de Staatssecretaris met zo'n maximum? Dan kom ik op de beknotting van de persvrijheid en de politie-intimidatie van burgers die kritisch zijn op de komst van nieuwe asielzoekerscentra. In Enschede en Sliedrecht kwam de politie bij burgers thuis om hen te wijzen op hun twittergedrag. Het werd begrijpelijkerwijs ervaren als zeer intimiderend. Maar ook het weren van journalisten bij informatieavonden over asielzoekerscentra is een vorm van staatsintimidatie die zo snel mogelijk moet stoppen. De media moeten in alle vrijheid hun werk kunnen doen, zonder vrijheidsvrezende burgemeesters of een verwarde commissaris van de Koning in Flevoland, die journalisten van wangedrag beschuldigt. Veel gekker moet de Staat zich niet gaan opstellen. Wanneer gaat het kabinet stoppen met het faciliteren van dit soort DDR-praktijken? Hetzelfde geldt voor de doofpottencultuur inzake asielincidenten. In Almere was sprake van meerdere incidenten, maar er werden er slechts twee gemeld. De burgemeester van Katwijk hield bewust incidenten onder de pet. Dat is een gevaarlijke ontwikkeling. In de afgelopen dagen verschenen er berichten over gewelddadige asielzoekers die zich in Zaandam keerden tegen de politie. Er was sprake van agressie van asielzoekers in Berghem en in Winterswijk en er was een steekpartij bij een azc in Almere. Het is geweld wat de klok slaat. De zorgen van asielcritici zijn dan ook meer dan terecht. Dat blijkt ook uit de reeds aangehaalde landelijke cijfers over incidenten in en om azc's. Die cijfers liegen er niet om: meer dan 8.000 incidenten, waarvan meer dan 1.000 geweldgerelateerd zijn. Is de Staatssecretaris bereid toe te zeggen dat bij geweld, zeker als die gericht is op hulpverleners, de asielprocedure altijd zal worden beëindigd en dat ingezet zal worden op uitzetting? De cijfers over COA-incidenten roepen een hoop vragen op. Ik krijg graag opheldering over het aantal meldingen van radicalisering en jihadisme. Die worden niet apart genoemd, maar dat lijkt ons vrij essentieel, zeker in deze tijd. Ik krijg graag ook een specifieke toelichting op de meer dan 5.000 overlastincidenten, uitgesplitst per categorie. Nu wordt er slechts in algemene termen over gesproken.

In de brief worden maar liefst 55 zedenzaken genoemd. Waar gaat het dan om? Gaat het om kindhuwelijken, huwelijksdwang, aanranding of misbruik van homoseksuelen? Ik krijg hier graag helderheid over. Het COA lijkt de regie volkomen kwijt te zijn. Er zijn meldingen van bedreiging, mishandeling en zelfs verkrachting van homoseksuele asielzoekers. In Rosmalen is de noodopvang al maanden het toneel van vechtpartijen, drugsgebruik en doodsbetredingen. Heeft de Staatssecretaris eigenlijk nog vertrouwen in het COA?

Hoeveel extra politiecapaciteit slokt het asielvraagstuk op? Ik vraag dit ook naar aanleiding van berichten van de Politiebond ANPV en de Stichting Maatschappij en Veiligheid en het bericht, zoals eerder is aangehaald in dit debat, dat de politie bij calamiteiten bij azc's moet meerijden met ambulances.

Ik stelde al dat de enorme asielinstroom het absorptievermogen van ons land ver te boven gaat. Het plan van Rutte en Samsom om ons lot in handen te leggen van Turkije is geen oplossing. We moeten toe naar enkel opvang in de regio, toe naar het direct vastzetten, straffen en uitzetten van asielzoekers die zich schuldig maken aan geweld en andere vormen van criminaliteit. Ook uitgeprocedeerden dienen zo snel mogelijk teruggestuurd te worden naar het land van herkomst. Cijfers over dalende gedwongen uitzettingen zijn natuurlijk absurd in een tijd van asielrecords. We moeten dus stoppen met asielopvang in Nederland.

De spanning in de samenleving loopt op. Mensen zijn echt klaar met het opgedrongen beleid, met azc's die niet gewenst zijn en met bestuurders die wel luisteren maar vervolgens niets doen met de bezwaren. De asieltoestroom moet stoppen. We moeten zo snel mogelijk toe naar een mini-Schengen of individuele grenscontroles. Tot die tijd moet er eindelijk worden ingezet op ontmoediging. Mijn fractie schreef in oktober al een initiatiefnota waarin zij pleitte voor het opstarten van informatieve ontmoedigingscampagnes in doorreislanden, voor het vervangen van het cash leefgeld voor voedsel en kleding door een bonnensysteem, zoals in de Verenigde Staten het geval is, voor het schrappen van gesubsidieerde recreatieve activiteiten, voor het helemaal laten vervallen van de voorrangregeling voor statushouders bij huisvesting en voor het omzetten van de betaalde ziektekostenverzekering voor asielzoekers met een verblijfsvergunning in een lening.

Ik rond af. Is de Staatssecretaris bereid deze punten over te nemen en het ontmoedigingsbeleid concreet vorm te geven, zoals de Denen en inmiddels ook de Belgen doen?

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik zie geen interrupties. Ik heet mevrouw Gesthuizen van harte welkom. Zij zit even aan de andere kant, omdat er nogal veel deelnemers zijn aan het debat.

De heer **Sjoerdsma** (D66): Voorzitter. Ook ik begin graag met de cijfers die de Staatssecretaris afgelopen weekend publiceerde over de incidenten in en rondom asielzoekerscentra. Ik denk dat het heel goed en belangrijk is dat het kabinet hier transparant over is en wil zijn, want elk incident is er een te veel. Het is echter ook heel belangrijk om deze cijfers in de juiste context te zien en te voorzien van een duiding. Als ik de cijfers zo rauw op mijn dak krijg, zou ik er zomaar van kunnen schrikken. Het gaat namelijk over nogal grote aantallen. Als je de cijfers uit elkaar haalt, zie je echter dat een groot aantal incidenten intern zijn. Laat ik een vergelijking maken met de politiemeldingen over heel Nederland. Het is overigens maar een ruwe vergelijking. In Nederland waren er in 2015 3 miljoen politiemeldingen. Dat zijn 17,6 meldingen op 100 man. Bij de COA-politiemeldingen gaat het om 9,4 meldingen op 100 man. Dat is mijn eigen duiding, maar ik wil van de Staatssecretaris vandaag ook graag een duiding krijgen. Hoe moeten wij die cijfers lezen? Hoe ernstig zijn de cijfers in vergelijking met de reguliere cijfers voor de Nederlandse steden? Vergeet ook niet de

context van deze asielzoekerscentra. Er zitten mensen die bang zijn. Ze vervelen zich ook vaak, want de wachttijd is nu acht maanden. Dat de spanningen daar oplopen, vind ik dus niet zo vreemd. Elk incident is er natuurlijk een te veel. Ik krijg graag een duiding van de Staatssecretaris van de cijfers over de incidenten.

Wat mij ook duidelijk wordt uit deze cijfers – dat is de keerzijde – is dat de meeste opvangcentra niet zo veilig zijn als ze zouden moeten zijn. Er waren 369 gevallen van hongerstaking, zelfverminking en poging tot zelfmoord. Zo veel pogingen tot zelfmoord vind ik ook schokkend. Ik vraag de Staatssecretaris of deze cijfers niet ook nopen tot aanvullende maatregelen om de veiligheid en het gevoel van veiligheid van asielzoekers in die centra te verbeteren.

De uitdaging waar Nederland in 2016 voor staat op het gebied van opvang, zal waarschijnlijk groter zijn dan in 2015. 2015 werd gekenmerkt door veel improvisatie. Daarmee lukte het uiteindelijk om niemand buiten te laten slapen. In 2016 wordt de uitdaging echter groter. De politie zei in de afgelopen dagen dat we naar een kleinschaliger opvang moeten. Ik ben dat van harte met de politie eens. Het is beter voor de omwonenden, het is behapbaarder, het is beter op te vangen in de buurt, het is beter voor de asielzoekers zelf, want kleinschaliger en intiemer, en het is beter voor de politie zelf. Neemt de Staatssecretaris dit signaal serieus? Gaat hij er ook naar handelen?

Dan kom ik op de uitdaging om de aantallen asielzoekers die het kabinet dit jaar verwacht fatsoenlijk op te vangen. Deze week bleek dat nog lang niet alle provincies voldoende opvang hebben geregeld. Op welke manier gaat de Staatssecretaris zekerheid bieden, zodat we niet in dezelfde situatie komen als in 2015? Hoe wil hij ervoor zorgen dat de drama's zich niet herhalen, dat we niet overal crisisnoodopvang hebben en dat we niet gaan slepen met asielzoekers van plaats A naar B, C, D, E en F? Bij welke instroomcijfers verwacht de Staatssecretaris dit soort opvang weer nodig te hebben? Kan hij toezeggen er alles aan te doen om te voorkomen dat dit gesleep nodig zal zijn?

We gaan volgende week in de plenaire zaal ook nog spreken over de asielprognoses. Dat zal ik deze week dus niet doen, maar ik heb wel een vraag over die prognoses. De heer Wientjes heeft zich vanuit de zijde van de VNG uitgesproken over de prognoses. Dat riep bij mij de volgende vraag op. Geldt de instemming van de VNG-leden nog wel voor het bestuursakkoord, nu blijkt dat de prognoses misschien wel hoger zijn dan eerder is vermeld? De heer Wientjes suggereerde dit. Ik zie de Staatssecretaris nee schudden en dat zou goed nieuws zijn. Kan hij uitleggen hoe het contact met de VNG over de prognoses verloopt?

Ik kom op het bestuursakkoord en het vijfsporenbeleid, waarbij asielzoekers in verschillende categorieën worden opgedeeld. Evident kansrijke aanvragers krijgen geen gefinancierde rechtsbijstand meer, zodat de procedure sneller kan worden doorlopen. Ik begrijp dat dit de intentie is van de Staatssecretaris. Die intentie deel ik. Hoe borgt hij dat de rechten van asielzoekers in de procedure overeind blijven? Is hij bereid na een jaar of twee een evaluatie van dat vijfsporenbeleid naar de Kamer te sturen? Ik vraag dat omdat de Vereniging Asieladvocaten en -juristen Nederland hier kritisch over is. Ik wil die kritiek niet meteen overnemen, maar ik vraag de Staatssecretaris wel om te reageren op de nadelen die zij schetst van het voorgenomen vijfsporenbeleid.

Ik heb berichten gehoord uit onder andere de gemeente Den Haag dat er bij het plaatsen van asielzoekerscentra rekening wordt gehouden met de woningen van bestuurders. Ik denk dat het goed is als de Staatssecretaris vandaag heel duidelijk kan maken dat er geen sprake is van voortrekken van bestuurders bij het plaatsen van asielzoekerscentra. Het is niet de bedoeling dat er van alles wordt gedaan om geen centrum te plaatsen als er in een bepaalde wijk een bestuurder woont. In Den Haag weten we dan

allemaal om wie het gaat. Het lijkt mij onverstandig. Voor het draagvlak van de gewone Nederlanders lijkt het mij ook bijzonder slecht. Veel collega's hebben zich in de media uitgelaten over de veiligelandenlijst. Het is goed als die kan worden uitgebreid, maar het moet wel zorgvuldig gebeuren. Als je landen te snel veilig verklaart, zul je straks in de media berichten lezen dat uitgezette asielzoekers vermoord of mishandeld zijn. Ik vraag de Staatssecretaris om landen waarin lhbt'ers gevaar lopen, niet zomaar op de veiligelandenlijst te plaatsen. Ik heb nog een vraag over het Beleidskader hervestiging 2016–2019. De Staatssecretaris geeft aan dat hij het huidige quotum voor hervestiging wil vasthouden, namelijk 500 per jaar. Wij hebben allemaal het plan van de heer Samsom gezien. Dit gaat uit van een hervestigingsaantal dat vele malen hoger ligt dan die 500 per jaar. Hoe verhouden deze getallen zich tot elkaar? Ik vraag dit ook omdat de Staatssecretaris aangeeft dat het plan-Samsom eigenlijk wel in lijn is met het kabinetsbeleid.

De heer **Van Klaveren** (Groep Bontes/Van Klaveren): De enig mogelijke verklaring voor de incidenten die de heer Sjoerdsma noemt, is verveling. Wijt de heer Sjoerdsma geweld tegen homo's, aanrandingen en doodsb bedreigingen werkelijk aan verveling? Zo nee – ik kan het me namelijk haast niet voorstellen – kan er dan volgens hem een culturele component aanwezig zijn, bijvoorbeeld bij geweld tegen homo's?

De heer **Sjoerdsma** (D66): Als de heer Van Klaveren iets vaker bij deze debatten aanwezig zou zijn, zou hij weten dat mijn fractie altijd alle incidenten verwerpt, in het bijzonder incidenten met pesterijen of geweld tegen kwetsbare groepen, of dat nu lhbt'ers, christenen, vrouwen of kinderen zijn. Die zaken zijn absoluut verwerpelijk. Wat ik echter ook graag verre van me werp, is de pertinente suggestie van de heer Van Klaveren dat dit iets met cultuur te maken heeft, of – hij heeft het zelf nu niet gezegd – met de islam. Deze zaken hebben gewoon te maken met, laat ik het netjes zeggen, mensen die verwerpelijke opvattingen hebben.

De heer **Van Klaveren** (Groep Bontes/Van Klaveren): Ik vind het allereerst mooi om te horen dat de heer Sjoerdsma ons hier af en toe mist. Helaas is het voor een kleine fractie niet mogelijk om altijd overal te zijn. De heer Sjoerdsma geeft eigenlijk geen antwoord op mijn vraag. Hij noemt specifiek verveling als oorzaak voor deze zaken. Hij zegt nu zelfs dat er geen culturele component is. Er zijn talloze figuren, van links tot rechts, die inmiddels hebben erkend dat de islam een rol speelt, bijvoorbeeld bij geweld tegen homo's, ook in azc's. Het zou D66 sieren – ik denk dat Nederland er ook beter van wordt – als zij zou meegaan met de tijd en zou erkennen dat het politiek correcte geneuzel dat we vaak uit de D66-hoek horen, achterhaald is.

De heer **Sjoerdsma** (D66): Om het heel kort te houden: ik zal nooit suggereren dat alleen verveling ten grondslag ligt aan de incidenten in de azc's. Ik heb gezegd – en daar neem ik zeker geen afstand van – dat het te verwachten valt dat incidenten plaatsvinden in een omgeving waarin mensen bij elkaar zitten die een moeilijke tocht hebben meegemaakt, die vrezende voor hun familie, die onzeker zijn over de procedure en die ook nog eens opgehokt zitten op een plek die niet bepaald de jofelste plek op aarde is. Dat daar incidenten plaatsvinden, kan ik me voorstellen. Ik praat dat niet goed. Ik vind het geen excuus, maar ik vind het niet helemaal onbegrijpelijk. Ik heb nooit gezegd dat verveling leidt tot homopesten. Absoluut niet. Dat werp ik verre van me.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Voorzitter. Het is goed dat we hier weer praten over alles rond asielopvang. Dat doen we vaker en daar is ook alle reden toe.

We hebben inmiddels een incidentenregistratie gekregen. Daar dank ik de Staatssecretaris voor. Ik vraag hem wel om die registratie iets specifiek te maken dan nu het geval is. We weten nu namelijk nog niet wat de oorzaken zijn voor de incidenten. Dat zou de Staatssecretaris ook kunnen helpen. Dan kun je zien waar de frustraties vandaan komen. Sommige organisaties weten het wel. Het COC en Stichting Gave registreren die zaken, omdat ze zelf die meldingen krijgen. Daaraan kun je zien dat er een sterke stijging is van het aantal gevallen waarin homo's, christenen en ook vrouwen worden lastiggevallen en bedreigd. Dat geeft een onveilig gevoel binnen die azc's en daar moeten we oog voor hebben. Ik heb net weer veel meldingen gezien. Er komt een tijd dat we deze mensen moeten beschermen en dat er wellicht een aparte opvang voor vrouwen, homo's en christenen moet komen. Dat willen we eigenlijk niet, want we vinden dat de daders bestraft moeten worden. Mijn hart gaat echter wel uit naar de mensen die bedreigd en getreiterd worden en 's nachts uit hun bed worden gehaald. Keukens worden bezet als gebedsruimtes, waar anderen dan niet meer in kunnen. Er zijn voorbeelden te over.

De heer **Van Klaveren** (Groep Bontes/Van Klaveren): De ChristenUnie geeft terecht aan dat vooral christenen, vrouwen en homo's te maken hebben met bedreiging en geweld. Ik hoop dat de ChristenUnie, in tegenstelling tot D66, wel erkent dat de islam een factor is die meespeelt bij het geweld en de incidenten die specifiek gericht zijn tegen deze groepen. Erkent de ChristenUnie dat de islam ook een rol speelt bij dit soort incidenten?

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Ik weiger om de islam in zijn algemeenheid te betitelen als het kwaad. Ja, er zijn mensen, radicale jihadistische denkers, die de islam gebruiken of misbruiken om anderen aan te zetten tot geweld of om zelf tot geweld over te gaan, maar dat betekent niet dat alle mensen die in de islam geloven bij voorbaat verdacht zijn en maar opgesloten moeten worden in Nederland. Daar moeten we vooral niet naartoe, want dan doen we geen recht aan artikel 1 van onze Grondwet. Ik hoop dat u dat ook nog steeds onderschrijft.

De heer **Van Klaveren** (Groep Bontes/Van Klaveren): Volgens mij heeft de mijnheer van de ChristenUnie niet goed geluisterd. Ik heb niet gezegd dat de islam het ultieme kwaad is. Ik heb ook niet gesteld dat alle moslims opgesloten moeten worden. Ik heb gewoon gevraagd of de ChristenUnie erkent dat de islam een factor kan zijn bij geweld tegen christenen, vrouwen en homo's. Daar komt geen duidelijk antwoord op en dat vind ik heel teleurstellend.

De heer **Sjoerdsma** (D66): Die mijnheer van de ChristenUnie is collega Voordewind!

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Dank u wel, mijnheer Sjoerdsma. Ik erken dat die bedreigingen voorkomen. Ik erken ook dat het gaat om moslims. Ik neem echter afstand van de woorden van de heer Van Klaveren dat de islam het kwaad is en dat mensen die dit doen, uitsluitend gemotiveerd zijn door de islam. Er zijn ook Nederlanders die kwaad willen met homo's, die schelden op vrouwen en onfatsoenlijk met vrouwen omgaan. Zo simpel zit de wereld helaas niet in elkaar, zeg ik tegen de heer Van Klaveren. Ik hoop dat hij toch iets genuanceerder denkt over de wereld.

De heer **Van Klaveren** (Groep Bontes/Van Klaveren): Ik hoop wel dat u de Handelingen erop naleest. Dan kunt u lezen dat ik niet heb gezegd dat de islam het kwaad is.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Klaveren, ik sta geen interruptie meer toe. De heer Voordewind vervolgt zijn betoog.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Ik erken dat er incidenten plaatsvinden. Dat heb ik al gezegd. In de incidentenregistratie komen ook geluidsoverlastincidenten voor of andere zaken. Die 5.000 incidenten moet je er niet bij tellen, anders lijken de asielzoekerscentra broeinesten van jihadisten, maar dat is dus niet het geval. Als mensen op elkaar geplakt zitten, met twaalf of soms veel meer in één ruimte, zonder afscherming, zullen er spanningen zijn.

Ik heb een aantal suggesties voor de Staatssecretaris om de spanningen iets te verminderen. Gelukkig heeft Minister Asscher al gezegd dat de mensen die zes tot acht maanden zitten te wachten zo snel mogelijk activiteiten kunnen ontplooiën. Ik ben net weer in Alphen geweest. Ik ga aanstaande vrijdag naar Zaandam. Er zijn steeds meer klachten. Mensen willen iets doen en niet alleen maar wachten. Wanneer kunnen die mensen vrijwilligerswerk doen? Ik denk bijvoorbeeld aan een termijn van twee weken na binnenkomst. Hebben we daar een deadline voor? Is die ambitie er?

Als er in de noodopvang maaltijden verzorgd worden, krijgen mensen nul euro om iets te kopen, bijvoorbeeld beltegoed. Mensen gaan dan ook niet de noodopvang uit, want ze hebben niets te besteden. Ze kunnen niets kopen. Ze kunnen geen eigensoortig voedsel kopen. Ik heb de magnetronmaaltijden gezien. We moeten natuurlijk alle zeilen bijzetten om mensen te eten te geven. Ik heb ook gezien dat de uiterste houdbaarheidsdata op broden zijn weggestreept, zodat die niet te zien zijn. Ik maak me dus wel zorgen over de kwaliteit van het voedsel. Natuurlijk moeten mensen blij zijn dat ze hier worden opgevangen, maar waarom stellen wij niet veel meer mensen in staat om zelf hun voedsel te bereiden? Geef hun die € 56, zodat ze veel meer speling hebben om hun eigen keuzes te maken.

De wachttijden lopen maar op. Dat is ook een grote frustratie van mensen. Mensen moeten zich aanmelden bij de IND. Ik heb al eerder aan de Staatssecretaris gevraagd waarom er geen mobiele IND-teams naar de grote opvangcentra komen, zodat de mensen niet zo lang hoeven te wachten. Dat zou een simpele oplossing kunnen zijn.

Vanuit verschillende zijden, bijvoorbeeld door de plaatsvervangend korpschef en verschillende burgemeesters, is aangedrongen op kleinschaliger opvang. Ik heb eerder voorgesteld om de noodopvang en de azc's eerlijker te verdelen over Nederland. Wanneer krijgen we gegarandeerd dat het COA ook locaties gaat openstellen die geschikt zijn voor minder dan 400 mensen? Ik krijg nog steeds van burgemeesters en wethouders te horen dat ze geweigerd worden als ze locaties willen aanbieden voor 200 of 300 mensen. Ik krijg hier graag een reactie op.

Dan kom ik op het bestuursakkoord. De cijfers zijn niet helemaal duidelijk. De NOS zegt dat zes provincies het aantal van 2.500 extra plekken hebben gehaald. Trouw zegt dat nul provincies dit aantal hebben gehaald.

Wanneer gaat het dan wel gebeuren? De deadline van 1 februari is overschreden. De mensen zitten nog in de paviljoens, een soort halve tenten. Wanneer komen die plekken er? Moeten we de vrijwilligheid niet gewoon loslaten?

Dan kom ik op de naturalisatie. Er zijn allerlei onderzoeken geweest. We weten nu wat de redenen zijn. Men kan de geboorteregisters en -akten niet achterhalen. Dat geldt voor het grootste deel van de Ranov-groep (Regeling afwikkeling nalatenschap oude vreemdelingenwet). Daardoor zitten ze hier jarenlang, soms twaalf jaar, te wachten totdat ze zich uiteindelijk kunnen naturaliseren. De hoop daarop neemt steeds meer af. Er zijn twee toezeggingen van de Staatssecretaris, maar die zijn beperkt. Ik vraag hem rigoureuze maatregelen te nemen om deze mensen tot eersterangsburgers in Nederland te maken.

De heer **Azmani** (VVD): De helft van het aantal opvangplekken is gerealiseerd. Dat is niet conform de afspraken in het bestuursakkoord. Begrijp ik het goed dat de ChristenUnie naar aanleiding van deze cijfers de provincies wil verplichten om een bepaalde hoeveelheid opvangplekken te bieden? Is dat de manier waarop draagvlak gecreëerd wordt?

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Dat is helemaal niet zo bijzonder. Als er nood is en mensen in tentenopvangkampen, in paviljoens, zitten, moeten er gewoon snel plekken komen. Dan kunnen gemeenten niet maar wachten en er met elkaar over bakkeleien of een en ander op elkaar afschuiven. Flevoland heeft bijvoorbeeld bijna geen extra opvangplekken gecreëerd. We moeten er dus druk achter zetten. Ik weet niet hoe de heer Azmani dat ziet. Wil hij dat we tot volgend jaar wachten totdat gemeenten het gaan organiseren? Het bestuursakkoord was duidelijk. Daar zat dwang achter. Het heeft echter niet tot resultaten geleid.

De heer **Azmani** (VVD): Volgens mij zit er geen dwang achter afspraken in een bestuursakkoord. Ik vind het heel onbegrijpelijk dat de ChristenUnie dan maar pleit voor het van bovenaf aan de gemeenten in dit land opleggen dat ze voor zoveel duizend opvangplekken moeten zorgen. Ik vind dat echt bizar. Draagvlak bouw je van onderaf op. Is het onmogelijk voor de ChristenUnie om op een gegeven moment te constateren dat er geen draagvlak meer is voor de opvang van asielzoekers in dit land? Of kan dit binnen de ChristenUnie nooit het geval zijn?

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Ik heb eerder gezegd dat een eerlijkere verdeling van de opvang van asielzoekers het hele land zou helpen. Dan zouden we ook kleinschaliger kunnen opvangen, waardoor we bijvoorbeeld situaties als die in Geldermalsen, Heesch of Oranje niet hadden gehad. Daar moesten ineens belachelijke aantallen opgevangen worden. Als we de opvang eerlijk over de provincies verdelen, zal het draagvlak groter worden. Dan kun je namelijk ook kleinschaliger opvangen. De redenering van de heer Azmani klopt dus gewoon niet. Nu ontspringen gemeenten en provincies de dans nog, waarna andere provincies meer mensen moeten opvangen. Daardoor is er dus ook grootschaligere opvang. Dit ondermijnt het draagvlak. De redenering van de heer Azmani klopt voor geen meter en leidt tot niks.

De **voorzitter**: De heer Voordewind heeft nog een minuut voor zijn bijdrage.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Dan ga ik staccato verder, voorzitter. Ik kom op het asielbeleid met betrekking tot Irak. De Staatssecretaris heeft het besluit- en vertrekmoratorium opgeheven. Daar is wat voor te zeggen, omdat er ook onveilige gebieden worden genoemd. Bagdad wordt echter nog steeds als veilig gebied aangemerkt. We hebben van alle kanten berichten ontvangen dat er nog steeds veel aanslagen plaatsvinden en dat er geen vestigingsalternatief is als je uit Bagdad komt. Ik maan de Staatssecretaris om hiernaar te kijken en om Bagdad toch als onveilig gebied aan te merken.

Dan kom ik op de nareistermijn. Ik vraag met name aandacht voor de Eritreeërs, voor wie het heel lastig is om uit Eritrea te reizen. Als ze te laat komen bij de ambassade, wordt gezinshereniging afgewezen. Als de beslistermijn naar negen maanden gaat, zullen vooral Syriërs van wie de gezinnen zich nog in heel gevaarlijke situaties bevinden, waarschijnlijk wel twee jaar moeten wachten om hun vrouw en kinderen weer te kunnen zien. Die kant moeten we toch niet op? Wil de Staatssecretaris in ieder geval voorrang geven aan gezinsleden die nog in een oorlogssituatie zitten?

Ik laat het hierbij, want volgens mij ben ik door mijn tijd heen.

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks): Voorzitter. Ik begin mijn bijdrage met stil te staan bij de verdrinkingen in de Middellandse Zee in de afgelopen tijd. Er zonken verschillende boten. Minstens 368 vluchtelingen verdronken in de afgelopen maand, van wie naar schatting van UNICEF en IOM een derde kind was. Eén verhaal greep mij bijzonder aan, namelijk het verhaal over een groep vrijwilligers die op een afstandje toekeek hoe 31 vluchtelingen verdronken. Deze vrijwilligers bevonden zich op Turkse wateren. Volgens de vrijwilligers worden zij in Griekenland gearresteerd voor mensensmokkel als zij mensen uit Turkse wateren redden en naar de Griekse kust brengen. Eén moeder probeerde nog tevergeefs haar baby over de watergrens te gooien. Dat wij als Europees continent niet hebben kunnen voorkomen dat de Middellandse Zee is verworden tot een massagraf, dat nog steeds op deze gruwelijke wijze aan het uitdijen is, is een aanklacht tegen het morele leiderschap binnen de Europese Unie. Ik spreek dan ook in de eerste plaats mijn waardering uit dat het kabinet in zijn positie als voorzitter van de Europese Raad met hernieuwde energie probeert om met de Europese Unie een werkbare oplossing te vinden voor deze tragedie. Of de door de heren Rutte en Samsom bepleite retourboot naar Turkije de oplossing is, betwijfelen we natuurlijk. Kan de Staatssecretaris nader uiteenzetten hoe het kabinet dit plan precies ziet vliegen? De Europese Unie zou nog slechts 150.000 tot 250.000 vluchtelingen opnemen en Turkije, dat al te kampen heeft met 2 miljoen vluchtelingen, de overige honderdduizenden. Is dat redelijk en haalbaar? Denkt de Staatssecretaris dat er in Turkije veilige en humane opvang zal worden geboden aan deze mensen? Hoe wordt voorkomen dat politieke vluchtelingen uit Turkije worden teruggestuurd? De Turkse regering sluit immers ook journalisten op.

Nu het kabinet denkt de illegale migratie drastisch te kunnen beperken, neem ik aan dat de legale migratie wordt uitgebreid. Dan kan de bijdrage van Nederland aan het UNHCR-programma voor het hervestigen van de kwetsbaarste vluchtelingen uit VN-kampen in ieder geval omhoog. Kan de Staatssecretaris toezeggen dat hij zijn eerdere besluit zal herzien om bij dezelfde schamele 500 plekken per jaar te blijven die Nederland nu biedt? Ik kom op de opvang in Nederland. De deadline van 1 februari is inmiddels verstreken. De heer Voordewind zei het ook al. Ik neem dus aan dat de Staatssecretaris inmiddels iets kan zeggen over wat er ligt en wat de vervolgstappen zullen zijn. Het is inmiddels een langspeelplaat aan het worden, maar GroenLinks wil nogmaals aandringen op het belang van het zo kleinschalig mogelijk organiseren van opvangplekken. Ik weet dat de Staatssecretaris heeft gezegd dat hij kleinschaligheid niet in de weg wil staan. Tegelijkertijd proef ik echter geen enkele urgentie bij de Staatssecretaris om die daadwerkelijk te bevorderen. Dat terwijl er toch een duidelijke Kamermotie ligt waarin de regering wordt verzocht in te zetten op kleinschalige opvang. Ook de politie geeft aan dat zij kleinschaligere opvang wil, omdat kleine locaties beter beheersbaar zijn voor de veiligheid. Wie opkomt voor mensen die zich onveilig voelen, moet iets doen om de kleinschalige opvang te bevorderen. Graag krijg ik dus de toezegging van de Staatssecretaris dat hij bij het COA actief zal aandringen op kleinschalige locaties. Is hij ook bereid om dit financieel te stimuleren? De ene na de ander gemeente blaast opvang voor 500 of meer asielzoekers af, omdat die te grootschalig is. Ondertussen zeggen verschillende politici, van VVD'ers tot GroenLinkers, dat zij heel graag kleinschalige opvang willen. Als wij willen dat er goede opvang gerealiseerd wordt, zullen wij iets moeten doen om deze lokale politici te ondersteunen. Het zou heel goed zijn als de landelijke politiek zegt dat er werk gemaakt moet worden van kleinschalige opvang. Als we dat niet doen, zal het niet lukken om het gewenste aantal plekken te realiseren. Met de heer Voordewind zeg ik dat het probleem dan alleen maar groter wordt. De opvang kleinschalig inrichten kost misschien wat meer geld, maar het scheelt een kapitaal in maatschappelijk draagvlak en integratie

van vluchtelingen. Ik hoor graag van het kabinet hoe het de Kamermotie zal uitvoeren.

Wij denken dat kleinschalige opvang ook de integratie bevordert. Het is niet alleen goed voor het draagvlak in de omgeving, maar ook voor de integratie. Door het lange wachten op het kunnen starten van een asielpcedure zitten asielzoekers vaak maandenlang in de noodopvang. Tijdens die maanden maken veel vluchtelingen kennis met de lokale gemeenschap en doen daar ook kennissen en vrienden op. GroenLinks ziet graag dat deze mensen na de noodopvang in asielzoekerscentra in dezelfde regio geplaatst kunnen worden. Daardoor kunnen vluchtelingen verder bouwen op hun lokale netwerk en vertrouwd raken met hun omgeving. Dat is goed voor de integratie en goed voor de vluchteling. Is de Staatssecretaris bereid om in overleg met het COA te komen tot een dergelijk standplaatsbeginsel in de opvang? Ik krijg hierop graag een reactie.

Sinds de wijziging van de Vreemdelingenwet in 2014 verleent de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie geen prima facie-asiel meer aan lhbt'ers uit Iran. Er is sindsdien sprake van individuele toetsing. GroenLinks maakt zich daar ernstig zorgen over en acht dit strijdig met de aangenomen Eerste Kamermotie van GroenLinks-senator Strik, waarin de regering wordt verzocht om de bescherming van kwetsbare groepen, zoals de Iraanse lhbt'ers, niet te verminderen. Er is sprake van systematische vervolging van lhbt'ers in Iran en er bestaat een reële dreiging van executie, zo meldt Human Rights Watch. Is de Staatssecretaris bereid om het beleid ten aanzien van lhbt'ers uit Iran te herzien? Ik krijg hierop graag een reactie.

Dan kom ik op de kinderrechten. Afgelopen weekend bereikte ons het bericht dat 10.000 alleenstaande minderjarige kinderen die in Europa zijn aangekomen, vermist zijn. We weten gewoon niet waar ze zijn. Daarop volgde het bericht van Defence for Children dat ook in Nederland honderden alleenstaande minderjarige vreemdelingen vermist zijn. Je kunt alleen maar raden naar het verschrikkelijke lot dat deze kinderen heeft getroffen. Ik hoor graag van de Staatssecretaris wat hij gaat doen aan de situatie in Nederland. Daarnaast hoor ik graag hoe hij de positie van Nederland als voorzitter van Europa kan gebruiken om hier wat aan te doen.

Tot slot heb ik nog enkele korte vragen. We kregen het bericht uit de gemeente Wageningen dat zij bereid is om meer statushouders te vestigen dan in haar taakstelling staat, maar dat het COA daaraan niet meewerkt, omdat gemeenten die hun taakstelling nog niet hebben gehaald, voor gaan. Kan de Staatssecretaris contact opnemen met het COA om hier wat aan te doen? Elke statushouder die we uit een azc krijgen, lijkt mij namelijk winst. Daarmee ontstaat ook weer ruimte voor nieuwe asielzoekers.

Kan de Staatssecretaris ingaan op de kritiek van VluchtelingenWerk Nederland op het besluit van de Minister van Veiligheid en Justitie om de naturalisatie-eis voor generaalpardonners niet te versoepelen? Ik sluit me aan bij hetgeen de heer Voordewind hierover heeft gezegd. De Minister spreekt over de mogelijkheid van maatwerk als er sprake is van bewijsnood, maar koppelt die mogelijkheid niet aan het feit dat nog steeds honderden generaalpardonners tussen wal en schip vallen.

De heer **Bisschop** (SGP): Voorzitter. Een van de voordelen van het lid zijn van een kleine fractie is dat de agenda soms zodanig dichtloopt dat de leden elkaar moeten vervangen. Ik mag nu collega Van der Staaij vervangen.

Ik stel drie punten aan de orde: de terugkeerregeling, het terugdringen van de instroom en de opvang.

Ik begin met de terugkeerregeling. Terugkeer van uitgeprocedeerde vreemdelingen verdient wat ons betreft veel meer aandacht. Die oproep

heeft de SGP eerder gedaan en ik herhaal die nu als inzet van mijn verhaal. Afgezien van noodzakelijke plannen en dromen voor de toekomst blijft de inzet op terugkeer wat ons betreft onderbelicht. De SGP heeft veel waardering voor de medewerkers van de Dienst Terugkeer en Vertrek, maar twee dingen blijven ons gezien de hoge instroom zorgen baren. In de eerste plaats blijft de groep «vertrek met onbekende bestemming» de grootste groep. In de tweede plaats blijft het aandeel gedwongen terugkeer jaarlijks dalen. Wanneer krijgen we een actieplan waarmee de huidige trends stevig worden doorbroken? De sterke nadruk die Zweden nu op terugkeer legt, zou voor Nederland een veelbetekenend signaal kunnen zijn.

De SGP wil alvast een concreet voorbeeld als denkrichting meegeven. In zijn brief over de Dublinprocedures geeft de Staatssecretaris aan dat de overdracht aan een andere lidstaat in eerste instantie vrijwillig dient te geschieden. Asielzoekers kunnen op eigen gelegenheid vertrekken. Velen doen dat ook, maar let wel, helaas met onbekende bestemming. Wanneer ze horen dat de overdracht gepland is, nemen ze de benen en verdwijnen ze in de illegaliteit. Volgens ons organiseren we hiermee grotendeels ons eigen probleem. Is dit geen regeling die best iets verstandiger aangepakt zou kunnen worden? Wil de Staatssecretaris de alternatieven onderzoeken die het risico op verdwijning in de illegaliteit beperken?

Uit het overzicht van de Staatssecretaris blijkt overigens dat de beoordeling of landen als veilig aangemerkt kunnen worden in Europa verschillend uitpakt. Het zou voor de hand liggen om zo veel mogelijk aan te sluiten bij het beleid in andere landen. Gaat het kabinet dit uitdrukkelijk meenemen in de overwegingen? Overigens, hoe verhoudt de beoordeling van de Staatssecretaris zich tot de voorstellen van de Europese Commissie?

Dan kom ik op het terugdringen van de instroom. Om de instroom van asielzoekers te kunnen matigen, is directe terugkeer naar veilige gebieden van groot belang. De Europese Commissie heeft al laten weten dat de asielaanvraag hoe dan ook eerst in Europa behandeld zal moeten worden. Hoe reageert het kabinet erop? Steekt men in Brussel de kop een beetje in het zand wanneer zulke plannen bij voorbaat worden afgeschoten? Is er voldoende urgentiebesef om de verantwoordelijkheden aan te kunnen? In het plan voor het matigen van de asielstroom wordt massief ingezet op de rol van Turkije. Met alle respect, maar de SGP vindt het geen prettige gedachte om in dezen afhankelijk te zijn van Turkse grillen. Het is bovendien de vraag of dit een houdbare oplossing is. Er moet ook actief gewerkt worden aan andere gebieden. De vraag die we daaraan koppelen, is of dit de inzet van het kabinet is. Kan het kabinet schriftelijk aan de Kamer laten weten in hoeverre de internationale steun die nodig is voor versterking van de opvang elders in de regio, bijvoorbeeld in landen als Libanon en Jordanië, toereikend is? De focus ligt nu heel sterk op Turkije, maar er wordt in meer landen opgevangen. Welke actie onderneemt het kabinet om de Golfstaten tot grotere opvangcapaciteit te bewegen? Het is duidelijk dat de 3 miljard voor Turkije ook elders hard nodig zijn.

Dan kom ik op mijn laatste punt, de opvang. De cultuur van asielzoekers staat vaak op gespannen voet met de waarden van onze rechtsstaat. Het is niet zo vruchtbaar om dan de vraag te stellen of een en ander helemaal aan de islam moet worden toegeschreven. Dat die een factor is, is bekend, maar er zijn ook andere culturele factoren die er in onze optiek medeverantwoordelijk voor zijn. We moeten daar bij de integratie niet blind voor zijn. De SGP is blij om te horen dat het kabinet er inderdaad niet blind voor is. Het teleurstellende nieuws is echter dat het kabinet slechts met één oog kijkt. Er komen speciale lessen over de rechten van homo's, maar geloofsvervolging wordt niet genoemd, en dat terwijl het meer dan duidelijk is dat de positie van bijvoorbeeld christenen ernstig bedreigd wordt in de landen waar de meeste asielzoekers vandaan komen. Als het over de kwetsbaarste groepen gaat, horen christenen daar nadrukkelijk

bij. Ik zeg dat niet om onderscheid te maken in levensbeschouwing, maar wel met het oog op de achtergestelde positie die christenen daar innemen en de bedreigingen waarmee ze te maken hebben. Heeft het kabinet hier ook oog voor? Hoe blijkt die urgentie dan concreet, vergeleken met de publieksaandacht voor lhbt'ers?

Tot slot kom ik op de discussies over de omvang van opvanglocaties. Ik sluit op dit punt aan bij het betoog van mevrouw Voortman. Ik voeg daar nog het volgende aan toe. In contacten met collega's uit de gemeentebesturen, met lokale mensen loop je steeds tegen het verhaal aan dat gemeenten soms actief een aanbod doen met een vraag om een kleinschalige opvang, maar dan een afwijzing krijgen «omdat het te kleinschalig is». Tegelijkertijd hoor ik in gesprekken met mensen van het COA: het is de politiek die vindt dat een opvanglocatie een bepaalde omvang moet hebben. Ik vraag de Staatssecretaris expliciet om hierover duidelijkheid te verschaffen. Als een kleine gemeente aanbiedt om bijvoorbeeld 50 asielzoekers op te vangen omdat ze daarvoor een geschikte locatie heeft, moet het COA dat dan accepteren en het gaan inrichten, of niet? Hoe ruim zijn de mogelijkheden voor kleinschalige opvang? Ik wil daar echt helderheid over hebben, want dit zorgt voor ongelooflijk veel verwarring en onrust.

Ik dank u zeer, voorzitter, voor de gelegenheid om hier het woord te mogen voeren en collega Van der Staaij te mogen vervangen, althans een poging daartoe te doen.

Mevrouw **Kuiken** (PvdA): Voorzitter. Wij zijn al langere tijd voor kleinschalige opvang. Die is goed voor de integratie, voor het draagvlak en volgens de plaatsvervangende commissaris van politie ook voor de veiligheid. Als dat het geval is en als dit een gemeenschappelijke wens is, dan moeten we gaan bekijken hoe we praktische belemmeringen in dezen kunnen wegnemen. Is de Staatssecretaris bereid om toe te zeggen dat hij, ook in vervolg op het bestuursakkoord, binnenkort weer met de burgemeesters om tafel gaat om te bekijken hoe we kunnen komen van praktische belemmeringen naar praktische oplossingen? Die praktische belemmeringen zijn er soms inderdaad. Ik denk dat die kunnen worden weggenomen. Soms ligt het aan de communicatie. Of het ligt eraan dat het COA van oudsher gewoon niet gewend is om op een andere manier kleinschalige opvang te realiseren. Bij die oplossingen moet uiteraard rekening worden gehouden met de beheersbaarheid en de veiligheid die het COA wil bieden, alsook met de daarmee gemoeide kosten. Is de Staatssecretaris hiertoe bereid? Dan kan ook bekeken worden hoe het nu staat met het bestuursakkoord en wat er nu nog nodig is om de afspraken die de provincies zelf hebben gemaakt, te kunnen realiseren.

Ik wil vervolgens aandacht vragen voor het bericht dat nu van 10.000 uit oorlogsgebieden gevluchte kinderen onbekend is waar ze zijn. Waarop is dat aantal van 10.000 gebaseerd? Klopt dit aantal? Of ligt dit aantal nog hoger? En vooral: wat kunnen we in Europees verband doen om deze kinderen beter in het oog te houden en te voorkomen dat ze in handen van mensensmokkelaars vallen? We kennen ook een aantal incidenten in Nederland. Duitsland had het over een aantal van 5.000. Helder is dat vluchten al erg genoeg is. Kinderen zijn het kwetsbaarst. Zij verdienen onze bescherming, niet alleen in Nederland maar in heel Europa. Wat kunnen we doen om deze kinderen, zo goed en kwaad als het gaat, zo veel mogelijk te beschermen?

In de afgelopen weken, maar ook al in de afgelopen jaren, is er veelvuldig gesproken over de Eritrese overheid en de invloed die zij nog zou hebben in de Nederlandse samenleving. Dat heeft dan betrekking op zowel de invloed op Eritreeërs die zijn gevlucht voor dat vreselijke regime, als op de lange arm die zich intimiderend zou uitstrekken naar mensen die opvattingen hebben over de wijze waarop het Eritrese regime handelt. Er zijn te veel incidenten en er zijn te veel signalen dat het misgaat. Nu was

er weer de situatie in Rotterdam, waar veel jonge vrouwen vermoedelijk seksueel zijn misbruikt. Hoe is het kabinet voornemens om deze zaken aan te pakken en te onderzoeken? Er is meer nodig. Ik weet dat een van de problemen is dat er geen aangifte wordt gedaan. We kunnen dit niet ongemoeid laten. Is het kabinet bereid – het is niet alleen een aangelegenheid van alleen de Staatssecretaris – om dit diepgaand te onderzoeken?

Een ander punt uit de lange lijst van brieven die we hebben gehad, betreft de Ranov-vergunninghouders en hun naturalisatie. Naturalisatie is ontzettend belangrijk, want als je je niet laat naturaliseren, dan heb je meer moeite met het vinden van werk en is het verkrijgen van een hypotheek lastig, evenals het vrij reizen in het buitenland. Ook werpt dat belemmeringen op voor kinderen die stageverzoeken doen. De Staatssecretaris schrijft in zijn brief: we zijn een heel eind op streek, maar we zijn nog niet klaar. En: ik ben nog bezig om de groep van mensen die zich willen laten naturaliseren, te verkleinen, maar we zijn er nog niet. Ik vraag de Staatssecretaris wat ervoor nodig is om wat dit betreft een grotere stap te zetten. En wanneer is hij tevreden? Ik kan me voorstellen dat sommige dingen tijd kosten. Ik kan me ook voorstellen dat je met informatievoorziening nog een heel eind komt. Er komt echter een moment dat je je realiseert dat er toch nog een te grote groep is van personen die niet of onterecht niet worden genaturaliseerd. Ik vraag hierbij met name aandacht voor kinderen. Kinderen worden ook benadeeld als hun ouders niet genaturaliseerd zijn, want kinderen worden vaak «meegenaturaliseerd» met hun ouders. Dus als de ouders niet zijn genaturaliseerd, dan betekent dat ook iets voor de kinderen. Ik vind dat in zo'n geval de kinderen niet het slachtoffer daarvan mogen zijn. Er zijn al wel dingen over gezegd, maar ik vraag met name: hoe gaan we met deze kinderen om? Tot slot vraag ik hoe we voorkomen dat de kinderen die onder het kinderpardon vallen, straks met dezelfde problemen worden geconfronteerd. Die kinderen hebben helemaal geen relatie meer met het land van herkomst. Voor hen is het verkrijgen van documenten een nog veel groter probleem. Als je eenmaal in Nederland bent en je een asiilvergunning hebt gekregen, dan moet je je ook zo snel mogelijk laten naturaliseren. Dat is goed voor de integratie en voor de toekomst van die kinderen zelf.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Dit punt speelt allang. De Partij van de Arbeid trekt – alle hulde daarvoor – aan de kar om deze mensen dezelfde rechten te geven als de Nederlanders. Het duurt echter wel erg lang. Op verzoek van de Partij van de Arbeid is onderzoek gedaan en daaruit blijkt dat 80% van hen zijn geboorteakte niet kan krijgen. We krijgen maar een of twee heel kleine toezeggingen van de Staatssecretaris. Wat is de inzet van de Partij van de Arbeid zelf om die overgebleven 15.000 of 16.000 mensen, die niet dezelfde rechten hebben als wij, gelijkwaardig te gaan behandelen en dus te laten naturaliseren?

Mevrouw **Kuiken** (PvdA): Ik vind die groep te groot. Mijn inzet is om die stapje voor stapje kleiner te maken. Vandaar ook mijn vraag aan de Staatssecretaris. Hij zegt dat hij nog bezig is. Wanneer is hij tevreden? Dan weten we ook wat onze inzet daarop moet zijn. Ik heb ook specifiek aandacht gevraagd voor de kinderen. Ouders maken misschien nog eigen keuzes, maar kinderen mogen er niet de dupe van zijn.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Mevrouw Kuiken vraagt de Staatssecretaris wanneer hij tevreden is, maar ik hoor graag van haar wanneer zij tevreden is. Het gaat om behoorlijk grote aantallen. Het speelt ook al jaren en jaren. Elke keer, één keer per halfjaar, spreken we erover, maar de aantallen worden maar heel mondjesmaat kleiner. Welk tempo en welke aantallen heeft mevrouw Kuiken voor ogen?

Mevrouw **Kuiken** (PvdA): Dat is precies de reden waarom ik hiervoor al heel lang aandacht vraag. Ik ben nog niet tevreden. Daarom heb ik die vraag ook gesteld.

In de komende weken zullen we nog veelvuldig over verschillende onderwerpen spreken, ook over de Europese aanpak. Daarom beperk ik mijn vragen in deze ronde tot hetgeen ik naar voren heb gebracht.

De heer **Fritsma** (PVV): Dit is een beetje vreemd, want een paar dagen geleden heeft de PvdA met heel veel bombarie een Turkijeplan gepresenteerd. Dat is overigens volledig kritiekloos door de Volkskrant overgenomen. Als zo'n plan wordt gepresenteerd, verwacht je daar toch in ieder geval een opmerking van, maar die blijft uit. Misschien is dat veelzeggend. Ik heb één vraag over dat plan. Is de PvdA-fractie in het kader van dat Turkijeplan afgestapt van haar principe om standaard asielzoekers vast te zetten? Als dat in het kader van dit plan namelijk niet gebeurt, dan kun je hen natuurlijk nooit gedwongen per kerende veerboot weer richting Turkije sturen. Over dit punt, maar overigens ook over een heleboel andere punten van dat rare plan, heb ik toch nog wel opheldering nodig.

Mevrouw **Kuiken** (PvdA): De heer Fritsma kent het plan wellicht nog niet in detail. Ik had het net niet genoemd, want iedereen kent het en we gaan straks in andere gremia spreken over wat we gaan doen in Europees verband. Dat is ontzettend nodig om verschillende dingen te doen: mensen netjes blijven opvangen, ervoor zorgen dat ze niet nodeloos op gammele bootjes stappen en het op zo'n manier doen dat het ook draaglijk blijft in Nederland. Wat betreft het mensen in detentie zetten, zeg ik het volgende. Je hebt sowieso de hotspots in Griekenland. De bedoeling is dat je de mensen registreert op het moment dat ze zich melden. Dan bekijk je op welke gronden mensen asiel willen aanvragen. De mensen van wie de aanvraag niet-ontvankelijk wordt verklaard, gaan met een veerboot weer terug naar Turkije.

De heer **Fritsma** (PVV): Dat is geen antwoord op mijn vraag. Om die mensen op de veerboot te kunnen zetten, moet je hen opsluiten. U hebt het zelf over de hotspots. Het element «opsluiten» zit niet in die hotspots, met als resultaat dat deze totaal disfunctioneren. U kunt daar alle krantenartikelen op nalezen. Alle asielzoekers lopen letterlijk die hotspots voorbij. Zij willen geen registratie. Zij willen naar Nederland of Duitsland. En dat doen ze dus ook, omdat de EU geen asielzoekers wil opsluiten. Uw partij wil dat ook niet. Mijn vraag is heel simpel: wilt u dat nu wel, omdat uw kerende veerboten anders in de praktijk intercity's richting Keulen, Amsterdam en Stockholm worden? Dat is mijn simpele vraag en daar wil ik gewoon antwoord op krijgen.

Mevrouw **Kuiken** (PvdA): Een goed werkend asielsysteem is ook gebaat bij een goed werkende grensbewaking aan de randen van Europa. Dat hoort erbij. Ik ben blij dat de heer Fritsma zo enthousiast is over de hotspotsbenadering.

De heer **Sjoerdsma** (D66): Ik ben heel blij en tevreden met het pleidooi van mevrouw Kuiken voor kleinschalige opvang. Ik wil graag wel iets preciezer weten wat de PvdA nu van de Staatssecretaris wil. Meerdere partijen in de Kamer, onder andere D66, de ChristenUnie en GroenLinks, zeggen dat de opvang kleinschaliger moet. Wat is de precieze vraag van mevrouw Kuiken aan de Staatssecretaris?

Mevrouw **Kuiken** (PvdA): GroenLinks heeft een motie ingediend voor kleinschalige opvang en die hebben wij gesteund. Ik hoor uit de praktijk verschillende dingen. Veel burgemeesters benaderen mij daarover. De

communicatie met het COA loopt niet goed. Men kan elkaar niet vinden over aantallen. Sommigen willen uiteindelijk wel naar een iets grotere opvang, voor 500 of 600 mensen, maar willen eerst een ingroeimodel. Soms zijn er praktische problemen. Op allerlei punten schort het eraan. Dan kunnen we hier aan deze tafel wel gaan bepalen hoe het er in de uitvoering precies uit moet zien, maar volgens mij moeten we het op een andere manier regelen. Een aantal burgemeesters heeft heel helder voor ogen waar het misloopt en wat er nodig is om in veel gemeenten een goede opvang te realiseren. Mijn vraag aan de Staatssecretaris is daarom: wilt u toezeggen dat u op heel korte termijn, binnen enkele weken, met een aantal van dat soort toonaangevende burgemeesters om tafel gaat zitten om vorm te geven aan die gewenste kleinschaligheid en om praktische problemen en problemen in de communicatie weg te nemen? Dat lijkt me effectiever dan, zoals mevrouw Voortman overigens terecht deed, noemen wat ze uit Wageningen heeft gehoord. Ik heb ook voorbeelden uit tal van gemeenten gehoord. Dat lost echter niks op. Het COA, de Staatssecretaris en de gemeentes moeten het nu gezamenlijk stelselmatig en concreet oplossen.

De heer **Sjoerdsma** (D66): Dat is een pleidooi dat sterk lijkt op het pleidooi van mijn fractie. Mevrouw Kuiken heeft buiten deze zaal echter nog een element hieraan toegevoegd, dat van het geld: als er meer geld nodig is, dan moet dat geld er komen. Ik vraag mevrouw Kuiken om dat vandaag te herhalen: als er meer geld nodig is voor kleinschalige opvang, dan moet dat er wat de Partij van de Arbeid betreft gewoon komen.

Mevrouw **Kuiken** (PvdA): Ik heb verschillende dingen gezegd. Ten eerste: ik geloof er niet in dat grootschalig altijd goedkoper is. Ten tweede: je kunt door middel van satellietverbindingen in gemeentes iets aan de beheersbaarheid doen. Ten derde: opvang kost geld, en als je die opvang wilt vormgeven op een manier die goed is voor de integratie en voor het draagvlak, dan moet geld niet de dominante factor zijn om te bepalen of je iets wel of niet doet. Overigens wordt het geldargument alleen maar soms gebruikt om aan te geven waarom kleinschaligheid niet kan. Volgens mij is dat echter niet het dominante argument in de hele discussie. Dat is volgens mij een beetje een misvatting. Maar het is terecht om die vraag aan de Staatssecretaris te stellen.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Ik heb een vraag over het plan-Samsom, dat mij vorige week behoorlijk verraste. De fractievoorzitter van mevrouw Kuiken heeft het gehad over de noodzaak voor Turkije om nog enige wetten aan te passen. Kan mevrouw Kuiken aangeven of door de Partij van de Arbeid daarbij ook als een van de voorwaarden wordt gezien dat Turkije alsnog het Protocol bij het VN-Vluchtelingenverdrag uit 1967 ondertekent? Anders zijn mensen die in Turkije moeten verblijven, wellicht voor eeuwig gedoemd om daar als een soort gast te verblijven en kunnen zij nooit formeel asiel aanvragen.

Mevrouw **Kuiken** (PvdA): Een van de ontwikkelingen die we de afgelopen tijd hebben gezien is dat Turkije nu ook bezig gaat met werkvergunningen en dat er afspraken worden gemaakt met Turkije, waar die 3 miljard ook voor is bedoeld. Natuurlijk moet je dat doen met inachtneming van de verdragen. Je koppelt daaraan dat, meer dan nu het geval is, mensen op een legale manier asiel kunnen aanvragen.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Formuleert mevrouw Kuiken daarmee een voorwaarde voor de Partij van de Arbeid? Dus voordat mensen per kerende post worden teruggestuurd naar het zuiden, naar Turkije, moet Turkije het Protocol van VN-verdrag uit 1967 hebben ondertekend of moet het in ieder geval volkomen handelen naar de geest en naar de letter

daarvan: mensen moet formeel de mogelijkheid worden geboden om asiel aan te vragen in Turkije en zij moeten kunnen genieten van de daarmee samenhangende rechten. Is dat voor de Partij van de Arbeid een voorwaarde om mensen die vanuit Turkije Europa hebben bereikt, linea recta terug te kunnen sturen?

Mevrouw **Kuiken** (PvdA): Het is in de plannen niet altijd tot in detail naar voren gebracht, maar het is altijd zo dat mensen die toch in Griekenland aankomen, gewoon moeten worden geregistreerd, dat individueel wordt bekeken wie die mensen zijn en dat op basis daarvan wordt bekeken of het een niet-ontvankelijkverklaring wordt. Alles wat je vervolgens doet, moet passen binnen de verdragen die we hebben gesloten, want anders krijg je het Europees Hof meteen, «per kerende post», weer tegen je.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Ik wil nog even doorvragen over dat plan-Samsom. Het is goed dat de Partij van de Arbeid ook met een plan komt. Ik vraag me alleen wel af wat het verschil is met het plan-Azmani, waarin ook sprake is van het terugsturen van asielzoekers naar veilige landen. Staat de Partij van de Arbeid nog steeds voor niet alleen registratie – de hotspots zijn er alleen maar voor het registreren – maar ook een volledige asielprocedure, die kan worden afgehandeld voordat mensen überhaupt kunnen worden teruggestuurd naar veilige landen?

Mevrouw **Kuiken** (PvdA): Er zijn overeenkomsten met het plan-Azmani. Overigens is ook de heer Voordewind het eens met sommige onderdelen van het plan-Azmani, zo kan ik me herinneren uit de debatten die we daarover hebben gevoerd. Het verschil zit hem erin dat het plan van de Partij van de Arbeid op een praktische manier kan worden vormgegeven. Het gaat niet over overal, in de hele wereld hotspots creëren. We hebben het nu specifiek over Turkije, waar in het afgelopen jaar ongelooflijk veel is gebeurd. Verder is een groot verschil dat het gaat over een behoorlijk groot aantal mensen die op een legale manier asiel zouden kunnen aanvragen in Europa. Dat lijkt me een enorm grote winst. Daarnaast ... Ik ben nu even het tweede deel van de vraag kwijt. O ja, over registratie en een volledige procedure. Natuurlijk moet je die mensen registreren, maar vervolgens moet je wel op basis daarvan bekijken of je de aanvraag niet-ontvankelijk kunt verklaren. Dat is de relatie met het principe van een veilig derde land. Dat maakt wel een verschil. Dat is ook het verschil met het plan-Azmani: je stuurt niet iedereen overal heen. De vraag is op een gegeven moment bijvoorbeeld: wat is straks nog het verschil tussen Turkije en Polen? Dat maakt wel een wezenlijk verschil.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Dat niet-ontvankelijk verklaren zou betekenen dat je een verkorte asielprocedure volgt. De vraag is of dat volgens het Vluchtelingenverdrag gerechtvaardigd is. Je hebt namelijk recht op een individuele toetsing. Zelfs mensen uit landen waar niet direct oorlog is, zouden toch die procedure moeten doorlopen voordat al snel de conclusie wordt getrokken dat ze met een bootje naar Turkije terug kunnen. Daarom vraag ik nogmaals of de Partij van de Arbeid op basis van het Vluchtelingenverdrag het recht van een vluchteling op een volledige procedure erkent.

Mevrouw **Kuiken** (PvdA): Ja, dat erken ik. Ik wil echter voorkomen dat het pas in Griekenland plaatsvindt. We zien nu dat de Griekse grenzen straks dichtgaan. Dan zitten die mensen feitelijk opgesloten in Griekenland en moeten ze vanuit daar een asielprocedure starten. Mijn doel is dat ze niet eerst met een gammel bootje moeten oversteken, maar dat het al in Turkije plaatsvindt. Het hoeft ook niet met alleen maar Turkse mensen. Je kunt er bij wijze van spreken zelfs een Europees agentschap voor oprichten. Je moet er ook voor zorgen dat de asielprocedures op een

goede manier worden vormgegeven. Daar ging ook een van de vragen over. Dus, nogmaals: het zijn de grote lijnen, de wereld staat niet stil, heel Europa is nog in beweging en op het moment dat die beweging er is, moet je zoeken naar oplossingen die praktisch en realistisch zijn en vallen binnen de daarvoor geldende verdragen. We zoeken naar een manier die recht doet aan de principes: mensen veilig blijven opvangen, voorkomen dat ze verdrinken en bekijken wat Europa als geheel aankan.

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks): Nu wordt het wel wat interessanter. Ik begrijp dus goed dat de Partij van de Arbeid zegt: we willen niet dat mensen in Griekenland asiel aanvragen, maar we willen dat mensen in Turkije asiel in Europa kunnen aanvragen. Begrijp ik het ook goed dat de Partij van de Arbeid zegt dat dat dan wel een volledige procedure moet zijn?

Mevrouw **Kuiken** (PvdA): Ja.

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks): De vervolgvraag is dan hoe het zit met de opvang. Op dit moment kun je de opvang in Turkije allesbehalve veilig en humaan noemen. Daarnaast sluit de Turkse regering zelfs bijvoorbeeld journalisten op. Hoe voorkomen we dan dat mensen die naar Turkije worden gestuurd, in een situatie terechtkomen waarin ze niet humaan worden opgevangen of waarin ze, als het politieke vluchtelingen zijn, zelfs in de gevangenis worden gezet?

Mevrouw **Kuiken** (PvdA): Dat is precies waarover je met Turkije afspraken moet maken. Precies daarvoor trek je die 3 miljard uit. Ik ben het met mevrouw Voortman eens dat het nog niet 100% ideaal is, maar ik ben ook niet altijd 100% tevreden over de manier waarop het in Hongarije of in Polen gebeurt. Ik ben ook niet altijd 100% tevreden over de manier waarop België omgaat met de asielverzoeken en over het feit dat mensen in de Brusselse parkjes moesten verblijven omdat het allemaal heel lang duurde. Het is dus allemaal niet ideaal, maar gelet op de stappen die Turkije inmiddels heeft gezet en de onderhandelingen die nog steeds gaande zijn, denk ik dat een situatie waarin je deze stappen kunt zetten, nu dichterbij komt en dat we dus verder zijn dan een jaar geleden.

De heer **Azmani** (VVD): Mevrouw de voorzitter. Vandaag staan de tweede termijn van het algemeen overleg over asielopvang en het algemeen overleg over vreemdelingen- en asielbeleid op de agenda. Ik ga eerst in op de opvang, terugkeer en vreemdelingenbewaring. Ik complimenteer de Staatssecretaris ermee dat hij in het afgelopen weekend zo transparant de cijfers aan de Kamer heeft doen toekomen van het aantal meldingen door het COA en de politie van incidenten op en om de opvangcentra. Het zijn 8.000 meldingen. In ruim 4.400 gevallen moest de politie eraan te pas komen. Ik begrijp ook wel dat je er wetenschappelijk geen conclusies uit kunt trekken en voor een deel zal het ook gaan om vals alarm of wat ook, in welke gevallen er geen vervolging wordt ingesteld, maar afgezien daarvan moet het me wel van het hart dat ik het onbegrijpelijk vind, zoals de leden waarschijnlijk ook wel hebben gezien. Ik kan er niet veel aan relativieren, bijvoorbeeld dat het te maken zou kunnen hebben met spanningen in azc's. Als je stelt vluchteling te zijn en te vrezen hebt voor geweld en als je dan op een veilige plek komt in dit land, dan kan ik niet inzien waarom je de veiligheid van een ander in gevaar moet brengen. En als je in twijfel bent omdat je niet weet of je wel of niet wordt toegelaten, dan zet je je beste beentje voor en laat je zien wat je waard bent in plaats van dat je dit gedrag laat zien. Mijn enige vraag aan de Staatssecretaris op dit punt is wat de stand van zaken is van de uitvoering van de motie (19 637, nr. 2097) die ik heb ingediend. Die motie gaat erover dat je personen die je ondanks het fors aangescherpte beleid niet een verblijf

kunt ontzeggen, op een beperkende locatie plaatst omdat je daarmee de daders wegzet in plaats van, zoals nu het geval is, degenen die in de opvang met het ongewenste gedrag worden geconfronteerd, de slachtoffers.

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks): De heer Azmani geeft aan dat hij geen relatie ziet tussen de spanningen in de azc's en de cijfers van afgelopen weekend. De plaatsvervangend korpschef ziet die relatie wel. Hij geeft aan: als mensen zo dicht op elkaar zitten in grote groepen, dan bedreigt dat de veiligheid. Wat vindt de heer Azmani daarvan?

De heer **Azmani** (VVD): Volgens mij heeft de korpschef dat niet gezegd. Volgens mij blijkt juist uit het onderzoek en uit het nieuws daaromtrent dat het wat betreft het aantal incidenten niet uitmaakt of je op een grote locatie of een kleine locatie zit. Ik zie er geen rechtvaardiging voor. Het gaat mij om de rechtvaardigingsgrond.

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks): De plaatsvervangend korpschef heeft duidelijk gezegd dat kleinschalige opvang beter is voor de veiligheid, zowel in het azc als daarbuiten. Dat kan de VVD toch niet zomaar negeren?

De heer **Azmani** (VVD): Ik ben benieuwd de onderbouwing daarvan te horen. Mevrouw Voortman geeft zelf aan dat het niets heeft te maken met de incidentenmonitor van afgelopen weekend. Juist uit die incidentenmonitor blijkt dat het wat betreft het aantal incidenten niet uitmaakt of je op een kleine of een grote locatie zit. Misschien is het een goede vraag aan de Staatssecretaris: hoe taxeert hij die opmerking van deze plaatsvervangend of waarnemend korpschef? Ik ben eigenlijk ook wel benieuwd naar het antwoord.

De heer **Fritsma** (PVV): Het zijn weer veel woorden van de VVD over veiligheid, maar laten we even naar de feiten kijken. De VVD zorgt ervoor dat Nederland één groot asielzoekerscentrum wordt. De VVD zorgt er ook voor dat er zelfs verblijfsvergunningen worden gegeven aan criminelen. Hoe kun je nou zo veel praatjes over veiligheid hebben als je goedvindt dat de Staatssecretaris verblijfsvergunningen weggeeft aan criminelen? Waarom eist de VVD-fractie niet dat hij daarmee ophoudt?

De heer **Azmani** (VVD): Volgens mij heeft de VVD daar juist om gevraagd. Ik ben heel blij dat de Staatssecretaris er in deze periode voor zorgt dat het beleid fors wordt aangescherpt. Onder Rutte I, waaraan de PVV gedoogsteun gaf, was nog een veroordeling tot een straf van achttien maanden nodig om iemand zijn verblijfsrecht te ontzeggen, maar deze Staatssecretaris heeft dat teruggebracht naar nog niet eens de helft daarvan, namelijk zes maanden.

De heer **Fritsma** (PVV): Ik kan nauwelijks geloven dat de VVD-fractie, de heer Azmani daarmee tevreden is. De PVV-fractie heeft altijd gezegd: alle tuig eruit! Nu is de VVD-fractie tevreden met een situatie waarin de Staatssecretaris zegt: ook al heb je vijfenhalve maand in de gevangenis gezeten – dan moet je echt heel veel gedaan hebben – je krijgt van mij gewoon een verblijfsvergunning. De asielzoeker lacht hem waarschijnlijk heel hard uit, maar de VVD-fractie vindt het prima. Sorry, hoor, maar dit is bijna lachwekkend.

De heer **Azmani** (VVD): Lachwekkend is dat we op dit moment meer realiseren dan toen we met de PVV in een gedoogconstructie zaten. Dat lijkt me heel lachwekkend.

De heer **Fritsma** (PVV): 70.000 asielzoekers per jaar, en dan dit zeggen?

De heer **Azmani** (VVD): De heer Fritsma weet ook dat we in een rechtsstaat leven. Je zit ook vast aan wat juridische wel en niet kan. Dat weet de heer Fritsma zeker vanuit zijn verleden heel goed. Ik ben heel blij dat ik een Staatssecretaris zie die de grenzen opzoekt. Ik heb daarbij ook nog die motie ingediend. Mensen die denken hier iets te kunnen doen terwijl ze nog niet eens weten of zie hier mogen blijven, moeten wat mij betreft, het liefst vanaf dag één, het land uit. Als dat niet kan, moeten we het badwater koud maken. Daarom heb ik die motie ingediend. Ik ben blij dat de meerderheid van de Kamer mijn wens heeft gesteund om te gaan naar een separate opvang van overlastgevers. Wat mij betreft maken we, als we hen niet gedwongen kunnen uitzetten – de heer Fritsma zal het met mij eens moeten zijn dat je een Syriër op dit moment niet kunt terugbrengen naar Syrië – het badwater zo koud dat ze zelf het liefst zo snel mogelijk het land uit gaan.

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Ik ben net als de VVD-fractie blij over de aanscherping van het beleid door de Staatssecretaris. Tegelijkertijd zie ik dat er in Duitsland over wordt gediscussieerd en nagedacht om ook een veroordeling anders dan tot een onvoorwaardelijke gevangenisstraf grond te laten zijn tot weigering van een verblijfsvergunning. Verder – ik heb er eerder al een vraag over gesteld – valt discriminatie en eenvoudige bedreiging van bijvoorbeeld christenen en homo's in een azc niet onder die weigeringsgronden. Is de VVD-fractie het met mij eens dat bij de Staatssecretaris eens flink moet worden doorgevraagd of er mogelijkheden zijn om het beleid op dit punt aan te scherpen?

De heer **Azmani** (VVD): Volgens mij hebben we daarover al gesproken in de eerste termijn van het vorige algemeen overleg. De vraag kwam volgens mij van beide kanten. De Staatssecretaris reageerde daarop met te zeggen dat we op dat punt de grenzen moeten opzoeken. Als Duitsland dat gaat doen met die veroordeling tot een voorwaardelijke straf, dan moeten wij ook niet schromen om dat te doen. Volgens mij heeft de Staatssecretaris toen in die eerste termijn al toegezegd, die vergelijking te zullen maken. Wij brengen het terug tot een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van zes maanden, maar Duitsland doet dat niet; het zit nog op een jaar gevangenis voor intrekking van de vergunning. Met hetgeen mevrouw Keijzer zegt over de voorwaardelijke veroordeling, ben ik het echter helemaal eens. Volgens mij was de Staatssecretaris ook bereid om dat te verkennen.

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Dat is dan mooi, want dan zijn we wat betreft het aankomende beleid in ieder geval een stapje verder. Ik zal de Staatssecretaris straks vragen wanneer hij ons daarover zal informeren.

De **voorzitter**: Mijnheer Azmani, was u klaar met uw betoog?

De heer **Azmani** (VVD): Ik ben net begonnen, voorzitter! Er waren veel interrupties, maar ik was nog maar net begonnen in mijn termijn! Ik had het alleen nog maar over die incidenten. Ik wil nu naar de vertrekcijfers. Ik krijg graag een appreciatie van de Staatssecretaris over de berichtgeving in De Telegraaf van afgelopen maandag. Hoe kijkt hij daartegen aan? Heeft hij voor zichzelf nog verdere ambities om meer te doen aan de terugkeer? En wordt de capaciteit van de Dienst Terugkeer en Vertrek maximaal benut om mensen daadwerkelijk tot terugkeer te bewegen? Ik vond het goed om te zien dat de Staatssecretaris met Albanië tot afspraken is gekomen om grote groepen uitgediende Albanezen naar dat land uit te zetten. Daarmee komen we op de lijst van veilige landen. De Staatssecretaris heeft Albanië recentelijk op die lijst gezet. Ik vraag hoe het zit met Turkije. In het afgelopen najaar hebben mevrouw Keijzer en ik daar al aandacht voor gevraagd. Tijdens de begrotingsbehandeling heb ik zelf een aantal

landen genoemd. Het was niet maar een beperkt aantal dat ik noemde, maar een hele serie landen, in het bijzonder ook Marokko, Algerije, Tunesië en Egypte. Duitsland heeft vrij recentelijk laten weten dat het die landen op zijn nationale lijst van veilige landen zet. Wanneer gaat de Staatssecretaris dit doen?

Over het bestuursakkoord hebben we het in de interrupties al kort gehad. Ik vraag me af hoe de Staatssecretaris dat op dit moment taxeert. Ik kom nu op het AO Vreemdelingen- en asielbeleid en de agenda daarvan. Misschien kan de Staatssecretaris in aanloop naar het debat van volgende week beginnen met een taxatie van de recente ontwikkelingen in Europa gericht op het drastisch verminderen van de instroom. Juncker kwam gisteren ook in het nieuws. Italië is niet langer het blok aan het been wat betreft de Turkijedeal. Hoe taxeert de Staatssecretaris de recente ontwikkelingen?

Mevrouw Kuiken heeft het al gehad over Eritrea. Ik sluit me daar volledig bij aan. Ik vind het bijzonder om te zien dat sporadisch deze berichten oppoppen. Dat voelt gewoon niet goed. Dat voelt voor de VVD ook niet goed. Het zint me nu gewoon ook niet hoe dat nu gaat. Zijn de verdachtmakingen onterecht? Of zijn ze dat juist niet, omdat anderen de berichtgeving bevestigen? Het kan toch niet zo zijn dat Nederlandse wetenschappers worden bedreigd in ons land? Ik wil weten hoe de Staatssecretaris hierin zit. Mijn voorstel zou zijn om te onderzoeken hoe ver die lange arm van Eritrea reikt in ons land. Dit ligt overigens niet alleen op het bordje van de Staatssecretaris; ik zie hierin ook een rol voor de Minister van Buitenlandse Zaken. Het kan niet zo zijn dat we indirect het gevreesde regime van dat land financieren en ondersteunen. Ik vind het ook bijzonder om te moeten zien dat Europa middels het European Development Fund in de komende twee jaar weer 200 miljoen naar dat land gaat overmaken. Ik snap dat niet. Ik zou daar meer aandacht voor willen hebben, zowel op Europees als op nationaal niveau. Wat is er gaande?

Op de agenda van dit AO staat ook de rapportage over schijnhuwelijken. In een eerder AO heb ik daar ook al aandacht voor gevraagd. Ik heb toen gevraagd om te verkennen of we niet meer bewijzen van de relatie zouden moeten eisen, of we niet ook een minimale verblijfsduur van een duurzame exclusieve relatie zouden moeten opnemen en of er niet meer steekproefsgewijs controles zouden moeten plaatsvinden bij relaties met een verhoogd frauderisico. Daarop is toen ook een toezegging gedaan. Ik zag het niet terug in de antwoorden in de brief, maar ik neem aan dat er op die punten nog een verkenning gaande is. Kan de Staatssecretaris dit bevestigen?

Ik kom tot slot op het economische migratiebeleid. We spreken in de Kamer vaak over wat we niet willen en over wat we willen beheersen et cetera, maar volgens mij willen we ook altijd nog kunnen concurreren met de grootste economieën in de wereld, met het oog op onze welvaart en op de banen die dat kan opleveren voor ons land. Ik ben er erg tevreden mee dat de Staatssecretaris bereid is om de start-upregeling te verbeteren. Ik heb tijdens de begrotingsbehandelingen in de afgelopen jaren ook veel aandacht besteed aan daadwerkelijke verbetering van die regeling. Ik zie nu ook dat het mvv-vereiste (machtiging tot voorlopig verblijf) niet langer wordt tegengeworpen als aan alle voorwaarden wordt voldaan. De start-up krijgt iets meer ruimte om in te groeien in een zelfstandigenregeling. Immers, in een jaar kun je nog niet de volledige groei realiseren. Verder heeft de Staatssecretaris het besluit genomen om de facilitator daarin nadrukkelijk een rol te geven. Ik geef de Staatssecretaris nog wel één punt met betrekking tot de start-upregeling mee om te verkennen. Het gaat om de kennismigratieregelingen. Ik heb vanuit de branche, van de start-ups zelf begrepen dat ze af en toe, sporadisch gebruik moeten maken van bijvoorbeeld programmeurs. Zij hebben hen niet voor een jaar nodig, maar voor korte, aan projecten gekoppelde dienstverbanden, ook omdat

zij als start-ups niet een jaar lang lonen kunnen uitbetalen. Ik vraag de Staatssecretaris om op dat punt wat meer maatwerk mogelijk te maken, zodat deze groeibriljanten in onze samenleving zo groot kunnen worden dat ze van betekenis kunnen zijn voor de werkgelegenheid in ons land.

De heer **Sjoerdsma** (D66): De heer Azmani zei tegen de heer Voordewind: draagvlak bouw je op van onderaf. Vindt de heer Azmani dat de VVD, de grootste coalitiepartij, een bijdrage moet leveren aan het draagvlak voor asielopvang? Zo ja, waaruit blijkt dat eigenlijk?

De heer **Azmani** (VVD): Alle andere decentralisaties die dit kabinet voor zijn rekening heeft genomen, op het gebied van de jeugdzorg, de sociale zekerheid en de AWBZ, zijn decentralisaties naar overheden die het dichtst bij de burgers staan. Als liberaal, als VVD'er voel ik me daarbij thuis. Het is heel lokaal maatwerk. In de ene gemeente is de mogelijkheid er wel op locatie X, terwijl in een andere gemeente die mogelijkheid er misschien niet is op locatie X maar wel op locatie Y. In andere gemeentes zijn er misschien helemaal geen locaties. Ik vind dat het van onderop moet komen. Volgens mij hebben we ook geprobeerd om het met elkaar op die manier te regelen. Ik ben er dus wars van om iets op te leggen of om te veroordelen wat er in het land op dat punt gebeurt. Ik zeg alleen iets van excessen, maar volgens mij doen we dat allemaal.

De heer **Sjoerdsma** (D66): Het is echt heel opvallend dat de heer Azmani op zo'n simpele vraag geen antwoord geeft. Ik vroeg of hij vindt dat hij ook verantwoordelijk is voor het draagvlak. Hij zegt eigenlijk dat hij dat niet is, want het is volgens hem decentraal geregeld. Ik heb een beetje medelijden met Staatssecretaris Dijkhoff, want de heer Azmani ondermijnt het draagvlak. Op elk nieuws op het gebied van asielopvang reageert hij namelijk met: het einde van het draagvlak is bijna in zicht. Ik vraag de heer Azmani hoe hij zijn eigen rol in dezen beoordeelt.

De heer **Azmani** (VVD): Dat zijn volgens mij constatering. Ik denk dat het goed is om daar niet voor weg te lopen. Ik vind ook dat veel zaken worden gemarginaliseerd. Ik vind dat niet goed. Ik vind dat een sluipmoordenaar in onze samenleving. Als je het niet benoemt dat mensen zich zorgen maken om de komst van een azc in een bepaalde gemeente, bij mensen in de straat en dat ze zich zorgen maken over de veiligheid van hun kinderen et cetera, dan moffel je dat weg. Ik vind het ook verkeerd als op inspraakavonden verbaal of fysiek geweld wordt gebruikt. Dat moeten we veroordelen, want dan kunnen andere mensen, die er ook bedenkingen bij hebben, zich niet uitspreken omdat zij zich niet willen associëren met die mensen die dat verbale geweld gebruiken. Ik zie het als mijn taak van volksvertegenwoordiger om ook dat geluid te benoemen. Het is goed als je voor een azc bent in een bepaalde gemeente, als je vindt dat dat in die gemeente kan. Er is echter ook niets op tegen om tegen een azc te zijn in een gemeente, als je vindt dat het op die plek niet kan.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Ik vind dat de heer Sjoerdsma een gevoelig punt aanraakt. Sterker nog, dit was voor mijn fractie de reden om binnenkort de premier hierover te willen spreken. De heer Azmani roeptoert, om het toch maar even zo te noemen, dat Nederland het niet aankan, dat de instroom absoluut naar nul moet en dat we op deze manier absoluut onze eigen sociale zekerheden zullen verliezen. Net zei de heer Azmani: het is vooral een lokale aangelegenheid, aan draagvlak moet je lokaal bouwen. Hoe moeten de mensen lokaal dan uit de voeten met dergelijke opmerkingen, die niet alleen deze VVD-woordvoerder maar ook andere VVD-woordvoerders en VVD-bewindspersonen keer op keer de media inslingeren?

De heer **Azmani** (VVD): Laat duidelijk zijn: ik ben niet tegen opvang in een gemeente. Ik laat me daar niet over uit. Dat is een keuze die mensen in een bepaalde gemeente moeten maken. Daarvoor zijn of daartegen zijn, of bepalen of daarvoor voldoende draagvlak is of niet, dat is niet aan mij. Het is aan mij om, zoals ik vorig jaar maart deed, te signaleren dat we worden geconfronteerd met grote problemen, dat we de instroom niet aankunnen. Ik had ook niet verwacht dat het hele proces zo snel zou gaan. Daar ben ik heel eerlijk in. Ik wist echter wel dat het in de komende jaren enorm zou gaan toenemen en dat het huidige systeem volledig onbeheersbaar is. Volgens mij is het mijn taak, evenals het uw taak als Kamerlid is, om dat soort zaken zo tijdig mogelijk te adresseren en om dan op een gegeven moment te constateren dat er misschien geen draagvlak meer is en dat er grenzen zijn aan wat we op dit moment aankunnen. Volgende week zullen we erover discussiëren, maar kijk je lijdzaam toe hoe er in het komende jaar 100.000 asielzoekers naar Nederland komen, of zeg je: dat nemen we niet voor onze rekening, we nemen onze verantwoordelijkheid en we zorgen ervoor dat de instroom drastisch naar beneden gaat, want het kan niet op deze manier? Zo probeer ik mijn Kamerlidmaatschap in te vullen.

De **voorzitter**: Mag ik u wel verzoeken om te proberen te reageren op de vragen en niet een extra termijn te creëren?

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): En de VVD gaat de asielcrisis oplossen door bommen te gooien, zo wil ik toch maar eventjes gezegd hebben. Ik heb toch nog een vraag aan de heer Azmani. Het is een feit dat er 60.000 vluchtelingen naar Nederland zijn gekomen in het afgelopen jaar. Ze zijn er nu eenmaal. Het is een feit dat Nederland eerder voor dergelijke uitdagingen heeft gestaan, bijvoorbeeld in de jaren negentig, toen er ook het nodige tumult was om al die mensen van een slaapplek te kunnen voorzien. Is het niet juist de VVD zelf die, door continu te benadrukken dat we onder de voet worden gelopen, daarbij naadloos aansluitend op de manier waarop de PVV deze asielcrisis probeert te framen, ervoor zorgt dat het draagvlak onder de Nederlandse bevolking volledig verdwijnt?

De heer **Azmani** (VVD): Zo zie ik het niet. Je zou anders namelijk een geluid negeren dat ook in de samenleving aanwezig is. Ik heb het al aangegeven: ik wil niet zaken onder het tapijt vegen en ik wil niet marginaliseren, maar ik wil het geluid dat gewoon in de samenleving aanwezig is, een stem geven. Dat wil ik ook doen in de Kamer. Daarom doe ik voorstellen om ervoor te zorgen dat de instroom zo snel mogelijk naar beneden gaat, wat mij betreft richting nul.

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Voorzitter. Alle discussies hier zijn feitelijk een afgeleide van de grote vraag hoe het kabinet de beloften die Minister-President Rutte heeft gedaan, gaat realiseren: binnen zes tot acht weken een stevige daling. Een daling naar nul, zegt mijn collega van de VVD. Ik kijk even naar de cijfers. Het kabinet gaat uit van 58.000. Ambtenaren hebben een gewogen gemiddelde van 93.000 aangegeven. Dat is nogal wat! Ik heb me laten vertellen dat een asielzoeker in de opvang ongeveer € 25.000 per jaar kost. Dan heb je het al gauw over honderden miljoenen. En dan hebben we nog niet eens met elkaar gesproken over wat dit betekent voor onderwijs, zorg en huisvesting als deze mensen uit de azc's vertrekken. Wordt het niet eens tijd dat dit kabinet in beeld gaat brengen wat de effecten zijn als de belofte van Rutte – ik zou bijna zeggen: weer – een loze blijkt te zijn?

Ik kom op de vertrekcijfers. Afgelopen week berichtte De Telegraaf daar al over. Het aantal mensen dat gedwongen wordt uitgezet, daalt. Wij maken ons hier zorgen over. Een effectief terugkeerbeleid is nu eenmaal een heel belangrijk onderdeel van een rechtvaardig asielbeleid. Ik leg de Rapportage Vreemdelingenketen van het Ministerie van Veiligheid en

Justitie naast het jaarverslag 2013 van de Commissie Integraal Toezicht Terugkeer, waarin de cijfers worden geduid. Naar aanleiding daarvan stel ik de Staatssecretaris de volgende vraag: hoe gaat het nu inmiddels? De Commissie Integraal Toezicht Terugkeer zei dat mede door alle waarborgen, rechtsregels en rechtshulp effectieve terugkeer een schier onmogelijke opgave is. Wil de Staatssecretaris een analyse geven van de toch zeer teleurstellende terugkeercijfers? Wil hij er daarbij met name op ingaan of er nog steeds sprake is van waarborgen, rechtsregels en rechtshulp die terugkeer onmogelijk maken? Zo ja, wat is hij dan bereid om te doen om daarin verandering aan te brengen? Zou het ook niet eens tijd worden om de categorie «zelfstandig zonder toezicht» te noemen wat het is, namelijk «niet aangetroffen op het laatste adres» of hooguit «vertrokken met onbekende bestemming»? Het gaat namelijk over mensen die terug moeten maar niet aangetroffen zijn op het laatste bekende adres, die de meldplicht hebben genegeerd of die uit een opvanglocatie op straat zijn gezet. Ik heb eerder aan de Staatssecretaris gevraagd of hij van mensen die illegaal op straat worden aangetroffen, wil registreren of het gaat om voormalige asielzoekers, zodat we wat gevoel krijgen bij de cijfers.

Ik heb nog een andere vraag. Vorige week kregen we het bericht dat tienduizenden minderjarige kinderen verdwijnen. Ze blijken na aankomst in Europa spoorloos te zijn verdwenen. Er zijn grote zorgen dat ze in handen zijn gevallen van drugsbendes, mensenhandelaren of zelfs prostitutienetwerken. Hier wreekt zich ook de discussie over een adequate grenscontrole. Er is een uitspraak van het gerechtshof geweest dat zogenoemde «dynamieke verkeerscontroles» niet mogen. Het is bizar: je ziet een auto rijden en houdt die aan, maar vervolgens mag je niet in de kofferbak kijken als je de auto hebt aangehouden vanwege te hard rijden. Ik zag een collega van de heer Azmani op tv zeggen dat dat belachelijk is en dat de wet moet worden gewijzigd. Vindt de Staatssecretaris dat ook? Zo ja, wanneer kunnen we die wijziging tegemoet zien?

Gisteravond zagen we bij Nieuwsuur een ontluisterende reportage over registratie aan de Europese buitengrenzen. Daaruit bleek het volgende. Als al wordt vastgesteld dat er sprake is van illegale, frauderende mensen, van mensen die hiernaartoe komen met identiteitsbewijzen die niet kloppen, dan kan er niks, want ze gaan gewoon met de boot verder Europa in. Hoe staat het met de inspanningen om te voorkomen dat dat gebeurt? Ik krijg hierop graag een reactie van de Staatssecretaris.

In de lijst van veilige landen zit nu eindelijk eens wat voortgang. Dank daarvoor. Ik hoop echt heel snel een uitbreiding van die lijst te zien, zodat we mensen die uit veilige landen komen, per kerende post kunnen terugsturen naar waar ze vandaan komen. Waarom? Omdat ze op bedden liggen van mensen die echt behoefte hebben aan een veilige plek.

Hoe kijkt de Staatssecretaris aan tegen het zogenoemde «verschuivings-effect»? Duitsland doet de laatste tijd allerlei vergaande voorstellen om iets te doen aan de instroom. Als Nederland daarbij achterblijft, dan kun je heel goed voorstellen dat mensen vervolgens linksaf slaan en onze kant op komen. Dan hebben we het niet meer over 58.000 of 90.000 mensen, maar over tienduizenden mensen. Hoe kijkt de Staatssecretaris naar het aanscherpen van regels voor gezinshereniging, speciale centra voor snelle uitzettingen en alle andere voorstellen? We hebben het net bijvoorbeeld ook al gehad over het niet meer verlenen van een verblijfsvergunning aan mensen die zich schuldig maken aan een misdrijf, ook als dat niet leidt tot een gevangenisstraf.

Ik heb schriftelijke vragen ingediend over het bericht dat het COA blijkbaar een overzicht maakt van plaatsen waar bestuurders wonen en dat het dat gebruikt bij de afweging om asielzoekerscentra te plaatsen. Ik wacht de antwoorden daarop af.

Ik kom op mijn laatste punt. Ik zag de reactie van het kabinet op het plan-Samsom binnenkomen. Ik las de Volkskrant en ik zag echt zo'n Pauw

& Witteman-moment voor me met Rutte en Samsom, waarbij, toen Samsom met dat plan kwam, Rutte zei: dit is het plan-Samsom. Ik dacht: er komt nu vast een jubelende kabinetsreactie, namelijk dat het een fantastisch plan is. Maar wat was de reactie? Een half A4'tje, als je alle lege ruimte en de adressering eraf haalt. Het was niets dan dat. Ik wil een juridische en praktische analyse van dat plan. Ik wil gewoon weten of het kan. En hoe dan? En wat moet er wijzigen om het te realiseren? Dat is namelijk van het grootste belang, zeker ook voor de Staatssecretaris, want hij heeft nog een goede maand om de belofte van Rutte, op 19 januari gedaan in het Europees Parlement, te realiseren. Volgens mij staan er nog wel wat wetten en praktische bezwaren aan in de weg. Het CDA vindt dat die moeten worden weggenomen, want we zullen echt iets moeten doen aan de instroom. Laat ik er duidelijk over zijn: we willen een veilige haven zijn voor mensen die vluchten voor oorlog en geweld, maar op deze manier slibt die veilige haven dicht.

De heer **Azmani** (VVD): Het is mooi om te zien dat het CDA wijst op de juridische risico's of belemmeringen op het moment dat er een plan wordt gepresenteerd. Maar hoe ziet mevrouw Keijzer van het CDA de oplossing tot het drastisch naar beneden brengen van de instroom? Heeft het CDA ook een plan?

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Ja, dank voor deze vraag. Op een gegeven moment ben je blij met een interruptie, want dan heb je nog even wat meer tijd om uit te leggen wat het CDA wil. Een van de voorstellen die het CDA al anderhalf jaar geleden heeft gedaan, is nu eindelijk overgenomen door de regering: ingrijpen in Syrië. Dat was een voorstel van het CDA. Dat is dus mooi. In november 2014 stelde Sybrand Buma al voor om de ontheemdenstatus in te voeren: mensen krijgen hier dan een tijdelijk verblijf, zodat ze daarna weer terug kunnen. Volgens ons is dat echt een van de manieren om iets te doen aan de instroom en aan het verblijf van mensen hier. Je zou het ook kunnen zien als «het badwater wat kouder maken», zoals de heer Azmani het net noemde. Zo zou je er ook naar kunnen kijken. Bij de begrotingsbehandeling hebben we een motie (34 300 VI, nr. 33) ingediend om aanpassing van het Vluchtelingenverdrag op de agenda te zetten van het Europese voorzitterschap, om ook op die manier iets te doen aan alle door de Commissie Integraal Toezicht Terugkeer genoemde waarborgen, rechtsregels en rechtshulp die een wat stringenter omgaan met al deze stromen in de weg zitten. Dit zijn drie voorbeelden. Ik laat het daar voor dit moment bij. Vanuit het belang om te voorkomen dat onze veilige haven dichtslibt, hoop ik zeer dat het kabinet eindelijk ook die voorstellen overneemt.

De heer **Azmani** (VVD): De mensen krijgen in principe nu ook al een tijdelijke status, een tijdelijk verblijfsrecht. Kan mevrouw Keijzer uitleggen op welke manier dat een oplossing is? Hoe voorkom je menselijke drama's door zo'n tijdelijke status in te voeren? Hoe zorg je er daarmee voor dat die gigantische instroom, die in de komende jaren alleen maar veel forser zal worden aangezien het niet alleen om Syrië gaat maar om ontwikkelingen op het hele continent Afrika, beheersbaar wordt, en wel door van tevoren te bepalen hoeveel mensen je toelaat en te selecteren wie je toelaat? Kan mevrouw Keijzer mij uitleggen dat die tijdelijke status daarvoor de oplossing is?

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Ik zou graag één compacte, makkelijke oplossing hebben om te komen tot een instroom richting nul, zoals de VVD die noemt. Die is er echter niet. Dit onderwerp kent vele lagen: internationaal militair ingrijpen, internationaal vredesoverleg, internationale verdragen, Europese procedurerichtlijnen, Nederlandse wetgeving en het sober maken van de opvang in Nederland. Dit onderwerp kent al die verschil-

lende lagen. Het CDA doet voor al die lagen allerlei voorstellen. Het enige wat ik maar kan hopen, is dat deze voorstellen worden overgenomen en dat andere goede voorstellen, van collega's, ook worden overgenomen, om iets te doen aan de instroom. Immers – ik zeg het nogmaals – we houden het niet vol. Ik vertelde net met een knipoog dat ik verbaasd was, want ik had een jubelende reactie van het kabinet op het plan-Samsom verwacht. Waarom? Omdat ik ervan overtuigd ben dat we iets moeten doen aan de instroom omdat we het anders eenvoudiger niet volhouden. Het CDA doet voorstellen. Er zijn collega's die voorstellen doen. Ik zie echter een kabinet dat heel veel praat maar dat concreet, zoals het CDA het ziet, op al die verschillende lagen voorlopig achterblijft.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Voorzitter. Er staan heel veel grote onderwerpen die besproken moeten worden, maar ik ga me strikt houden aan de agenda, waar een heel aantal belangrijke brieven op staan. Ik maak één korte opmerking vooraf. Er wordt steeds gesproken over de noodzaak om de vluchtelingeninstroom in Nederland naar nul te brengen. Wat de SP betreft hoeft die vluchtelingeninstroom alleen naar nul als er wereldwijd nul vluchtelingen zijn. Zolang dat niet het geval is, moet Nederland zijn eerlijke deel van de gezamenlijke internationale verantwoordelijkheid nemen.

Ik kom op het vertrekmoratorium voor asielzoekers uit Somalië. Dit geldt nu voor Centraal- en Zuid-Somalië, dat onder controle staat van Al-Shabaab. Het is verlengd tot 20 april 2016. Het nieuwe ambtsbericht werd, als ik het goed heb begrepen, eind vorig jaar verwacht, maar volgens mijn laatste informatie is dat er nog niet. Wanneer kunnen we het nieuwe ambtsbericht verwachten?

Ik kom op het internationale onderzoek naar de toegankelijkheid van medische zorg in het land van herkomst. De Staatssecretaris heeft eigenlijk niet gedaan wat de Kamer hem heeft gevraagd. Hij heeft een vergelijking gemaakt tussen Europese landen en zegt: het is in Nederland nog niet zo slecht geregeld. Daarbij merk ik twee dingen op. Dit was dus niet wat de Kamer had gevraagd. Volgens mij hadden wij gevraagd of er niet ook voortaan gekeken moet worden naar de feitelijke toegang tot medische zorg in landen van herkomst in plaats van alleen naar de mogelijke toegang op papier. Bovendien neemt de Staatssecretaris geen voorbeeld aan andere landen zoals Duitsland en België waar in ieder geval de financiële haalbaarheid van de medische zorg in het land van herkomst voor de uit te zetten vluchteling wordt meegenomen. Ik krijg hier graag een reactie op.

Mevrouw Kuiken heeft een opmerking gemaakt over de Ranov-vergunninghouders. Ik ken van dichtbij een aantal zaken en ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat mensen soms wel degelijk in een onmogelijke positie worden gebracht, al geldt dit misschien niet voor alle duizenden mensen die nog in die positie verkeren. Doordat zij bijvoorbeeld niet de juiste gegevens hebben vermeld bij een asielaanvraag en jarenlang onder een andere naam in Nederland verbleven, hebben zij daar wellicht zelf aan bijgedragen. Ik snap dat je als staat echt terughoudend bent om een oplossing te zoeken als mensen je jarenlang hebben beduvel. Andere mensen zitten echter in een verdraaid lastig parket. Als ik dan als Kamerlid niet probeer te bemiddelen en geen verzoek voor een discretionaire beslissing doe, komen die mensen er behoorlijk bekaaid af. Dat kan toch niet de bedoeling zijn? Wil de Staatssecretaris toezeggen dat het absoluut gegarandeerd is dat mensen die buiten hun eigen schuld in bewijsnood komen, echt worden geholpen? Als leden van de Kamer voorbeelden hebben van situaties waarin dit niet kan, kunnen zij die dan bij hem aanleveren, wellicht zelfs gebundeld?

Mijn volgende opmerkingen hebben betrekking op het landgebonden asielbeleid in Darfur. Alle provincies in Darfur worden op dit moment aangemerkt als 15c-gebied. De begrippen «niet-Arabische bevolkings-

groepen» en «vermeende aanhangers van SPLM/Noord en de Nuba» worden vervangen door «vermeende leden van de oppositiegroepen». Dat lijkt me een uitbreiding, maar ik vraag me nog wel af hoe het zit met de niet-Arabische bevolkingsgroepen.

Nu kom ik op het asielbeleid Irak; ik zie een aantal mensen uit Irak op de tribune. Ik begrijp het niet helemaal. In plaats van heel Bagdad onder de provincie te scharen, wordt de stad Bagdad nu buiten de aanduiding als 15c-gebied van de Kwalificatierichtlijn gelaten. De Staatssecretaris schrijft dat de Baghdad Belts onveilig zijn, maar volgens VluchtelingenWerk Nederland is Bagdad ook levensgevaarlijk. Op drukke markten et cetera vinden regelmatig op niet-specifieke personen gerichte aanslagen plaats. Dit houdt in dat die stad dus eigenlijk niet kan worden tegengeworpen als vestigingsalternatief. Bovendien pleit de UNHCR ervoor om helemaal geen asielzoekers terug te sturen naar Irak. Het land is al zo onveilig en op dit moment zijn acht miljoen Irakezen afhankelijk van noodhulp. Volgens mij zijn in die cijfers nog niet eens de ontheemden van buiten Irak opgenomen die hun toevlucht hebben gezocht in dat land. Er is dus sprake van een noodsituatie. Kan de Staatssecretaris uitleggen waarom hij toch, indien nodig, gedwongen terugkeer mogelijk wil maken? Het beleidskader hervestiging is naar mijn mening teleurstellend.

Nederland houdt vast aan het gebruikelijke aantal van ongeveer 500 mensen per jaar en streeft ernaar om gedurende de periode 2016–2019 200 vluchtelingen per jaar te hervestigen. Dit houdt in dat wij dus eigenlijk niets extra's doen, zelfs niet gedurende de enorme crisis. Ik vind dat wij daarmee als EU-voorzitter niet het goede voorbeeld geven.

Ik heb al eerder Kamervragen gesteld over de maatregelen in verband met de verhoogde asielinstroom; de antwoorden daarop zijn inmiddels binnen. Die vragen hadden onder andere betrekking op de evident kansrijke Syriërs, de goed gedocumenteerde Syriërs, die geen gefinancierde rechtshulp meer krijgen. De Staatssecretaris antwoordt in reactie op mijn vragen dat mensen die nu een positieve beschikking krijgen, geen rechtshulp nodig hebben. De Orde van Advocaten wijst erop dat in de nasleep soms nog kan worden afgegaan op het verslag van het eerste verhoor. Daarom heb ik mijn vragen gesteld. Als in dat verslag fouten of onvolkomenheden staan, kunnen die later toch worden tegengeworpen. Ik acht het echt niet onwaarschijnlijk dat dit zal gebeuren. Als mensen niet direct door een advocaat die de valkuilen kent, worden gewezen op mogelijke fouten, krijgen zij daar later in de procedure problemen mee en dan spreken wij hier met z'n allen weer over de Syrische asielzoekers voor wie het in eerste instantie niet goed is geregeld. Ik krijg daarop toch graag een heldere reactie van de Staatssecretaris, want die krijg ik niet in zijn antwoorden op mijn vragen.

Ik vraag nog kort aandacht voor de lijst van veilige landen. Ik weet niet precies hoe ik de brief van de Staatssecretaris moet duiden. Acht hij het aannemelijk dat Turkije binnen afzienbare tijd toch als veilig land kan worden aangemerkt? Plaatst de Staatssecretaris daarbij dan ook het voorbehoud dat Turkije moet overgaan tot het werkelijk verlenen van asiel aan mensen die daar op dit moment als een soort gast – weliswaar in sommige gevallen met een werkvergunning – mogen verblijven, maar verder bijzonder weinig rechten hebben?

Ik sluit mij aan bij de opmerkingen van een aantal collega's over de lhbt's. Ik vind het pijnlijk te zien dat wij ondanks de incidenten, nog steeds niet zijn overgegaan tot het bieden van echt veilige plekken voor mensen die zich niet kunnen handhaven in de asiellocaties. Ik verwacht wat dit betreft wat meer inzet van het kabinet. Ik sluit mij aan bij de vragen van mevrouw Voortman over het prima facie voor lhbt's uit Iran. Ook het COC heeft hier nadrukkelijk om gevraagd.

De berekening die de heer Sjoerdsma maakte naar aanleiding van het overzicht van incidenten in asielzoekerscentra, heb ik eerder ook al gemaakt. Als je het naast elkaar legt, is het niet fraai, maar dan lijkt het

toch ook niet extreem uit de pas te lopen met het aantal strafrechtelijke incidenten dat wij in Nederland überhaupt kennen, zeker als er alcohol en drugs in het spel zijn. Kan de Staatssecretaris dat beamen? Dit wil niet zeggen dat ik niet van mening ben dat ieder strafrechtelijk incident, ook gepleegd door asielzoekers en zeker door mensen die te gast zijn in ons land, er één te veel is, maar wij moeten de dingen natuurlijk wel in het juiste perspectief blijven zien.

De **voorzitter**: Hiermee zijn we gekomen aan het einde van de eerste termijn. Ik schors de vergadering voor een kwartier.

Schorsing 11.58 tot 12.19 uur.

De **voorzitter**: We gaan verder met de beantwoording in eerste termijn van de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Voorzitter. Ik wil natuurlijk alle vragen van een uitgebreid antwoord voorzien, maar dan zitten wij hier heel lang. Ik zal dus proberen om het beknopt te doen en dan hoor ik wel als het niet toereikend is.

Ik begin met de cijfers die zijn gepresenteerd; daarover is onder andere een aantal technische vragen gesteld. Zo vroeg de heer Fritsma wat er nu wel en niet in zit. De meeste cijfers hebben betrekking op de locatie. Wij hebben gekeken naar de incidenten op de locatie, en daaronder zijn ook de entree of de straat ervoor begrepen, maar incidenten in bijvoorbeeld het centrum van het dorp of de stad niet. Het is ook niet gezegd dat in alle gevallen een asielzoeker dader is ten opzichte van een niet-asielzoeker, want het betreft natuurlijk ook incidenten tussen asielzoekers. Daarom is het lastig om een eenduidige conclusie uit de cijfers te trekken. Verder is gevraagd naar de aangiftes. Als er sprake is van een incident gericht tegen een medewerker van het COA of als een medewerker getuige is van een incident, dan is het beleid dat er altijd aangifte wordt gedaan. Als een medewerker van het COA hoort van een incident waar geen medewerker bij was, wordt gestimuleerd dat bewoners van de opvang of een asielzoekerscentrum aangifte doen. Wij kunnen dit echter niet afdwingen. Met politie en OM bekijken wij hoe wij kunnen stimuleren dat mensen aangifte doen als hun iets is overkomen. In de brief die ik in maart aan de Kamer zal sturen, zal ik aangeven in hoeverre het gelukt is om hiertoe concrete maatregelen te nemen.

De politie geeft aan dat het natuurlijk tot extra werk leidt, dat is logisch, maar dat het lokaal nog allemaal te managen is en dat er nog geen grote verdringingseffecten zichtbaar zijn. Het is echter ontegenzeggelijk waar dat dit werk geprioriteerd moet worden in de lokale driehoek. Meer werk betekent natuurlijk dat je op een andere plek iets niet kunt doen.

De heer Van Klaveren heeft gevraagd wat hij nu weet met deze cijfers en of die nog gesplitst kunnen worden. Dat is een van de redenen dat ik geen eenduidige duiding van de cijfers kan geven. Ze zeggen van alles en niets tegelijkertijd. Je zult echt moeten inzoomen. Het is de eerste keer dat wij een dergelijk overzicht presenteren. Alle feedback die wij nu krijgen, nemen wij mee om na te gaan of wij het in het volgende overzicht – als wij die ieder half jaar opstellen – scherper of beter kunnen doen. Wij kijken naar de analyses en zullen nagaan of relevant geachte uitsplitsingen eventueel kunnen worden aangebracht in het volgende overzicht. Dat is echter niet zo simpel. Ik wijs als voorbeeld op de vraag om alle incidenten buiten asielzoekerscentra te registreren waarbij een asielzoeker is betrokken. Het politiesysteem kent geen vinkje asielzoeker. Het kent wel iemand zonder Nederlandse nationaliteit met een V-nummer, maar dat omvat weer een grotere groep. Bovendien wijst de term «betrokken bij een incident» niet uit of iemand beschuldigd is en, zo ja, uiteindelijk een dader blijkt te zijn, want het is alleen de registratie van een incident.

Daarom is ook niet duidelijk of iemand alleen het slachtoffer is. Je moet dus voorzichtig te werk gaan als je conclusies wilt verbinden aan zo'n getal. Incidentmeldingen hebben betrekking op de voorfase van een gebeurtenis en niet op de situatie na afloop als het recht zijn beloop heeft gehad en kan worden beoordeeld of de beschuldiging terecht was, het incident strafbaar en betrokkene dader of slachtoffer.

Ik merk op dat er bij radicalisering geen sprake is van incidenten, maar van vermoedens die worden doorgespeeld aan de collega instanties die daarbij zijn betrokken. Dat zijn zachte signalen. Wij brengen elkaar graag vroeg op de hoogte en als een medewerker van het COA denkt: ik vind dit een raar verhaal, zal hij of zij dat melden. Dit betekent niet dat je dan kunt zeggen: hier is sprake van radicalisering, maar wij willen wel dat dit vroegtijdig wordt gemeld. Het is echter niet meteen een incident. Dan is de vraag gesteld waarom ik de cijfers niet heb geduid of vergeleken met andere cijfers. In de aanloop naar de publicatie heb ik ook de vraag gesteld of wij de cijfers zouden kunnen vergelijken met de cijfers van bijvoorbeeld een wijk van gelijke omvang. Ik zal niet alle vragen opsommen die ik heb gesteld, maar ik kreeg iedere keer een poging tot een antwoord en dan zag ik ook wel dat die vergelijking niet helemaal opgaat. Daardoor ontstaat er discussie over de vergelijking. Veel incidenten die door het COA worden geregistreerd, worden in een normale wijk niet geregistreerd. Als iemand in een asielzoekerscentrum rookt op een plek waar dat niet mag, is dat een incident. Als iemand in zijn huis rookt waar dat niet mag, krijgt hij misschien ruzie met zijn partner, maar dat wordt niet geregistreerd in de incidentenregistratie. Wij kennen de instroom per jaar en de gemiddelde bezetting per jaar, maar een asielzoeker die een incident heeft veroorzaakt, was misschien maar zes maanden in Nederland. Moet ik dat cijfer dan halveren ten opzichte van de cijfers over de woonwijk waar mensen gedurende het hele jaar wonen? Ik wil het niet te complex maken, maar uit beter onderbouwd onderzoek dat het WODC een aantal jaren geleden heeft gedaan, is naar voren gekomen dat het op zo'n locatie drukker is dan gemiddeld in Nederland, maar niet drukker dan op een andere locatie met heel veel jonge mannen. De aanwezigheid van heel veel jonge mannen lijkt toch vooral de doorslaggevende factor te zijn voor het aantal incidenten. Als die vergelijking wordt gemaakt, komt het nagenoeg gelijk uit in Nederland, welke categorie je ook neemt. Ik ken niet veel plaatsen in Nederland waar 600 mensen op elkaars lip wonen en kamers moeten delen. Dat maakt de vergelijking ook moeilijk. Ik kan dat wel vergelijken met een woonwijk met 600 mensen, maar zij wonen toch onder andere omstandigheden. Dat heeft ook invloed op de effecten.

In grote lijnen kun je dus zeggen dat er meer incidenten zijn naarmate er meer asielzoekers zijn. Het type opvang heeft niet tot een relatieve stijging geleid. In sommige wijken heeft de politie meer werk en in andere minder, maar je kunt op basis van deze cijfers niet zeggen dat de incidenten in asielzoekerscentra onevenredig zijn. Je kunt natuurlijk ook niet zeggen dat er niets gebeurt en dat je niet hoeft op te letten, maar dat wisten wij natuurlijk al van tevoren. In plaats van een eenduidige verklaring te zoeken, verwijs ik liever naar de wetenschappelijke studie van enige tijd geleden. Daarin wordt gesteld dat het er op het eerste oog op lijkt dat er meer bal is, maar als je naar de leeftijden en het geslacht kijkt en dan een vergelijking maakt met een andere, vergelijkbare groep, komt het op hetzelfde niveau uit.

De heer **Fritsma** (PVV): De Staatssecretaris zegt dat het op hetzelfde niveau uitkomt, maar dat is, met alle respect, onzin. Hij geeft immers toe dat het incidenten en misdrijven op de locaties betreft. Dat wil zeggen dat wat asielzoekers doen in stadscentra en het openbaar vervoer, er allemaal buiten valt. De PVV-fractie vraagt om een totaalbeeld. Zij wil een totaalbeeld van al het wangedrag en in ieder geval van de misdrijven gepleegd

door asielzoekers, niet alleen in het asielzoekerscentrum maar ook daarbuiten. Kan de Staatssecretaris voor dat totaalbeeld zorgen, want anders kunnen er helemaal geen vergelijkingen worden gemaakt? Een meer feitelijke vraag is hoe vaak een asielverzoek wordt afgewezen op grond van de openbare orde. Dat zegt natuurlijk ook iets.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Het is natuurlijk een beetje flauw om «met alle respect» toe te voegen aan de kwalificatie «onzin». De heer Fritsma haalt nu twee dingen door elkaar. De conclusie die ik trok en die hij als onzin bestempelt, baseer ik niet op de cijfers van afgelopen zaterdag. Ik heb al gezegd welke beperkingen die hebben. Ik baseer mij op de bredere studie van het WODC die niets met dit overzicht had te maken, maar waar je wel die conclusie uit kunt trekken. Dat is een wetenschappelijke onderzoek en ik heb niet de neiging om dergelijke onderzoeken, ongeacht de vraag of de uitkomst me bevalt, te diskwalificeren als ze mij niet uit komen. Ik heb de gegevens over het tegenwerpen van de openbare orde niet paraat. Dat zou ook niet passend zijn bij het huidige beleid, omdat ik dat net heb aangescherpt. Daarvan kan nog geen effect worden gemeten, want het is nog maar net ingevoerd. Ik kan geen cijfers leveren van alle incidenten waarbij een asielzoeker is betrokken, want dit wordt niet als zodanig in het systeem geregistreerd. Ik vraag me ook sterk af of wij dat zouden moeten doen. Er zijn veel criteria die niet worden geregistreerd. Maar als ik die cijfers zou kunnen aanleveren, zou de heer Fritsma concluderen dat het allemaal wangedrag van asielzoekers is, want dat doet hij nu al bij voorbaat. Je kunt dit echter niet afleiden uit de registratie van de betrokkenheid bij incidenten, omdat daarin ook slachtoffers worden geregistreerd. Dan moet je gaan kijken naar de veroordelingen en dan komen wij in een heel ander domein dan de brede overzichten die wij nu leveren van alle incidenten die zich hebben voorgedaan.

De heer **Fritsma** (PVV): Er zijn voldoende objectieve criteria. Neem het criterium van een gepleegd misdrijf. Als iemand daarvoor is veroordeeld, kan het toch niet objectiever? Hoe vaak is dat gebeurd bij asielzoekers? Dat is toch een heel eenvoudige vraag? De Staatssecretaris moet dat toch weten? Een tweede onderdeel van die vraag is of hij ervoor kan zorgen dat iedereen die een misdrijf heeft gepleegd, eruit gaat. Je moet de lat niet zo laag leggen als nu wordt gedaan met een plafond van minimaal zes maanden onvoorwaardelijke gevangenisstraf. Die twee vragen blijven over op dit punt.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Het is een beetje lastig dat de heer Fritsma steeds zijn vraagstelling aanpast. Nu zegt hij dat hij wil weten hoeveel mensen met een asielverleden zijn veroordeeld voor een bepaald misdrijf. Dat is een andere vraag en die zou ook een beperkter aantal opleveren, omdat het aantal mensen dat veroordeeld is, natuurlijk een ander beeld oplevert dan de registratie van alle incidenten waarbij mensen eventueel zijn betrokken. Ik kan nagaan of wij daaruit de gevraagde cijfers kunnen destilleren. Ik weet niet of dit automatisch kan of dat dit handmatig moet worden gedaan. Wij moeten dan naar de cijfers van de rechtbank kijken. Je komt dan op een andere vraag uit die eventueel wel kan worden beantwoord. Ik zal die meenemen in de aanloop naar de volgende rapportage en bekijken of het kan. Simpel gestelde vragen zijn vaak het meest complex te beantwoorden, vooral als het systeem er niet op is ingericht.

Het aanscherpen van de grens van achttien naar zes maanden is naar mijn mening stevig. Ik heb ook wel oog voor het feit dat je bij een bepaald type delict de vraag zou kunnen stellen of wij de beslissing afhankelijk moeten laten zijn van de opgelegde straf. De veroordeling voor sommige delicten kan leiden tot het bij voorbaat niet toelaten tot asielbescherming van iemand die daar recht op heeft. Wij hebben het dan over mensen van wie

is vastgesteld dat zij terecht zijn gevlucht, maar die geen vergunning krijgen door hun daden in Nederland. Je moet dan wel een zekere mate van ernst van het gepleegde delict aanhouden en dan acht ik de termijn van zes maanden logisch. Ik ben wel bereid om ook te kijken naar het ogenschijnlijk Duitse model waarover mevrouw Keijzer en de heer Azmani spraken. Ik heb daarvan ondanks doorvragen nog geen concreet plan gezien. Zij stellen voor alle delicten een termijn van een jaar, wij zes maanden, maar voor een bepaald type delict, een zwaar zedendelict of moord, zou het feit van een bewezenverklaring al voldoende zijn, ongeacht de opgelegde straf. Ik zal in de brief die ik in maart aan de Kamer zal sturen, terugkomen op de vraag in hoeverre het haalbaar is om een onderscheid te maken naar bepaalde categorieën delicten.

De heer **Van Klaveren** (Groep Bontes/Van Klaveren): Ik heb gevraagd waarom de meldingen van jihadisme en radicalisering niet worden gespecificeerd. De Staatssecretaris zegt dat dit niet zal gebeuren, omdat heel moeilijk is vast te stellen wanneer er sprake is van een incident. De vraag is natuurlijk wanneer er in dit geval sprake is van een incident en wanneer niet, maar mocht het inderdaad niet te doen zijn, is de Staatssecretaris dan wel bereid om bij de volgende rapportage het aantal meldingen van de COA-medewerkers over radicalisering en/of jihadisme mee te nemen?

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Ik sta hier terughoudend tegenover. Ik wil dat het kleinst mogelijke signaal wordt afgegeven. Als dit er dan toe leidt dat daaraan conclusies worden verbonden die niet kloppen, namelijk dat er sprake is van jihadisme terwijl je dat niet weet, leidt dat weer tot beperkingen. Betrokkene zal dan denken: als ik dit als incident meld en registreer, moet ik meer weten. Ik wil dat als iemand ook maar aan zijn water denkt te voelen dat er iets aan de hand is, er wordt gemeld en gecheckt. Ik heb liever heel veel meldingen ook al concluderen de betrokken instanties vaak dat er niets aan de hand is. Wat zeggen die cijfers dan? Dat iemand een vermoeden heeft, maar dan moet je ook weten of dat vermoeden klopt. Dan moet je aan de achterkant gaan zitten en gaan kijken naar veroordelingen, waar de heer Fritsma zojuist ook om vroeg. Ik wil koesteren dat het signaal «ik moet dit kwijt en misschien moet hier iemand naar kijken die meer verstand van zaken heeft» zo veel mogelijk wordt afgegeven. Je kunt dan niet zeggen dat er melding is gemaakt van radicalisering.

De heer **Van Klaveren** (Groep Bontes/Van Klaveren): Dat is maar afhankelijk van de definitie. Wanneer is iets meldenswaardig? Dan kan het natuurlijk wel. Het lijkt mij juist in deze tijd essentieel waarin wij veel jihadisme en radicalisering zien, zeker als het mensen betreft die uit dat soort gebieden komen. Na Parijs weten wij helaas dat er verkeerde figuren meereizen. Daarom zou een melding moeten worden gedaan van dit soort gedragingen en/of uitingen.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Dat is een model waar ik expliciet niet voor kies, omdat ik wil voorkomen dat ik definieer wat meldenswaardig is en iemand anders denkt: ik vind dit raar, maar het valt niet onder de definitie dus meld ik het maar niet. Ik wil dat in alle gevallen wordt gemeld, zelfs als iemand denkt: het is misschien grootspraak, maar ik heb dit verhaal nu drie keer gehoord en ik wil dat het wordt uitgezocht. Er zijn natuurlijk ook mensen met stoere verhalen waarvan niets klopt. Toch wil ik dat ze worden gemeld. Ik zou niet achter deze tafel moeten zeggen vanaf welk niveau mag worden gemeld. Als iemand denkt dat er iets mis is, moet hij of zij dat melden. Als dan blijkt dat het niet klopt, ben ik nog steeds blij dat het gemeld is. Als ik het ga definiëren, ga ik het weer inperken.

De heer **Van Klaveren** (Groep Bontes/Van Klaveren): Het een hoeft het ander toch niet uit te sluiten?

De **voorzitter**: Nee, mijnheer Van Klaveren u hebt uw interruptie in tweeën gehad. Tenzij u uw tweede interruptie wilt gebruiken?

Staatssecretaris **Dijkhoff**: De heer Van Klaveren heeft verder specifiek gevraagd naar maatregelen als er onjuist wordt opgetreden tegen hulpverleners en COA-medewerkers. Wij hebben dat als wel drie keer zo erg bestempeld als in de dagelijkse samenleving. Dit geldt ook voor de strafmaten. Er moet sowieso aangifte worden gedaan. Ik zal in de genoemde brief waarin wij ons interne beleid onder de loep nemen, ook ingaan op de mogelijkheid van de verzwaaring van interne sancties, los van de juridische mogelijkheid, als het werk van hulpverleners of COA-medewerkers wordt belemmerd of als zij worden aangevallen.

De heer Voordewind heeft gesproken over een specifieke registratie van de oorzaak. Ik weet niet of het grondwettelijk mag, maar je zou kunnen noteren dat een melding van een incident een christen of een moslim of een lhbt betreft. Ik weet niet wat ik allemaal zou moeten registreren, maar ik kan daar niet zo veel mee. Hoe moet ik het duiden als twee homoseksuele asielzoekers met elkaar op de vuist gaan omdat zij al weken een kamer delen en elkaar niet kunnen luchten of zien? Dat zegt toch niets over de oorzaak? Toch zullen die conclusies dan wel worden getrokken. Ik kan de oorzaak niet registreren op grond van een objectief feit. Ik denk dat het heel goed is dat wij en ook het COA, goede contacten hebben met de ngo's en met de mensen. De mensen kunnen erover praten en op basis daarvan kunnen wij een beeld krijgen van de situatie in een locatie. Die signalen krijgen wij ook. Daarom zie ik niet veel in een spreadsheet met puntjes waaruit wij een oorzaak kunnen afleiden.

De heer Bisschop heeft gevraagd of er naast aandacht voor lhbt's, ook aandacht is voor christenen. Het beleid om de Nederlandse normen en waarden duidelijk te maken, is gericht op het respecteren van elkaars vrijheden. Dat wil zeggen dat je niet de vrijheid hebt om dat te negeren. Dat geldt voor etnische achtergrond, religie en geaardheid. De cursus waaraan de heer Bisschop refereerde, is een eigen initiatief van het COC. Daar werken wij aan mee, maar wij hebben er niet voor gekozen om cursussen voor één categorie te ontwikkelen. Wij redeneren vanuit de vrijheden en het respect voor de verschillen, en dat trekken wij in volle breedte. Wij bekijken of dit verbetering behoeft. Ik zeg niet dat het nu optimaal is. Wij geven daarbij geen voorrang aan een specifieke vorm van respect.

De heer Azmani heeft gesproken over de vraag of er aparte opvang moet zijn voor de slachtoffers en voor de daders. De lijn is dat de dader, degene die de overlast veroorzaakt, wordt overgeplaatst. Dat is natuurlijk eindig, want als betrokkene op de nieuwe plek in hetzelfde gedrag vervalt, schiet het natuurlijk niet op. Ik zal in de brief van maart ook ingaan op de vraag in hoeverre een aparte opvang mogelijk en haalbaar is voor mensen met beperkte opties of aan wie tijdelijk de opvang is ontzegd, naast de aanscherping van het beleid van het COA. Misschien is er een andere begeleiding in een aparte locatie nodig omdat die mensen hardleers zijn, maar niet erg genoeg zijn afgedwaald om hen de hele asielprocedure te ontzeggen en die stop te zetten.

Tot zover het blokje over de incidenten.

De heer **Sjoerdsma** (D66): Ik dank de Staatssecretaris voor de zeer precieze manier waarop hij de cijfers in hun context plaatst. Dit was zeer welkom. Ik heb hem ook nog gevraagd om te reflecteren op de andere kant van de incidenten, namelijk de 369 gevallen van hongerstaking, zelfverminking en poging tot zelfmoord. Ik heb dat zorgwekkend

genoemd. Is de Staatssecretaris van mening dat er maatregelen moeten worden getroffen om ook die mensen een groter gevoel van veiligheid te geven?

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Ook dit ligt heel lastig. Als dit voortkomt uit een gevoel van onveiligheid, moeten diegenen worden aangepakt die de oorzaak daarvan zijn. Dan moet nog duidelijker worden gemaakt dat intimidatie en gedrag dat gevoelens van onveiligheid oproept, niet aan de orde zijn. Er zijn natuurlijk ook andere redenen waarom mensen dit gedrag vertonen. Daarom is het ook belangrijk dat op de locaties medische zorg aanwezig is. Op kleinere locaties moet dat misschien anders worden vormgegeven, maar de zorg moet wel beschikbaar zijn. Wij hebben overigens ook gezien dat dit gedrag soms een samenhang vertoont met het aantal keren dat mensen moeten verhuizen van crisis- naar noodopvang. Bij dat soort taferelen uiten mensen ook op andere manieren dan alleen in woorden hun ongenoegen. Dan komt dit gedrag op. Het zijn natuurlijk ruwe titels die zwaar klinken en er moet onderscheid worden gemaakt naar de zwaarte van het incident. Het zijn signalen die in individuele gevallen serieus moeten worden genomen. Dan moet worden nagegaan wat daarachter zit en of wij daar iets aan kunnen doen.

De heer **Sjoerdsma** (D66): Voor de duidelijkheid: is het helder bij het ministerie wat de motivatie van die 369 mensen was voor dit wanhopige gedrag? Dan kan er iets worden gedaan als dat nodig en mogelijk is, want niet iedere wanhoopspoging is te voorkomen. Ook in de Nederlandse samenleving zijn er mensen depressief en zijn er mensen die rare dingen doen.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Ik kan dat niet met 100% zekerheid zeggen. Als mensen er niet over willen praten, wordt het lastig, maar wij doen meer dan alleen de verbandtrommel pakken. Er wordt ook nagegaan wat erachter zit. Het gebeurt ook regelmatig groepsgewijs, dat geldt vaak voor een hongerstaking, en dan volgt er een gesprek. Een voorbeeld is de hongerstaking van een aantal uren van zes mensen die wel zes registraties van hongerstaking opleverde. Dan wordt niet gezegd: het duurde maar een paar uur en dat registreren wij niet. De mensen riepen: wij zijn in hongerstaking. Het is prettig dat het snel kon worden opgehelderd, maar het is wel geregistreerd. Dat lijkt mij ook de goede gang van zaken.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Ik heb nog een vraag over de registratie van incidenten die specifiek betrekking hebben op christenen, lhbt's en misschien ook wel vrouwen. Het is opmerkelijk dat organisaties als COC en de Stichting Gave veel meer registraties binnen krijgen dan het aantal gevallen dat wordt geregistreerd door het COA. Blijkbaar zijn zij wel in staat om dit helder te registreren. Het is een uitzondering als het om twee dezelfde mensen gaat, zoals de Staatssecretaris zegt; dan liggen zij elkaar misschien niet. Maar als er uitdrukkelijk sprake is van geweld tegen christenen of lhbt's kan dat blijkbaar worden geregistreerd, want het COC en de Stichting Gave doen het ook. Als zij het kunnen, waarom is de Staatssecretaris dan niet bereid dit via het COA te registreren?

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Wij registreren dat sowieso niet bij een incident. Aan de registratie worden verschillende eisen gesteld en zijn verschillende doelen verbonden. Als mensen zich bij een belangenorganisatie melden met een klacht of een ongenoegen en die organisatie registreert dat als zijnde een klacht of ongenoegen, is dat voor ons aanleiding om dat serieus te nemen en het gesprek aan te gaan om na te gaan of wij maatregelen kunnen nemen. Dat is natuurlijk iets anders dan dat wij dat registreren, want dan moet je filteren en gesprekken aangaan. Die worden nu wel op incidentele basis aangegaan, maar ze voegen naar

mijn mening niets toe aan de registratie. Als ik hier nu zou zeggen dat wij daar nooit iets over horen en dat wij het achterlijk en onzin vinden, en als ik zou beweren dat het is verzonnen, kan ik me voorstellen dat wordt gezegd: als je het niet gelooft van een ander, ga dan zelf beter kijken. Wij voeren die gesprekken, wij weten dat het een probleem is en wij werken eraan. De registratie is niet bedoeld om er allerlei subcategorieën aan te verbinden; de registratie is bedoeld voor de beheersbaarheid en om vast te stellen welke incidenten zich voordoen en welke maatregelen kunnen worden genomen. Voor dat doel is dit niet een specifieke relevante factor. Voor het andere doel maken wij gebruik van die goede contacten. Het is prima dat wij het gesprek aangaan als belangengroeperingen een toename constateren.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Ik weet dat die gesprekken er zijn en dat die organisaties de meldingen doorgeven. Ik heb er nog even over gesproken met de heer Sjoerdsma. Wij zien de cijfers, maar wij weten niet welke de motivatiegonden van die incidenten zijn. Dat is een beetje onze frustratie. Als je die achtergronden niet kent, zie je alleen de cijfers en weet je niet welk beleid daarop zou moeten worden losgelaten. Ik meen dat de Minister van OC&W in samenwerking met de Staatssecretaris materiaal voorbereidt voor de lhbt's. De overheid doet dit in samenwerking met het COC. Ik moedig de Staatssecretaris aan om hetzelfde te doen met de Stichting Gave, want nu komt alleen maar naar buiten dat het voor de lhbt's gebeurt, maar de verspreiding via het COA van dergelijke folders en informatie voor christenen zou er misschien aan bijdragen dat het aantal incidenten afneemt.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Dat ben ik met de heer Voordewind eens. Volgens mij is de Stichting Gave ook uitgenodigd voor dit traject, maar ook andere groeperingen zijn daartoe uitgenodigd. Wij volgen een breed traject voor de hele leefbaarheid. Als wij er iets aan kunnen doen om mensen die in ons land binnenkomen, duidelijk te maken dat zij respect dienen te hebben voor verschillen van welke aard dan ook – dat is helaas soms nodig – doen wij dat ook in de breedte. Bij mijn weten zijn zij ook betrokken bij het traject dat moet leiden tot de brief met aanbevelingen die ik in maart aan de Kamer zal sturen, maar ik zal dit nog even laten nagaan.

De **voorzitter**: De Staatssecretaris vervolgt zijn betoog. Ik wil de leden aanmoedigen om korte vragen te blijven stellen en de Staatssecretaris om korte antwoorden te geven.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Ik ga verder met de lijst van veilige landen. Ik zal daar niet tot in detail op ingaan. De heer Sjoerdsma sprak over landen die misschien heel veilig zijn behalve voor één categorie. Ik meen dat wij die discussie moeten voeren als de Kamer mijn brief heeft ontvangen waarin per land informatie wordt gegeven. Ik heb eerder toegezegd dat de Kamer die brief vorige maand zou ontvangen, maar ik heb twee weken geleden laten weten dat het iets langer zal duren. De oorzaak van die vertraging is onder meer dat ik niet eerst een brief wil sturen met de opmerking dat ik mogelijkheden zie tot... De Kamer is immers niet alleen nieuwsgierig welke landen wel of niet in aanmerking komen voor de lijst. Ik wil meteen kunnen melden welke landen daarop worden vermeld en daarvoor is een onderbouwing nodig. Ik verwacht die brief eind deze week of volgende week te kunnen afronden. Dan zal blijken of het voor de eerste groep landen die ik heb aangekondigd, gelukt is ze met een goede onderbouwing op de lijst te zetten. Meteen daarna zal ik de volgende groep landen van een assessment voorzien. Het is helaas niet genoeg als ik zou zeggen dat het daar wel veilig is. Dat moet worden onderbouwd en daarover moeten wij de discussie kunnen aangaan. Dat geldt voor alle

landen die door de Kamer zijn genoemd. Ze worden meegenomen in de tranches die wij snel opeenvolgend willen afwerken. Het helpt ons inderdaad in de uitvoeringspraktijk als er een lijst van veilige landen is. Ik wijs er wel op dat het dan gaat om veilige landen van herkomst. Mevrouw Gesthuizen vroeg of Turkije op die lijst kan komen. Dat is één ding, maar de vragen die zij daarna stelde, hebben volgens mij vooral betrekking op de vermelding van een veilig derde land. Op grond van die kwalificatie kun je tegen mensen zeggen: u hebt daar een jaar gewoond en daarom moet u terug naar dat land. Dan ligt de lat wat anders. Bij de veilige landen van herkomst bekijken wij bijvoorbeeld of een Albanees over het algemeen veilig is in Albanië. Dit betekent niet dat wij nooit zullen luisteren als iemand zegt dat hij nu juist die uitzondering is. Dat kan altijd, maar de procedure is anders. Zo is de instroom uit Albanië significant. Als het land op een lijst van veilige landen zou staan, zou dat helpen. Dan zijn er geen voorzieningen nodig en kunnen er met het land van herkomst betere afspraken worden gemaakt over gedwongen terugkeer. Dat kan dan echt op gang komen.

De heer **Azmani** (VVD): Ik ben een beetje ongeduldig. Ik ben heel benieuwd of Turkije op die lijst komt. Kan de Staatssecretaris daarover al een uitspraak doen?

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Tot nu toe heb ik erop gewezen dat er ook een Europese discussie gaande is over een Europese lijst van veilige landen. Ik ben niet ongeduldig, maar ik ben wel van mening dat die discussie niet snel genoeg gaat. Ik heb er ook niet veel zin in om afhankelijk te zijn van een discussie waarin een paar landen de gang van zaken ophouden. Dat hebben wij in het verleden gezien bij de lijst die eerder is samengesteld. Sommige landen willen Kosovo niet noemen, omdat dit in hun ogen niet bestaat. Krijg je dat weer. Zo zijn er allerlei specifieke aspecten die een rol spelen tussen landen of in het eigen land, bijvoorbeeld ten opzichte van Turkije. Ik zal daar niet op wachten. Ik zal dit land in de volgende tranche bij de beoordeling meenemen. Het is mijn insteek om te beginnen met de landen waarvan ik denk dat het kan en die zal ik op de lijst plaatsen. Landen die minder van belang zijn of moeilijker liggen, zal ik niet naar voren halen. Wij hebben er geen bezwaar tegen als het land op de Europese lijst komt. Ik heb er wel bezwaar tegen dat het zo lang duurt voordat die Europese lijst er is.

Ik kom nu bij de vragen over de opvang in Nederland en over het bestuursakkoord. Het bestuursakkoord is een goede afspraak waarin wij richtlijnen en richtdoelstellingen per veiligheidsregio en per provincie hebben geformuleerd waarvan de partijen bij het bestuursakkoord hebben onderschreven dat die haalbaar moesten zijn. Wij hebben afgesproken dat wij op tijd zullen bekijken hoe het verloopt en of het snel genoeg gaat. Je hebt al die opvangplekken natuurlijk ook niet allemaal op dezelfde dag nodig. Het glas is een derde vol of twee derde leeg. Wij hebben niet op 1 februari een complete lijst gekregen waarmee aan alle doelstellingen wordt voldaan. Het beweegt echter flink en je ziet dat bestuurders elkaar aan de regietafels per provincie aanspreken om te voorkomen dat de ene helft van het land de opvang regelt en de andere helft daar heel blij mee is. Dat traject wordt dus afgelegd en ik ben daar positief over gestemd. Het streven is erop gericht om de eerste 2.500 plaatsen per provincie te realiseren, maar daarin zit per veiligheidsregio ook nog noodopvang. Wij komen daar echt niet van los. Natuurlijk zou het mooi zijn als nu al voor de rest van het jaar was uitgetekend waar het is, maar ik heb er ook begrip voor dat de ene gemeente een ander bestuurlijk traject nodig heeft om draagvlak te verwerven dan de andere gemeente. Daar moet tijd voor zijn zolang het beeld overeind blijft dat er overal wordt gewerkt om die doelstelling te behalen en wij week voor week zicht hebben op genoeg plaatsen. Overigens kijken wij dan niet een week, maar meerdere weken

vooruit. In die zin is het een stimulans dat een aantal provincies al heeft geleverd; dat toont ook aan dat het kan. De andere provincies worden daardoor ook aangemoedigd, want het zal hun eer te na zijn als zij straks de laatste zijn die leveren of niet leveren.

Dit traject was niet per se gekoppeld aan een afspraak over een raming; het bestuursakkoord loopt gewoon door. Ik kan die vraag niet direct plaatsen, omdat dit voor ons geen rol heeft gespeeld in de gesprekken in de aanloop naar het bestuursakkoord. Wij hebben wel in algemene zin gezegd dat het Rijk er oog voor heeft dat de financiële effecten van een plotseling hoge instroom zoals wij die het afgelopen jaar hebben gezien, voor de gemeenten en provincies niet zodanig mogen zijn dat zij in de knel komen doordat in het reguliere beleid allerlei vertraging optreedt. Daarover komen wij te spreken als wij in het voorjaar bijeenkomen voor het tweede deel van het bestuursakkoord.

De discussie over de kleinschaligheid blijft lastig. De eerste keer was 2.500 groot en later werd 1.200 groot genoemd. Dan zegt een gemeente: wij willen alleen kleinschalig en dat zijn er 600. Daarna was 600 groot en werd er gesproken over 300. En nu vandaag krijg ik al de vraag over 50. Als de discussie over kleinschaligheid een zichzelf versterkend effect krijgt, is dit een heilloze weg en kom ik niet tot het benodigde aantal. In het bestuursakkoord is overeengekomen: vanaf 300 sowieso; tegen 200 en kleiner zeggen wij geen nee, maar dan wordt gevraagd om goed te kijken naar de prestatie op het gebied van statushouders en dan vooral bij 50. Als een gemeente met 50 aankomt en nog niet voldoet aan de taks voor statushouders, wordt het lastig om grotere opvanglocaties in stand te houden waar statushouders wonen die eigenlijk al lang huisvesting hadden moeten hebben om in die gemeente verder te kunnen gaan met hun proces van integratie, en tegelijkertijd een nieuwe opvang voor 50 mensen in te richten waar geen statushouders mogen verblijven. Zo blijven wij kijken of wij ieder aanbod kunnen sturen naar de juiste doelgroep.

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks): Ik kan de redenering van de Staatssecretaris wel volgen dat er steeds andere definities van kleinschalig komen. Misschien helpt hij lokale gemeenteraadsleden die daarmee worstelen door aan te geven wat naar zijn mening kleinschalig zou zijn. Ik wil hem daarbij wel helpen: ik denk bijvoorbeeld aan een aantal van 300. Denkt de Staatssecretaris daar ook aan?

Staatssecretaris **Dijkhoff**: 300 is haalbaar kleinschalig, maar ik zal daar nooit zo sturend over spreken als sommige Kamerleden wel doen. De leden zien het liefst dat ik ver vooruit meer dan genoeg opvang op kleine schaal regel. Daar heb ik begrip voor, maar een en ander ligt niet in elkaars verlengde. Als een gemeente tegen ons zegt: wij hebben een locatie maar u moet wel heel die locatie nemen en daarvoor moet nog het nodige gebeuren, dan kan het voorkomen dat het dan eigenlijk pas goed te doen is voor 600, gelet op de opvang en de kosten. Dat neemt niet weg dat je op een andere locatie misschien wel met 300 toe kan. Als een gemeente zegt dat het op een plek heel goed kan, dat het haalbaar is en dat een hoger aantal mogelijk is, zal ik geen nee zeggen. Als een gemeente zegt dat zij 600 mensen kwijt kan – dat is goed voor de werkgelegenheid, het past hier, de locatie is er heel geschikt voor en wij kunnen het goed inrichten – dan heb ik natuurlijk een twee keer zo grote sprong gemaakt in de opgave voor het regelen van opvang dan wanneer ik standaard zou uitgaan van 300. Het is dus allemaal bespreekbaar, vooral als gemeenten die bij elkaar in de buurt liggen, dezelfde ideeën hebben, want dan kunnen de faciliteiten worden gedeeld. Ik heb echter meerdere opdrachten te vervullen en ik probeer het allemaal goed te laten verlopen.

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks): Ik begrijp dat de Staatssecretaris meerdere opdrachten moet vervullen. De lokale politiek heeft echter ook een opdracht te vervullen. Het kan dan helpen als de landelijke politiek duidelijkheid verschaft. Veel lokale politici zeggen dat zij voor kleinschalige opvang gaan. Wij denken dan beiden aan 300. Wat zou de Staatssecretaris eraan kunnen doen om de politici die daarom vragen – in Heesch gebeurt dit van VVD tot GroenLinks – te helpen om daar kleinschalige opvang voor 300 mensen te realiseren?

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Dat kan, maar laten we die signalen dan ook in een vroeger stadium doorgeven dan alleen in onze debatten. Soms komt een aantal gemeenten met een idee. Het is niet zo dat als 300 mogelijk is, wij 600 zeggen en dat daarna de discussie moeilijker wordt. Sommige gemeenten hebben laten weten dat zij het COA pas bellen als zij weten dat er lokaal draagvlak is. Dan is het een plan van een gemeente en dat gaat vaak heel goed. Vanaf 300 is voor ons goed te organiseren en dat is bespreekbaar. Wij zullen wel vragen of er soms een gemeente in de buurt is die er hetzelfde over denkt, want dan kunnen wij dingen combineren en goed organiseren. Dat heeft dan de voorkeur. Als er ergens een verhaal gaat dat er een goed aanbod was voor 300 maar dat het COA bij voorbaat nee zou hebben gezegd, laat het mij dan weten. Ik heb een paar van die signalen gevolgd. Soms is er sprake van een oud verhaal waarin het COA anderhalf jaar geleden heeft gezegd: dat doen wij niet. Soms is er een andere bottleneck, maar het COA en ik hebben er totaal geen belang bij om een opvang van 300 te weigeren. Wij hebben er ook geen enkel belang bij als het verhaal dat het COA het toch niet wil, een alibi wordt om iets niet te doen. Mochten die verhalen toch nog de ronde doen, dan vraag ik de leden om die via de kortst mogelijke route over te brengen, want dan gaan wij kijken wat er speelt.

De heer **Bisschop** (SGP): Met alle waardering voor de benadering van de Staatssecretaris, maar die lijkt me toch vrij bestuurlijk. Ik snap dat de overheid behoefte heeft aan een zekere omvang. Tegelijkertijd zien wij een groeiende weerstand in de samenleving. Om de asielzoekers echt van dienst te kunnen zijn, heb je draagvlak in de samenleving nodig. Waarom zou je dan zo strak vasthouden aan het getal van 300 dat toch ook maar een arbitrair aantal is? Wat is er tegen een passend aanbod voor een veel kleinschaligere voorziening of eventueel meerdere kleinschalige voorzieningen?

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Ik begon met nergens strak aan vast te houden. Toen werd er een getal genoemd om te checken of dit binnen de opvattingen past. Ik heb dat beaamd. Wij zijn bereid om over alles spreken, maar ik heb al gezegd dat bij heel kleine aanbiedingen dan soms wel de tegenvraag wordt gesteld naar de uitvoering van de wettelijke plicht tot het opnemen van statushouders. Dat heeft er in sommige gevallen toe geleid dat werd gezegd: daar komt veel meer bij kijken en dat is ook lastig. Wij bekijken dan hoe dit zo goed mogelijk kan worden gedaan, maar die opdracht ligt er wel. Wij beoordelen het helemaal niet dogmatisch, maar als nu wordt gevraagd of 300 een getal is dat sowieso moet kunnen, is het antwoord ja. Dit betekent niet dat een lager aantal niet bespreekbaar is. In het bestuursakkoord is vastgelegd dat tot 200 standaard wordt gedacht aan statushouders en vanaf 300 aan de opvang van asielzoekers. Daarnaast is er nog een categorie waarin je per geval moet bekijken of het werkt. Als ik tegen iedere gemeente zeg dat zij 50 mensen moet opvangen, zal het antwoord zijn dat daarvoor wel voldoende draagvlak is, maar dan kan ik mijn opdracht niet vervullen. Het is inderdaad een bestuurlijk vraagstuk en wij proberen alle belangen te verenigen om zo tot een goed eindresultaat te komen. Er kan altijd over worden gesproken. Ik zeg alleen dat tot 200 wordt gedacht aan status-

houders, terwijl het vanaf 300 goed mogelijk is om een locatie in te richten voor asielzoekers, maar ook daarbij kan altijd een voorbehoud worden gemaakt. Ik heb wel eens aanbod van een gemeente gezien waarbij de ondernemer die eigenaar was van het pand, er weliswaar mee instemde maar eiste dat er voor 800 mensen zou worden betaald terwijl de gemeente maar 300 mensen wilde opvangen. Dan is de kleine schaal niet het probleem, maar de vraag hoe je partijen bij elkaar brengt. Door dergelijke problemen kan de kleinere schaal op een bepaalde plek lastig worden.

De gesprekken aan de regietafels hebben intussen enorm geholpen. Niet alleen worden op die manier de verhalen sneller uitgewisseld, burgemeesters spreken elkaar er ook op aan en vragen door. De kreet «het COA wil niet» is een bumpersticker die niet altijd opgaat.

De **voorzitter**: De Staatssecretaris vervolgt zijn betoog. We hebben nog een uurtje.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Dan is ook nog de vraag gesteld of mensen uit de noodopvang in de buurt kunnen blijven. Sommige gemeenten vragen of er als zij meer doen dan van hen wordt verwacht, bij het plaatsen van statushouders rekening mee kan worden gehouden dat mensen eerder in de buurt zijn opgevangen. Wij kijken wel naar dat soort dingen, maar ik zal daar geen principes aan verbinden. Het is natuurlijk afhankelijk van de vraag of de gemeente waar die noodopvang is, plaats heeft. Het komt voor dat een gemeente waar het heel goed gaat met de 300 mensen in de noodopvang, ervoor kiest om er een permanente opvang van te maken maar dan wel onder de voorwaarde dat dezelfde groep blijft. Daar werken wij natuurlijk aan mee, want dat is alleen maar verstandig. Het wordt lastiger als een gemeente zegt: wij hebben noodopvang en die moet nu stoppen, wij beginnen een traject voor permanente opvang en als dat volgend jaar is geregeld, willen wij deze mensen terug. Dat werkt natuurlijk niet. Ik heb er echter alle belang bij om mee te werken als een noodopvang goed gevallen is in een samenleving en die samenleving er vervolgens voor kiest om naadloos over te gaan tot verlenging of besluit om een permanent asielzoekerscentrum ergens anders in de gemeente in te richten.

Ik neem afstand van de verhalen dat bij de locatiekeuze rekening wordt gehouden met het woonadres van bestuurders. Dat zullen wij nooit doen. Ik ben heel geïnteresseerd in de bewoners in de buurt, maar ik zal niet van tevoren nagaan of er specifiek rekening zou moeten worden gehouden met een van die bewoners. Ik ben niet zo bekend in Den Haag en ik weet niet wie waar woont; ik kom niet bij iedereen op de koffie. Voor mij is dit sowieso geen factor. In Den Haag werd gesproken over het opvangen van een aantal mensen. De gemeente wilde daaraan meewerken; zij had daarvoor verschillende locaties op het oog en heeft duidelijk verwezen naar het pand van Sociale Zaken. Het COA maakt dergelijke analyses ook niet zelf. Als het niet van de Rijksgebouwendienst was gekomen, hadden wij niet naar het pand gekeken. Wij hebben geen lijst van buurten waar wij niet naar zouden moeten kijken. Het is toevallig maar niet onpraktisch dat bij mij in de straat een opvang is ingericht. Zo kan mij niet het verwijt worden gemaakt dat ik dat niet in de buurt zou willen hebben. Ik stuur daar op geen enkele manier op.

Mijn collega van Sociale Zaken en Werkgelegenheid houdt zich bezig met het vraagstuk van het vrijwilligerswerk. Dit betekent niet dat het COA daar geen rol in heeft. Het COA stimuleert in samenwerking met maatschappelijke organisaties dat er vrijwilligerswerk of andere activiteiten door bewoners kunnen worden ondernomen. Wij hebben wel een enorme expansie gehad van enkele locaties die niet zo rustig konden worden ingericht als een normaal asielzoekerscentrum. Het COA maakt nu een inhaalslag om na te gaan hoe op de locaties waar de noodopvang langer

duurt, dingen kunnen worden gedaan die ook in een asielzoekerscentrum mogelijk zijn. Als het kan, wordt er gekozen voor zelf koken, want daarmee sla je meer vliegen in een klap. Niet iedere locatie leent zich daar echter voor. Wij kijken nu vooral naar de mogelijkheid om de situatie te verbeteren in noodopvanglocaties die wat langer in gebruik zijn. Er is gevraagd naar de situatie waarin een gemeente nog mogelijkheden ziet voor vergunninghouders terwijl zij al aan de eigen taakstelling heeft voldaan. Ik zal dat uitzoeken want ik kan dit niet plaatsen. Het is geen beleid dat eerst alle gemeenten netjes aan hun taakstelling moeten voldoen voordat een gemeente meer mensen mag opnemen. Er komt nog een taakstelling aan en als een gemeente dan meer kan en wil doen, is het antwoord graag. Nu worden immers nog veel opvangbedden bezet door statushouders. Ik zal dit nagaan, maar ik voeg hier voor de duidelijkheid aan toe dat een gemeente boven haar opdracht kan uitgaan. Ik vervolg met de vraag over de opvang in de regio en het vasthouden bij hotspots.

Mevrouw **Kuiken** (PvdA): Ik ben blij met de duidelijke woorden van de Staatssecretaris en met zijn bevestiging dat kleinschalige opvang kan, dat er geen belemmering of beleid is om daar niet toe over te gaan. Ik stel echter wel vast dat er nog vrijwel dagelijks voorbeelden zijn van burgemeesters die zich melden of raadsleden die zich zorgen maken omdat er praktische belemmeringen zijn. Daarom heb ik de oproep gedaan om met de burgemeesters om de tafel te gaan zitten om na te gaan welke praktische belemmeringen breder worden ondervonden en gedeeld en hoe die kunnen worden weggenomen. Dan hoeven wij dit niet iedere keer weer in de Kamer aan de orde te stellen.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Dat ga ik doen. Ik ga bij verschillende regie-tafels langs om na te gaan hoe het proces verloopt en welke praktische problemen worden gesignaleerd. Ik kom natuurlijk ook nog wel eens ergens en dan hoor ik ook wel het een en ander. Wij pakken dat dan meteen op. Die gesprekken kunnen daarop een aanvulling zijn. Ik ben het ermee eens dat wij niet moeten wachten op Kamerdebatten. Ik vraag de leden om ieder concreet geval bij mij te melden. Soms hoor je een concrete zaak van drie kanten en dan is het helemaal zaak dat daarover wordt gesproken. Ik spreek er natuurlijk ook over met het bestuur van het COA, want zo'n gesprek heeft twee kanten. Dan spreken wij over de praktijk. Het lokaal bestuur wordt nu meer betrokken bij het proces. In rustige tijden zei het lokaal bestuur: wij zijn wel weer eens aan de beurt en dat kan hier wel. Dan werden de bewoners netjes geïnformeerd en was er een andere dynamiek dan nu. Vragen waarop het COA normaal gesproken min of meer standaard een antwoord kreeg, leiden nu tot gesprekken. Soms meldt een gemeente: laat ons het maar doen, maar dan moet er toch worden uitgelegd wat daar allemaal bij komt kijken. Daar wordt flexibel mee omgegaan, maar het COA zit ook midden in die verandering van het type overleg. Het heeft daar oog voor. Ik zal echter bij de burgemeesters mijn licht opsteken hoe dit nog beter kan.

Mevrouw **Kuiken** (PvdA): Dank. Het is goed om te horen dat u binnenkort op tour gaat door Nederland om te bekijken hoe we dit gezamenlijk kunnen doen, met draagvlak en kleinschalig. Er ligt een grote opdracht voor ons en ik of mijn PvdA-partijgenoten in het land zullen daar zeker bij helpen.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Voorzitter. Ik ga verder met de vraag over de hotspots en het vastzetten van asielzoekers in Griekenland. Hoe zou zoiets vorm gegeven moeten worden? In het najaar hebben we in de kabinets-brief geschetst wat ons voor ogen staat. Als de opvang in de regio beter werkt en als je afspraken hebt gemaakt over hoe om te gaan met mensen

die desondanks met de hulp van een smokkelaar zijn overgestoken, kun je meer dan nu gaan doen aan hervestiging en burden sharing. Overigens zijn we in die brief niet specifiek ingegaan op de situatie in Turkije. Het is natuurlijk niet een-op-een, want er vliegen dan niet evenveel mensen terug als er mensen per boot zijn aangekomen. Dat alles is mogelijk als er goede afspraken zijn gemaakt over re-admissie met het land dat die mensen in ontvangst moet nemen en als er in dat land is voldaan aan de basale eisen voor opvang. Om toch even specifiek iets over Turkije te zeggen: dit land zet hiervoor wel stappen, bijvoorbeeld bij de werkvergunningen. Dat traject zul je ook moeten blijven bekijken als het ooit zover komt. Maar ja, op dit moment zijn we nog niet zo ver dat we kunnen zeggen: het werpt zo veel vruchten af dat we de hervestiging op kunnen schroeven. Dat kan een part of the deal zijn, maar dan wel gecombineerd met een significant lagere toestroom vanuit Turkije naar Europa.

In de hotspots willen we een eerste selectie doen, maar dat gebeurt nu feitelijk nog niet. Dat is dan ook iets waar wij aan willen werken tijdens ons Europees voorzitterschap. We zullen ervoor moeten zorgen dat er in Griekenland voldoende capaciteit is om mensen niet alleen niet door te laten lopen, maar ook om ze vast te houden totdat duidelijk is of iemand überhaupt kans heeft om aanspraak te maken op bescherming of dat hij of zij afkomstig is uit een veilig land van herkomst. We moeten mensen immers niet Europa in laten reizen en ze dan later retour sturen. Dublin is nog niet herzien, maar als dat is gebeurd en als de hotspots goed werken, kun je het herziene Dublinverdrag in ere herstellen en goede afspraken maken over relocatie.

Het antwoord op de vraag waarom hervestiging en relocatie voor het kabinet van belang zijn, hangt dus samen met onze wens te komen tot een beter systeem. Waarom doen wij het dus überhaupt? Wij doen het om dit systeem tot stand te brengen. Waarom doen we nu niet meteen eigenstandig veel meer? Dat doen we niet, omdat het een element is van het systeem en niet iets wat je doet als er op de andere punten nog lang niet voldoende wordt geleverd.

We gaan Griekenland dus niet alleen aanspreken maar ook praktisch helpen om ervoor te zorgen dat mensen niet door kunnen reizen wanneer ze daar zijn aangekomen. Dat is ook de reden waarom we op de ministerraad van vorige week het nodige hebben besproken met Griekenland over artikel 26. Toen is echter ook besproken dat er in Macedonië, het land aan de andere kant van de grens, gecoördineerde Europese hulp moet worden verleend om extra veiligheid in te bouwen voor het geval mensen in Griekenland niet geregistreerd worden tijdens de opbouw en verbetering van de hotspots.

Ons border security team bestaat uit 45 mensen en is gestationeerd op Chios. We doen het anders dan in het begin, want in het begin stuurden we mensen naar Griekenland om Griekse teams te versterken. Nu willen we dat ons team intact blijft en niet versnipperd wordt, zodat wij scherper kunnen zijn op de verbeteringen die moeten worden doorgevoerd en op de concrete hulp die we geven om ervoor te zorgen dat mensen worden geregistreerd en om te voorkomen dat mensen doorreizen. Het niveau is echter nog niet hoog genoeg om tevreden te kunnen zijn.

De Golfstaten hebben lange tijd helemaal niets gedaan. Op dit moment leveren ze in ieder geval een financiële bijdrage aan de opvang in de regio en in sommige gevallen gaat het daarbij om substantiële bedragen. Ik vind daar van alles van, want het is natuurlijk gewoon gênant dat deze landen niet meer aan daadwerkelijke opvang doen. Daarop zullen we ze blijven aanspreken. Ik zeg er wel bij dat het belangrijk is dat we onze energie niet verspillen. Dat wil zeggen dat het beter is om onze energie te besteden aan het bereiken van concrete resultaten voor de problemen die we nu hier hebben. De afspraken met Turkije waren eerlijk gezegd al een flinke kluit en alles op alles zetten om de Golfstaten meer mensen te laten opvangen, is een nog moeilijker verhaal. We vinden dat het moet en we

blijven er ook op hameren, maar we moeten gewoon toegeven dat het al heel wat is dat er nu als eerste stap financieel wordt bijgedragen. Ik denk niet dat het haalbaar is om deze landen binnen een aantal weken of maanden het licht te doen zien en hen in groten getale mensen te laten opvangen. Uit moreel oogpunt blijft het natuurlijk een gênante vertoning. Voorzitter. Ik ga nu verder met het blok over terugkeer. Net als iedereen die hieraan meewerkt, ben ik verre van tevreden over de behaalde resultaten. Er is gevraagd om een beknopte analyse van de tegenvallende cijfers. Dat de gedwongen terugkeer terugloopt, vind ik niet zo gek omdat ons beleid gericht is op het vergroten van de vrijwillige terugkeer. Mensen vertrekken inderdaad ook met onbekende bestemming. Ik weet verder zeker dat er ook mensen zijn vertrokken van wie we weten waarheen ze zijn vertrokken. Maar goed: ook in die gevallen is een substantieel deel van de mensen daadwerkelijk vertrokken. Als je de cijfers over terugkeer legt naast de schattingen van het aantal illegalen, kun je niet zeggen dat al die mensen in Nederland blijven. Mensen vertrekken vaak zelf. Soms komen we er ook achter dat mensen zijn vertrokken naar het land van herkomst, ook al hadden ze daar via de vrijwillige terugkeer bij geholpen kunnen worden. Mensen kiezen dan toch voor iets anders. Ik vind dat mensen gedwongen naar elk land zouden moeten kunnen terugkeren. Dat is ons doel, want dan gaat ook de vrijwillige terugkeer veel beter. Als mensen weten dat ze hoe dan ook goedschiks of kwaadschiks moeten terugkeren, kiezen ze voor het eerste want dat is prettiger. We helpen die mensen dan immers. Het grote probleem en de frustratie voor mij persoonlijk en voor iedereen die erbij betrokken is, is dat sommige landen van herkomst niet meewerken aan gedwongen terugkeer. Dat probleem hebben we in Europees verband aangekaart, want we staan sterker als de EU er ook druk op zet. Het blijft dan echt niet bij alleen maar lief vragen. Ik heb al eerder gezegd dat we eventueel iets in de ontwikkelingsrelatie kunnen doen, maar we kunnen ook iets doen bij de andere onderlinge banden, bijvoorbeeld visaverstrekingen. Dat is echt iets waar we de Commissie ook vorige week weer op hebben gewezen, want we verwachten dat de Commissie hiervan meer werk gaat maken. Landen moeten hun onderdanen terugnemen die geen recht hebben op bescherming. Die mensen hebben daar geen recht op omdat er ook geen noodzaak toe bestaat, laat ik het zo formuleren. Er zijn ook procedurele problemen, vooral bij de interpretatie door onze rechter van de Dublinregels over het mogen vasthouden van een vreemdeling tot zijn uitzetting. Het zou mij een lief ding waard zijn als we hiervoor een oplossing vinden. In de voorfase heeft Nederland gewaar-schuwd dat we deze regelgeving te streng vonden, maar ze is er toch gekomen. Bij een volgende herziening zullen we dan ook zeker aankaarten dat wij vinden dat de regels moeten worden aangepast. Het is wel ironisch dat de Commissie rapporteert dat wij heel weinig doen aan detentie voor uitzetting, want dat komt nu juist voort uit de Europese regelgeving. Ik kan het toch doen, maar dan zegt de rechter dat ik de deur weer open moet zetten. Het helpt ons in ieder geval om bij de herziening werk van te maken van realistischere waarborgen. Waarborgen zijn er niet voor niets. Ze moeten er zijn om willekeur te voorkomen, maar de waarborgen die nu zijn afgesproken, frustreren gewoon het uitzettings-beleid. Wat doen andere landen, bijvoorbeeld Zweden? Mijn eerste reflex wanneer een land zegt «we gaan nu dit doen» is contact zoeken, omdat ik het misschien ook wel zo wil doen. Zweden heeft wel een getal genoemd, maar heeft nog niet duidelijk gemaakt hoe men het gaat doen. Als ik vraag of men met een bepaald land hierover al afspraken heeft weten te maken, krijg ik meestal te horen: nee, dat niet. Voor Zweden geldt dus eigenlijk hetzelfde als voor Duitsland. Toen heb ik ook gezegd dat ik heel blij zou zijn als een land er beter in is dan wij, want dan kunnen wij aanhaken.

Helaas kampen alle Europese landen met het probleem dat er landen zijn die weigeren hun mensen terug te nemen. Dat is echt heel frustrerend.

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Ik hoor in de beantwoording verschillende onderwerpen terugkomen die allemaal bij elkaar komen in de vraag of de regelgeving frustreert wat we allemaal willen. Maar dan ligt er nu toch zeker een prachtige kans in de vorm van het voorzitterschap van de Europese Unie om een goede analyse te maken van de plannen van alle lidstaten en van de obstakels die de uitvoering van die plannen in de weg staan? Ik zei zojuist al dat we nog een goede maand te gaan hebben voordat de regering moet komen met een aanpassing van de regelgeving en de afspraken om daar waar nodig de instroom te beperken en om te komen tot veel hogere terugkeercijfers. Het loopt anders uiteindelijk weer uit op een bed-bad-brooddiscussie.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: De Commissie komt met plannen voor een herziening van de Dublinovereenkomst en dat is inderdaad het moment om niet alleen op de grote vragen rond het stelsel maar ook op deze punten in te gaan. Die punten lijken binnen het geheel van de regelgeving in eerste instantie klein, maar ze zijn wel de achilleshiel van ons beleid. Onze achilleshiel is immers de terugkeer. In die discussie zal Nederland zeker concreet aangeven welke belemmeringen wij ondervinden en bij andere landen hierover het net ophalen. Het is natuurlijk wel ironisch dat we in juli net die nieuwe Europese richtlijnen hebben geïmplementeerd. Dat was twee weken voordat in de volle breedte duidelijk werd dat de Europese procedures niet het antwoord zijn op de huidige problematiek! We zullen het dus zeker onder de aandacht brengen en ook inbrengen in de discussies over dit soort regels.

Er mag geen twijfel over bestaan dat ik de ambitie deel dat iedereen die nee krijgt te horen, ook daadwerkelijk teruggaat. Als er dan twee landen in de wereld zouden zijn waar het moeilijk kersen mee eten is, zou je nog kunnen zeggen «het blijft lastig en we vragen de ambassade maar weer eens om op werkbezoek te gaan», maar het gaat nu echt om veel te grote aantallen en veel te veel landen. Zo veel landen maken hiervan een probleem dat echt het volle gewicht van de gezamenlijke Europese lidstaten nodig is om al die landen te bewegen terugkeer beter mogelijk te maken en om alternatieven te accepteren. Het aantal terugkeerders moet inderdaad omhoog. Het probleem is dat er niet een maatregel voorligt waarvan ik zeg: ik wil hem niet nemen, maar als ik hem neem, zou het lukken. Dat is een beetje het probleem. Afhankelijkheid van anderen is altijd irritant, maar in dit geval kan ik er alleen maar voor zorgen dat we er hard aan werken, want ik kan niet garanderen dat het gaat lukken met die landen. Dat is wat op dit moment ons werk zo frustrerend maakt.

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Frustratie? Ik voel ook frustratie, maar de Staatssecretaris moet het vlot trekken. Het is namelijk een gedeeld belang dat de terugkeercijfers stijgen en de instroomcijfers dalen. Ik heb in eerste termijn gevraagd om een analyse van wat er nodig is en wat er gewijzigd moet worden om beide doelen te bereiken. Ik wil straks namelijk ook kunnen beoordelen of het effectief is geweest wat de Minister-President en de Staatssecretaris hebben gedaan tijdens het voorzitterschap.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Het voorzitterschap staat hier natuurlijk een beetje los van, maar goed: iedereen mag voor het succes daarvan natuurlijk zijn eigen criteria hanteren. Ik ben best bereid om op te lijnen welke zaken aangepast moeten worden om ons concreet te helpen. Ik wil daarover ook graag met de Kamer overleggen om het vervolgens in te brengen in de Dublindiscussies. De Commissie komt tijdens ons voorzitterschap met haar eerste voorstellen, maar ik denk niet dat het tijdens ons voorzitterschap wordt afgerond. Ook daarna zullen we er dus aan moeten

blijven werken, maar de Kamer heeft dan wel meer inzicht in de vraag waar de problemen liggen. Wellicht is dat beter dan alleen maar mijn algemene frustratie dat het op een plek ligt waar ik het niet meteen kan aanpassen.

De **voorzitter**: Ik heb een dilemma bij het toestaan van interrupties. Ik wil dit debat namelijk graag vandaag nog afronden. Dat betekent dat ik de Staatssecretaris wil vragen om voor 13.30 uur zijn termijn af te ronden. Een beetje tempo! Iedereen op mevrouw Gesthuizen na heeft één interruptie gehad. Ik wil voorstellen om het bij één interruptie te laten en dat betekent dat mevrouw Gesthuizen als enige nog een keer mag interrumperen. Ik wijk daarvan alleen af als iemand een heel, heel, heel prangende vraag heeft. Alleen als we het zo doen, hebben we straks tijd over voor een tweede termijn.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Met alle respect voor de manier waarop u de vergadering leidt, voorzitter, maar het lijkt me absoluut onrealistisch om te verwachten van de Staatssecretaris dat hij in zes minuten alle vragen die er nog liggen, beantwoordt. Misschien is het beter om na te denken over een andere oplossing.

De **voorzitter**: Hij gaat toch zijn best doen!

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Ik ga verder met de vraag waarom Bagdad geen 15c-gebied is. Ik ontken niet dat de situatie in Bagdad ernstig is, maar bij 15c ligt de lat wel een stuk hoger. Daarvoor heb je ook de aard en het niveau van geweld en het aantal ontheemden in ogenschouw te nemen. Er is geweld in Bagdad en dat is een significante factor bij de beoordeling van het asielrelaas van iemand uit Bagdad. In Bagdad is wel een zekere veiligheidsstructuur en er is ook geweld dat niet tot doel heeft om bepaalde gebieden onder controle te brengen en dat zijn vaak de doorslaggevende factoren voor de beoordeling of er wel of niet sprake is van 15c. We hebben hierbij ook het recente oordeel van het Britse Upper Tribunal uit oktober betrokken, waarin men ook tot dezelfde conclusies komt. Verder verkeren we hierbij in het goede gezelschap van België, Zweden en Duitsland, want deze landen beoordelen op grond van dezelfde criteria dat er wel sprake is van een ernstige situatie, maar dat het niet ernstig genoeg is voor 15c.

Waarom is er niet op voorhand sprake van bescherming voor lhbt'ers uit Iran? Er zouden rapporten zijn die hiertoe aanleiding geven. Verder is hierover een toezegging gedaan in verband met de motie-Strik (33 293 G), namelijk dat het niveau van de bescherming zou worden gehandhaafd. Lhbt'ers zijn er niet op achteruitgegaan ten opzichte van de situatie dat iedere lhbt'er uit Iran een verblijfsvergunning kreeg, omdat er bij een geloofwaardig bevonden relaas van een lhbt'er uit Iran een verblijfsvergunning wordt verstrekt. De materiële positie van deze groep is dus niet verslechterd en dat past bij onze vergelijkende analyse met andere landen over de omgang met lhbt.

Het nieuwe ambtsbericht over Somalië wordt in maart van dit jaar verwacht.

Er is een opmerking gemaakt over het sporenbeleid, namelijk dat de rechtsbijstand bij veronderstelde inwilliging niet meer zou worden gegeven. Dat geldt alleen voor de aangewezen doelgroep in het spoor en als de inwilliging voorzienbaar is. De asielbescherming wordt dan verleend. De rechtswaarborgen zijn sowieso in lijn met alle richtlijnen, maar ze zijn ook afdoende. Er kleven wel nadelen aan, maar daarom moeten we spoor 3 ook heel zorgvuldig inzetten. De volledig ex nunc-toetsing die we inmiddels kennen, is ook een element dat die nadelen mitigeert, mochten die zich al voordoen.

Ik ga verder met de invloed van het Eritrese regime en de problematiek die specifiek bij mensen uit Eritrea speelt. Het COA is scherp op signalen. Zo is besloten om geen toestemming meer te geven aan minderjarigen om naar die bepaalde kerk in Rotterdam te gaan, omdat we daarover rare signalen hebben gekregen. Zo zou er sprake zijn van misbruik. Het landelijke parket van het OM onderzoekt die signalen ook in brede zin en zal later beslissen of er een onderzoek ingesteld moet worden. Dat kan op zijn beurt leiden tot een specifiek onderzoek naar de invloed van de Eritrese overheid. Als wij dergelijke signalen krijgen, delen wij die met de relevante instanties, politie en OM. Toen wij zelf signalen kregen over de tolken, hebben wij de IND onmiddellijk aan het werk gezet en dat heeft geleid tot aanscherping van het beleid. Iedere tolk kent die aanscherping inmiddels. Verder is er in een individueel gesprek met alle Tigrinya-tolken voorzien. Dat heeft in een beperkt aantal gevallen geleid tot een nader onderzoek, maar daar kan ik natuurlijk bij voorbaat niets over zeggen. We nemen het dus serieus, want het hele tolkenbestand is gezegd dat men aan de nieuwe regels moet voldoen en alle Tigrinya-tolken zijn op een individueel gesprek geweest. Dat heeft er in een paar gevallen toe geleid dat er verder wordt gekeken of er reden is om aan te nemen dat er iets niet goed zou zijn.

Binnen de grenzen van de wet moeten persvrijheid en vrijheid van meningsuiting mogelijk zijn. De rechtsstaat is niet gestoeld op de voormalige Oost-Duitse republiek; dus daar herken ik me niet in. Verder moeten het lokaal bestuur en de politie daarbij handelen binnen de marges, namelijk dat iedereen zich aan de wet heeft te houden en iedereen het recht heeft om zich vrij te uiten. Hiervoor geldt de normale werkwijze, want is er geen specifiek beleid voor mensen die zich uiten over deze problematiek.

We hebben naarstig gepoogd bij Europol een rapport of iets dergelijks los te krijgen over die 10.000 kinderen. Dat is ons niet gelukt en het is ons daardoor niet duidelijk waar dat getal precies vandaan komt. Binnenkort spreekt de Kamer met de Minister in een specifiek algemeen overleg over de risico's op mensensmokkel en mensenhandel, maar ik kan nu al wel zeggen dat ieder kind er één te veel is. We zullen hier dan ook op blijven letten. Wij hebben ook potentieel zorgwekkende signalen gekregen over alleenstaande minderjarige vreemdelingen die zelfstandig vertrekken zonder toezicht. In 2014 waren het er 100 en in 2015 160. Gezien de verhoogde instroom is dat geen relatieve stijging, maar natuurlijk wel een absolute. Ten opzichte van de bezetting is het zelfs wat gedaald. Er is ook niet altijd meteen iets erger aan de hand, maar het is wel een zorgwekkend signaal. Daarom bekijken we wat we kunnen doen binnen de mogelijkheden die we hebben, bijvoorbeeld het inschakelen van de politie en verder onderzoek. Die grote getallen die nu over Europa de ronde doen, proberen we te verifiëren om erachter te komen waar die op gebaseerd zijn. We willen ook die cijfers precies kunnen duiden, want dat is een aanwijzing voor waar de oorzaak van deze problematiek ligt. Tot op heden hebben wij die informatie, als die er al is, nog niet ontvangen.

Bij de Ranov en de naturalisatie van vergunninghouders speelt de vraag of er sprake is van verblijfsrecht via een pardon of van het verkrijgen van een nationaliteit. Ik ben nog niet op het punt dat ik zou zeggen dat we nu spreken over een onoplosbare categorie. Het aantal naturalisaties uit de Ranov stijgt namelijk nog steeds. Ook als beweerde wordt dat er sprake is van bewijsnood, lukt het nog steeds om documenten te krijgen. Gezien mijn verantwoordelijkheid voor de zorgvuldigheid van de naturalisatie moet ik ervoor zorgen dat die documenten toch op tafel komen en dat verificatie van de achtergrond kan plaatsvinden. Dat proces is nog in volle gang. Ik durf wel nadrukkelijk te stellen dat als mensen vermoeden dat er een probleem is, wij altijd openstaan voor die mensen en bereid zijn om hulp te bieden, ook de IND. Wij zijn ook bereid om mee te kijken en te proberen of het met onze hulp niet alsnog lukt.

In het rapport las ik dat er bij sommigen oprechte terughoudendheid of huiver is om weer contact te zoeken met de overheid van het land dat men heeft verlaten. Maar «oprecht» is nog niet altijd «terecht», want men heeft hier bescherming. Die blijft ook bestaan en dat zou dan ook geen reden moeten zijn. Ik zeg toe dat de mensen die daarmee worstelen, van ons hulp kunnen krijgen bij dat traject. Het liefst doen wij dat om die papieren alsnog boven tafel te krijgen, maar als dat niet lukt, kunnen we samen constateren dat de bewijsnood daadwerkelijk een probleem is. Vervolgens zullen we in die individuele zaken dan naar bevind van zaken handelen. Het proces loopt nog. Het is goed op gang gekomen en ik deel dan ook niet de constatering dat er bij iedereen die nog niet genaturaliseerd is, een onoplosbaar probleem speelt. Maar het moet dus wel duidelijk zijn dat wij niet alleen maar zeggen: O, u hebt uw papieren; gaat u maar weer weg. Wij bieden wel degelijk hulp om zo mogelijk eventuele problemen op te lossen.

Er is gevraagd naar het kinderpardon en eventuele naturalisatie. Dat komt aan de orde op het moment dat de ouders vijf jaar een verblijfsvergunning hebben. Als het kind dan nog minderjarig is, kan het samen met zijn ouders worden genaturaliseerd. Als het kind in die periode meerderjarig is geworden, kan het vijf jaar na de toelating zelf een naturalisatieverzoek indienen. We blijven hier dus gewoon de documenteisen hanteren. Verder is het beleid dat wij voor maatwerk zorgen in het geval van echte bewijsnood en echt grote problemen. Ik heb daarvoor geen categorische beleidswijziging voorzien, want ik denk dat dat moment nog niet gekomen is. We moeten er met maatwerk uit kunnen komen. Verder moeten we zo veel mogelijk aan de papieren proberen te komen, zodat we de naturalisatie netjes en zorgvuldig kunnen afwickelen. De samenleving heeft daar recht op.

Ik heb een vraag gekregen over het vervallen van de accountantsverklaring. Daarvoor is vooral gekozen omdat het schijnzekerheid bood. De FIU-toets (Financial Intelligence Unit) blijft overigens wel onverkort van kracht. Daarmee kunnen we genoeg ondervangen. De accountantsverklaring was een extra hindernis die ertoe leidde dat mensen die materieel aan alle eisen voldeden, in een ander land gingen investeren en daar dus banen gingen creëren. Ik vond dat ik Nederland met die bureaucratistische hinderpaal tekortdeed en daarom heb ik die weggenomen. Tegen de heer Azmani zeg ik dat ik terug zal komen op zijn vraag of ik een praktische oplossing heb voor startups van minder dan een jaar. Ik zal de Kamer informeren over de vraag of dat tot grote problemen leidt.

We doen veel aan het tegengaan van schijnhuwelijken, omdat ik het principieel een route vind die we zo veel mogelijk dicht moeten houden. Het gaat grofweg om 100 schijnhuwelijken per jaar, zo blijkt uit de analyse. Als er een indicatie is dat er iets aan de hand is, worden er adrescontroles uitgevoerd. Het gebeurt daarbij ook – ik geef het eerlijk toe – dat we mensen lastig vallen met een onderzoek terwijl er wel degelijk sprake is van echte liefde. Dat is natuurlijk vervelend voor die mensen en we moeten het dan ook proportioneel blijven bestrijden. We doen alles om de druk zo hoog te houden dat het aantal schijnhuwelijken niet groter wordt. Dat wil zeggen dat we jaarlijks een aantal keer optreden als er een schijnhuwelijk is herkend. Het gaat niet om een massaal verschijnsel en daarom vind ik dat we kunnen volstaan met het huidige beleid van adresbezoeken op indicatie door speciale actieteams. Verder is het van belang dat we als overheid informatie zo goed mogelijk verzamelen, want je moet echt iets over een echtpaar weten voordat je aanklopt. Als er een indicatie is, pakken we evenwel flink door. We zien dan soms bepaalde patronen en die zijn weer aanleiding voor nader onderzoek en het afstoppen van routes. Dat laatste doen we natuurlijk, voordat een schijnhuwelijk is gesloten.

Ik heb begrepen dat mijn ambtsvoorganger een internationaal vergelijkend onderzoek naar medische aspecten heeft uitgevoerd. In de vraag

van de Kamer zat natuurlijk een veronderstelling en ik vind net als mijn voorganger dat die moet worden onderzocht. Het is echter niet zo dat een hoop landen een veel ruimer criterium hanteren. Er zijn landen die op sommige onderdelen meer maar op andere onderdelen minder doen. Als je realistisch kijkt naar wat we kunnen doen, vind ik dat we een goed werkend stelsel hebben. Uit dat internationaal vergelijkende onderzoek kan ik ook niet concluderen dat andere landen veel verder gaan of een oplossing hebben gevonden voor het probleem die wij zomaar kunnen overnemen.

België en Duitsland zeggen de feitelijke toegang te toetsen, maar deze landen toetsen standaard alleen globaal de elementen geografische en economische toegankelijkheid. De geografische toegankelijkheid wordt overigens weer niet onderzocht door België. Uit het onderzoek blijkt ook dat ze daar geen duidelijke objectieve criteria bij hanteren. Je kunt dus niet zeggen dat het zo concreet is dat wij het kunnen overnemen. Ik denk dat wij een deugdelijk en realistisch systeem hebben dat werkt en waarmee wij in de pas lopen met andere landen. Voorzitter, mijn tijd is op!

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Het vijfsporenbeleid en het niet toewijzen van rechtshulp. De commissie asiel van VluchtelingenWerk Nederland heeft ons per brief laten weten dat zij zich heel erg zorgen maakt over de punten die ik de Staatssecretaris noemde, namelijk de problemen die kunnen ontstaan bij de herbeoordeling van asielaanvragen en de problemen bij aanvragen voor gezinshereniging. Ik weet niet of de Staatssecretaris die brief zelf ook goed heeft gelezen, maar dat is dus precies waarop ik mijn schriftelijke vragen heb gebaseerd. Die vragen gaan over fouten die mogelijk in een asielprocedure sluipen, vervolgens niet rechtgezet worden omdat er geen advocaat bij betrokken was en die op een later moment in de procedure wel tot problemen voor de vluchteling leiden. Ik wil voorkomen dat we straks in de Kamer moeten bakkeleien over de groep mensen die hierdoor in het nauw is gekomen en van wie we allemaal redelijkerwijs vinden dat ze een eerlijke kans zouden moeten krijgen.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Ik zal niet beweren dat er geen nadelen aan kleven, maar gezien de groep waarover we spreken, de beperkte reikwijdte ervan en de aanvullende waarborgen – mensen worden wel degelijk op hun rechten gewezen – denk ik dat er genoeg waarborgen in het proces zijn ingebouwd. In de latere rechtsgang kan de rechter natuurlijk ook altijd nieuwe elementen meewegen. Al met al vind ik het plaatje daarom voldoende. Je moet ook terughoudend zijn met dat spoor, want daarvan moet je echt alleen gebruikmaken als alles anders gierend over de termijnen heen loopt. In die uitzonderlijke situatie zijn de eventuele nadelen mijns inziens beperkter dan in de brief wordt verondersteld. Die beperkte nadelen accepteer ik vanwege de voordelen die aan dit spoor zitten. Ik zeg dus niet dat het perfect is, maar ik vind het een acceptabel spoor gezien de categorie, de omstandigheden waarin het gebeurt, de verdere waarborgen in ons rechtssysteem en het feit dat wij ook los van de rechtsbijstandverlener wijzen op rechten.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Ik begrijp met het oog op de verhoogde instroomcijfers waarom we moeten schipperen. Ik ben ook absoluut geen tegenstander van het sporenbeleid. Ik zou nog wel graag de toezegging krijgen van de Staatssecretaris, ook al begrijp ik dat hij niet op de stoel van de rechter kan gaan zitten, dat eventuele fouten in een asielprocedure die ten onrechte niet worden rechtgezet doordat mensen niet worden ondersteund door een advocaat, geen reden kunnen zijn voor de intrekking van een verblijfsvergunning of het niet doorgaan van gezinshereniging.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Dan gaat het wel om een geval waarin al ingewilligd is. Voor de duidelijkheid: als er in dat spoor op een gegeven moment toch iets opduikt, dan moet het gewoon terug naar start en een ander spoor in. Dit spoor zonder rechtsbijstand leidt niet tot een afwijzing. Verder heeft de rechter de mogelijkheid om volledig te toetsen en om nieuwe aspecten bij de zaak te betrekken die eerder niet aan de orde zijn gesteld. Het is inderdaad uiteindelijk aan de rechter om het te beoordelen. Ik zie dus geen belemmeringen in aanloop naar dat oordeel.

De **voorzitter**: We gaan verder met de tweede termijn. U hebt daarvoor één minuut. Geen interrupties!

De heer **Fritsma** (PVV): Voorzitter. Ik pik er nog een paar dingen uit. Er is veel over de openbare orde gesproken, maar het blijft een feit dat een asielverzoek van een criminele asielzoeker pas wordt afgewezen in geval van een onvoorwaardelijke veroordeling tot zes maanden gevangenisstraf. De Staatssecretaris noemt dat stevig beleid, maar als een serieverkrachter na vijf en een halve maand in de bak te hebben gezeten, direct kan doorlopen naar het stadhuis om een verblijfsvergunning in ontvangst te nemen, is dat natuurlijk geen stevig beleid. Het is wanbeleid en dat moet anders.

Het Turkijeplan van Samsom, van de PvdA of van wie dan ook, kan nog sneller de prullenbak in dan het in de Volkskrant is verschenen, onder andere omdat van kerende veerboden geen sprake is. Mensen, zo blijkt nu, worden in Griekenland gewoon in procedure genomen. De Staatssecretaris geeft zelf al aan dat vastzetten met het oog op uitzetten niet mag van de EU. Dus de kerende veerboden zijn in de praktijk weer de intercity's richting Amsterdam en Antwerpen en dat moet natuurlijk niet.

Mijn laatste punt, want ik denk dat ik nog één punt kan maken. De Staatssecretaris merkte op dat het gênant is dat de Golfstaten geen vluchtelingen opvangen. Dat is het natuurlijk ook. De PVV roept dat ook al jaren, maar waarom doen de Golfstaten niets? Dat komt door het beleid van de Staatssecretaris, namelijk door jarenlang van de daken te schreeuwen dat vrijwel alle Syriërs die hiernaartoe komen, een verblijfsvergunning in ontvangst mogen nemen. Als je dat signaal afgeeft, het op de automatische piloot uitdelen van verblijfsvergunningen aan alle Syriërs, gaan ze natuurlijk niet naar Qatar en Dubai. Grenzen dicht! Geen asielzoeker meer toelaten! Dat is het enige wat helpt om alle problemen op te lossen.

De heer **Van Klaveren** (Groep Bontes/Van Klaveren): Voorzitter. Zoals ik in eerste termijn al stelde, gaat het huidige asielbeleid en de huidige instroom het absorptievermogen van ons land ver te boven. De spanningen nemen toe op het gebied van de sociale huisvesting, bijstand en zorgkosten. Maar dat geldt ook voor de sociale spanningen, zie hoe ongewenst de komst van asielcentra zijn. Willen we die problemen daadwerkelijk oplossen, dan zullen we toch echt toe moeten naar een ander beleid. Er zijn vandaag al een aantal punten aangestipt: het actief uitzetten van uitgeprocedeerde en criminele asielzoekers en het louter opvangen in de regio.

Op een ander punt heb ik nog geen reactie gekregen, namelijk het actieve ontmoedigingsbeleid. Bij de Algemene Beschouwingen heeft mijn fractie al aangegeven dat we daarnaartoe willen. De Belgen en de Denen doen het al. De VVD lachte het toen nog weg, maar heeft het later omarmd en dat is een goed teken. Is de Staatssecretaris bereid om alsnog werk te maken van actief ontmoedigingsbeleid naar het Deense en Belgische model, bijvoorbeeld door asielzoekers te informeren dat het hier geen land van melk en honing is?

De heer **Sjoerdsma** (D66): Voorzitter. Ik bedank de Staatssecretaris voor de beantwoording in eerste termijn. Het was goed om van hem te horen hoe de cijfers over de incidenten moeten worden gelezen. Elk incident is er één te veel, maar de beantwoording van de Staatssecretaris laat ook zien dat we hier niet alarmistisch over moeten doen.

Ik heb duidelijk gehoord wat de Staatssecretaris zei over kleinschaligheid, namelijk dat het COA kleinschaligheid niet zal afwijzen. Dat is positief nieuws.

Ik heb nog twee vragen voor de Staatssecretaris. Mijn eerste vraag betreft het feit dat er geen rekening wordt gehouden met waar bestuurders wonen. De Staatssecretaris ging in zijn antwoord in op de rol van het COA, maar in Den Haag betrof het volgens mij de dienst voor het rijksvastgoed. Ik zou graag van de Staatssecretaris horen dat voor die organisatie van de rijksoverheid hetzelfde geldt, namelijk dat zij geen uitzonderingen maakt.

Tot slot maak ik nog een opmerking over het bestuursakkoord. De Staatssecretaris zegt dat we op de goede weg zijn, maar eigenlijk hadden we al op 1 januari die opvangplekken moeten hebben. Wanneer verwacht de Staatssecretaris die opvangplekken wel te hebben? Wat is zijn planning? Kan hij verder toezeggen dat het vijfsporenbeleid na vijf jaar zal worden geëvalueerd?

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik bedank de Staatssecretaris voor zijn beantwoording van mijn vragen en zijn reactie op mijn suggesties. Hij ziet die zitten, bijvoorbeeld wat ik zei over de voorlichting aan asielzoekers over de positie van christenen. Ik heb van hem begrepen dat er een folder is die specifiek gericht is op lhbt's, maar dat er nog geen folder is die specifiek is gericht op christenen. Dank voor de toezegging dat hij hierover met Stichting Gave contact zal opnemen.

Ik heb dezelfde vraag als mijn voorganger over het bestuursakkoord: wanneer gaan we die 2.500 plaatsen dan wel realiseren? Ik dacht dat die plekken er voor 1 februari moesten zijn en dat is dus niet gelukt. Het glas is halfleeg of halfvol, maar dat maakt het wel belangrijk om te weten wat de volgende deadline is. Er moet in ieder geval meer druk op worden gezet om tot kleinschalige opvang te komen.

Ik heb dezelfde vraag over het vrijwilligerswerk. Wanneer gaan we het nu zo organiseren dat asielzoekers binnen twee weken echt aan de slag kunnen, ook in de noodopvang? Ik hoor graag een deadline. Ik heb aangegeven dat men het liefst zelf kookt, zodat men zelf kan kiezen wat men eet. De Staatssecretaris zegt dat dit soms niet kan, maar volgens mij kun je in de grotere locaties gewoon een mobiele keuken neerzetten. De Staatssecretaris zei dat de vermiste kinderen de aandacht van de regering hebben. Maar is hij ook bereid om daar als voorzitter van de Europese Unie een grootschalig onderzoek naar te doen? Als we inderdaad 10.000 kinderen kwijt zijn, onder wie 4.000 kinderen in Italië, hebben we echt een probleem. Als we kinderen niet serieus nemen, houd ik mijn hart vast.

Ik overweeg ten slotte om over de Ranov een VAO aan te vragen. Ik vind dat het te lang duurt. VluchtelingenWerk heeft suggesties gedaan voor de verruiming van de bewijsnoodregeling. Daarmee zouden we heel veel kunnen oplossen.

Mevrouw **Voortman** (GroenLinks): Voorzitter. Ik complimenteer de Staatssecretaris om te beginnen met zijn reactie op de incidentencijfers. Hij geeft heel duidelijk aan dat hij is nagegaan of hij een goede duiding kan geven aan de cijfers. Hij geeft toe dat de cijfers niet zo precies zijn dat je er duidelijke conclusies aan kunt verbinden. Ik vind dat heel goed, zeker als je bedenkt hoe verleidelijk het voor andere politici kennelijk is om wel met die cijfers aan de haal te gaan.

Ik ben ook blij met de opmerking van de Staatssecretaris over zijn definitie van kleinschalige opvang. Die komt namelijk overeen met mijn definitie. Ik denk verder dat het kan helpen in de debatten die in gemeenteraden worden gevoerd over de opvang van asielzoekers. Daar speelt namelijk ook vaak de vraag: als we geen grootschalige opvang willen, wat willen we dan wel? Ik vind het een goede zaak dat de Staatssecretaris in gesprek gaat met de burgemeesters over de belemmeringen voor kleinschalige opvang. Ik voorspel nu al wel dat geld een belangrijke praktische belemmering zal zijn voor het COA. Is de Staatssecretaris bereid om desnoods te investeren in kleinschalige opvang?

Ik sluit me aan bij de opmerking van de heer Voordewind over vermiste kinderen. Zal de Staatssecretaris daar ook in Nederland onderzoek naar laten doen? Het verdwijnen van kinderen is eigenlijk het falen van de bescherming die wij deze kinderen zouden moeten bieden.

Ten slotte maak ik nog een opmerking over de gemeenten die statushouders willen opvangen. Deelt de Staatssecretaris mijn standpunt dat meer statushouders opvangen dan wettelijk verplicht is, altijd toegestaan moet zijn aan de gemeenten die dat willen?

De heer **Bisschop** (SGP): Voorzitter. Ik bedank allereerst de Staatssecretaris voor zijn verhelderende beantwoording van de vragen.

Ik proef hier en daar een bescheiden opstelling. Dat siert een mens natuurlijk, maar soms had ik de indruk dat de bescheidenheid wel ietsje minder zou mogen zijn. Ik denk dan met name aan de internationale dimensie van de vluchtelingenproblematiek en meer in het bijzonder de opvang van vluchtelingen in de regio. Het is al genoemd: de Golfstaten laten het erbij zitten. De Staatssecretaris geeft aan dat ze inmiddels financieel bijdragen. Ik weet dat ze geld hebben toegezegd, maar ik weet niet of er al bedragen zijn overgemaakt. En dit is bovendien maar één facet. Ik zou me kunnen voorstellen dat de Staatssecretaris intern met de vuist op tafel slaat en zegt: ik ga via de EU en via de VN gewoon actief ageren tegen hun plichtverzaking op dit punt. Is de Staatssecretaris daartoe bereid?

Mevrouw **Kuiken** (PvdA): Voorzitter. Ik bedank de Staatssecretaris voor de toezegging om met de burgemeesters om de tafel te gaan om te bekijken hoe de praktische belemmeringen weggenomen kunnen worden om tot kleinschalige en gespreide opvang te komen. Dat is goed voor de integratie en goed voor het draagvlak! Hopelijk is het bovendien ook goed voor de veiligheid. Ik zeg dat ook al is nog niet helemaal helder of er hier sprake is van een causaal verband.

We hebben binnenkort een algemeen overleg over mensenhandel. Ik hoop dat we in de aanloop naar dat AO meer helderheid krijgen over die 10.000 kinderen, van wie onduidelijk is waar ze naartoe zijn vertrokken. Zijn ze verdwenen of is het zelfs nog erger? Ik zou hierover graag in dat AO goed geïnformeerd kunnen discussiëren.

De Staatssecretaris zegt dat hij volop bezig is met de Ranov-vergunninghouders en dat hij bereid is om drempels weg te nemen en om mensen die angst hebben, met raad en daad bij te staan. Wanneer kunnen we hierover een update verwachten? Ik vraag dat, omdat het er wel toe moet leiden dat het aantal mensen dat nu wel succesvol een naturalisatieverzoek indient, significant omhooggaat.

De heer **Azmani** (VVD): Voorzitter. Ik bedank de Staatssecretaris voor zijn toezegging aan de VVD om niet alleen te kijken naar onvoorwaardelijke veroordelingen maar ook naar bewezen feiten. Het gaat daarbij om zware delicten. Ik vind dit belangrijk, want het zegt ook iets over waar we als land voor staan, namelijk vrijheid en gelijkheid. Discriminatie van lhbt's en christelijke minderheden raakt ons zeer.

Ik bedank de Staatssecretaris verder voor de toezegging om in maart te komen met de uitwerking van de aangenomen motie over wat ik aso-opvang zou willen noemen. Ik bedank de Staatssecretaris voor de lijst met veilige landen die hij volgende week naar de Kamer zal sturen en voor het inkijkje dat hij gaf over de plaats van Turkije op die lijst. Ik heb de Staatssecretaris zo begrepen dat er al een onderzoek naar Eritrea loopt. Ik hoor graag een bevestiging daarvan. Ik bedank de Staatssecretaris voor de toezegging dat hij in het kader van het economische migratiebeleid zal komen met een verkenning naar zowel de start-ups als de toelatingsregeling. Ik zou ten slotte graag zien dat er voor de behandeling van de begroting voor 2017 een evaluatie naar de Kamer komt van de regelingen in het door de Staatssecretaris voorgestelde beleid. Is dat haalbaar?

Mevrouw **Keijzer** (CDA): Voorzitter. Ik kan helaas het antwoord van de Staatssecretaris niet afwachten, want ik word verwacht bij een algemeen overleg over Fokuswonen, een woonvorm voor mensen met een meervoudige ernstige handicap. Ik zie dat dit ook geldt voor mevrouw Voortman.

Ik heb een aantal vragen gesteld, maar ik heb niet op al mijn vragen antwoord gekregen. Het kan natuurlijk ook altijd dat ik niet goed luisterde toen de Staatssecretaris antwoordde op mijn vragen. Een van de vragen die volgens mij niet is beantwoord, is de vraag hoe de bevoegdheid van de politie om te controleren op mensenhandel en het verschepen van kinderen zodanig kan worden aangepast dat wel overgegaan kan worden tot de zogenoemde dynamische verkeerscontroles. De VVD-woordvoerder is hier ook voor en ik zou dan ook zeggen: tempo!

Ik begon met de opmerking dat alle discussies feitelijk een afgeleide zijn van de grote vraag hoe we de instroom naar beneden gaan brengen. Als het er 93.000 worden in plaats van de voorspelde 58.000, hebben we het over een kleine 800 miljoen alleen al voor het eerste jaar. Als een derde van die vluchtelingen kinderen zijn, moeten we onderwijs gaan regelen voor 30.000 kinderen. Het CDA heeft voortdurend voorstellen gedaan. Ik heb ze vandaag herhaald, maar ik blijf nadenken over voorstellen om deze regering te helpen er iets aan te doen. Doen we niets, dan slibt onze veilige haven dicht. Uiteindelijk kunnen we dan niet meer doen wat we willen doen, namelijk mensen die vluchten voor oorlog en geweld tijdelijk opvangen. Dat we dat wel kunnen, vindt het CDA een dermate kostbaar goed dat de Staatssecretaris erop kan rekenen dat ik voorstellen zal blijven doen.

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Voorzitter. Ik moet heel eerlijk zeggen dat ik het een niet heel bevredigend AO vond, maar dat ligt niet alleen aan de beantwoording van de Staatssecretaris. Er stond echt veel te veel op de agenda.

Ik heb geen antwoord gehoord van de Staatssecretaris op mijn vraag over de medische toegankelijkheid in de landen van herkomst waarnaar mensen worden uitgezet. Ik zou die vraag uit eerste termijn daarom willen herhalen.

Ik geloof dat de Staatssecretaris over het recht op bijstand heeft willen zeggen dat het er niet toe zal leiden dat mensen in grote problemen komen. Als de heer Voordewind toch een VAO aanvraagt, overweeg ik de Kamer over dit punt een uitspraak te laten doen. Ik ben namelijk bang dat we over een paar jaar toch met de gebakken peren zitten.

De **voorzitter**: Wilt u uw eerste vraag even herhalen?

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Die vraag over de medische toegankelijkheid heeft te maken met het internationale onderzoek dat de Staatssecretaris heeft gedaan naar de toegankelijkheid van de medische zorg in het land

van herkomst. De Staatssecretaris heeft in dat rapport Nederland vergeleken met andere Europese landen en trekt de conclusie dat het hier nog niet zo slecht is geregeld. De vraag die aan dat onderzoek ten grondslag lag, was echter of de daadwerkelijke toegankelijkheid van medische zorg in het land van herkomst betrokken kan worden bij de overweging of iemand wel of niet veilig kan worden teruggestuurd. Dat is al jaren een discussiepunt. Helaas gaat het soms om leven en dood en daarom is het een belangrijk punt. In Duitsland en België is het in ieder geval op twee punten iets beter geregeld.

De stellingname ten aanzien van Irak vind ik echt bizar, omdat er nog steeds Irakese vluchtelingen deze kant op komen. Verder verkeert een heel grote groep Irakezen in Nederland al jaren in grote onzekerheid. Het is echt een wild idee om mensen terug te sturen naar een land dat zelf zegt: wij kunnen het op dit moment gewoon niet aan. Dat wilde ik toch maar even gezegd hebben.

Voorzitter, ik heb zelf zeker ook behoefte aan een VAO.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Voorzitter. Ik kan de heer Fritsma geruststellen: de meest recente serieverkrachter kreeg vijf en een half jaar en niet vijf en een halve maand. Die man zou dus ruimschoots binnen het beleid vallen. Dit laat wel zien dat mijn beleid in het geval van ernstige zaken zeker gaat werken.

De heer **Fritsma** (PVV): Ik wil hierover nog wel eens wat langer met de Staatssecretaris doorpraten. Ik heb zelf een geruchtmakende aanrandingszaak opgezocht – ik heb de stukken bij me – en daaruit blijkt dat er vaak alleen maar een werkstrafje wordt gegeven. Ook bij een enkelvoudige verkrachting wordt geen vijf en een halve maand gevangenisstraf opgelegd. Het principe dat alleen een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van zes maanden kan worden tegengeworpen is en blijft veel te ruim.

Staatssecretaris **Dijkhoff**: Zoals ik al eerder heb verteld, heb ik vooral gekeken naar de richtlijnen van rechters voor de strafoplegging. Gezien die richtlijn is zes maanden een redelijke grens, want daar vallen de ernstige zaken zeker onder. Maar in individuele zaken maakt de rechter natuurlijk zijn eigen afweging. Ik heb verder al aangegeven dat ik de Kamer zal informeren over de mogelijkheid om in het geval van bepaalde delicten de beoordeling en niet de opgelegde strafmaat bepalend te laten zijn. Als dat mogelijk blijkt, kan in sommige gevallen dus alleen de veroordeling worden tegengeworpen. In de maartbrief zal ik aangeven hoe vaak het in de praktijk voorkomt. Voor de ernst van die delicten heb ik dus zeker oog.

De heer Van Klaveren sprak over het Belgische ontmoedigingsbeleid. Ik spreek mijn Belgische collega vaak – dat is erg gemoedelijk – maar ik heb van hem niets gehoord over een echt ontmoedigingsbeleid. Ik heb zelf een brief opgesteld die neutraal van aard was en die heeft op enkele mensen ontmoedigend uitgekapt. Deze brief hebben we aan alle asielzoekers uitgedeeld. Mijn Belgische collega heeft mij daarna een berichtje gestuurd met de mededeling dat hij het een goed idee vond en zelf ook met zo'n soort brief zou komen. Ik zie dus niet in wat het verschil in beleid zou zijn. Wat Denemarken en Zweden op dit gebied doen, leidt overigens ook niet per se tot een lagere instroom. Denemarken heeft één keer twee advertenties geplaatst, maar dat leidde tot zo veel tegenadvertenties dat het niet echt hielp. Ik kijk naar het effect, want ik wil effectief zijn. Ik ben realistisch over de feiten en als dat tot gevolg heeft dat mensen voor een ander land dan Nederland kiezen, dan zij dat zo.

De heer Sjoerdsma vroeg om een evaluatie van het sporenbeleid. Het lijkt mij zinnig om een evaluatie in gang te zetten, zodat we na een jaar of twee kunnen zien hoe het zit.

De rijksvastgoeddienst heeft die sociale kaart – of hoe het die ook heet – niet gemaakt omdat ze wisten dat het COA wellicht een partij zou worden. Zij hadden die kaart dus voor iedereen gemaakt. Ik weet het niet precies, maar voor de opvang van asielzoekers heeft het geen enkel gevolg gehad. Geen enkele dienst in Nederland hoeft dan ook te denken dat dit misschien zou moeten, want wij betrekken dat soort informatie op geen enkele manier bij onze afweging. Of er een bestuurder in de buurt van een mogelijke locatie woont, heeft echt geen enkele invloed op onze beslissing.

Net als de heer Voordewind vroeg de heer Sjoerdsma wanneer het totale aantal plaatsen is geregeld. Dat moet natuurlijk zo snel mogelijk worden geregeld. Vooral bij de heer Voordewind proefde ik dat ik een deadline zou moeten stellen die eruit bestaat dat ik het opleg als het niet op deze manier lukt. Ik ben niet van plan om het op te leggen en dat is in lijn met de meest recente uitspraak van de Kamer hierover. Een deadline veronderstelt dat het na de deadline een «or else» is en dat is het in dit geval niet. Als het ergens stilvalt, dan voer ik de druk op door het gesprek flink aan te gaan. Locaties moeten gefaseerd vrijkomen en zolang dat traject goed loopt, ben ik tevreden. Maar hoe eerder we duidelijkheid hebben, hoe beter het natuurlijk is. Wat er nu is geleverd, biedt ruimte om het traject via goede gesprekken voort te zetten. Ik heb geen deadline vastgesteld. Ik ga natuurlijk wel met de regietafel een nieuwe richtdatum vaststellen om te bepalen wanneer het weer kan.

Wanneer is het probleem voor de vrijwilligers van die formele twee weken opgelost? Die vraag kan ik niet beantwoorden, want dat zit echt bij mijn collega van Sociale Zaken. Mobiele keukens? Dat is een optie, maar ik zou willen dat het zo simpel was dat dat overal kan. Zo hebben we ook rekening te houden met de locatie van de opvang, want we moeten voorkomen dat de omwonenden er iets van ruiken. Er worden verder natuurlijk ook allerlei wettelijke eisen aan koken en hygiëne gesteld. Niks in dit land is simpel, ook dit niet!

De heer Voordewind vraagt mij als EU-voorzitter een grootschalig onderzoek te doen naar de situatie van kinderen. Dat zit dus niet in het takenpakket van de EU-voorzitter. Wel zijn de kinderschutsmannen hier in een EU-netwerk mee bezig. Ik ben verder nog steeds heel benieuwd naar dat onderzoek waarin die 10.000 worden genoemd. Als dat onderzoek bestaat, zou ik het graag inzien, want ik wil echt weten waar dat getal van 10.000 vandaan komt.

Is geld een belemmering? Het is altijd een factor, maar niet bij voorbaat. Ik zal collega Ploumen dan ook altijd aangehaakt houden bij de opvang in het eerste jaar, want zij draagt de kosten daarvan. Geld is niet onbeperkt beschikbaar, maar het is niet dé factor waardoor kleinschalige opvang niet zou kunnen.

Meer statushouders opvangen dan je wettelijk verplicht bent, is sowieso mogelijk. Daaraan werken wij ook mee.

De heer Bisschop sprak over opvang in de regio en de gesprekken met collega's uit de Golfstaten. Er is niet echt een netwerk van bewindspersonen die over migratie gaan dat zich zo ver uitstrekt dat ook de Golfstaten erbij zitten. Ik zal dit signaal daarom doorgeven aan mijn collega van Buitenlandse Zaken, want hij is met deze landen in gesprek. Wellicht kan hij er binnen Europa via de Hoge Vertegenwoordiger aandacht voor vragen.

Er is gevraagd om een update van de Ranov-cijfers. Dat is een continu proces. 1 juli zou volgens mij een peildatum kunnen zijn. Verder kunnen we de Kamer informeren over de meest recente Ranov-cijfers, die van 31 december, zodat de Kamer het ook op schrift heeft. 1 juli zou dus de eerstvolgende peildatum kunnen zijn. Ik zal de Kamer daarna informeren. De heer Azmani heeft gevraagd om een evaluatie van de start-upregelingen. Ik zal richting de begroting een update geven. Een evaluatie is nog wat lastig omdat de regelingen op onderdelen nog van kracht

moeten worden. We kunnen wel bekijken of er in de korte tijd dat de regelingen van kracht zijn al sprake is van een verbetering. Fase 1 van de veilige landen loopt nu. Ik kom zo snel mogelijk met fase 2. Turkije komt meteen daarna, want dat land zit in fase 3. Turkije zit dus niet in de conceptbrief die nu bij mij voorligt, maar in de volgende groep. Wat mij betreft komt informatie over die groep binnen enkele weken naar de Kamer.

Ik word het niet eens met mevrouw Gesthuizen over het antwoord op de vraag of je feitelijke toegankelijkheid tot medische zorg kunt meewegen. Volgens mij blijkt uit het onderzoek dat wat we nu hebben, goed werkt. Op onderdelen lijkt het in andere landen misschien beter te gaan, maar op andere onderdelen gaat het weer minder. Het onderzoek sterkt mij dan ook in mijn overtuiging dat wat we nu doen, fatsoenlijk en haalbaar is. Ik zou het daar dan ook bij willen houden.

De **voorzitter**: Er zijn een aantal toezeggingen gedaan:

- De Staatssecretaris zal nagaan of het aantal veroordelingen van asielzoekers wegens een misdrijf kan worden becijferd. Hij zal dit punt meenemen in de brief die in maart naar de Kamer komt.
- De Staatssecretaris zal ingaan op de vraag of bij bepaalde delicten ongeacht de opgelegde straf kan worden besloten tot weigering of intrekking van een verblijfsvergunning wegens veroordeling voor een misdrijf. Hij zal dit punt meenemen in zijn brief van maart.
- De Staatssecretaris gaat na of het mogelijk en haalbaar is om asielzoekers die voor onveiligheid in de opvang zorgen, op een andere wijze op te vangen. Hij zal dit punt meenemen in zijn brief van maart.
- De Staatssecretaris zal nagaan of in het beleid voor start-ups mogelijkheden zijn opgenomen voor regelingen korter dan een jaar. Hij neemt dit punt mee in zijn brief van maart. Verder zal het bij een evaluatie worden betrokken.
- De Staatssecretaris zal de Kamer na de peildatum van 1 juli informeren over de voortgang bij de Ranov-aanvragen met betrekking tot naturalisatie.
- De Staatssecretaris zal voor de begrotingsbehandeling 2017 een evaluatie uitvoeren naar het doelenbeleid en het economische-migratiebeleid.

Verder zal er een VAO worden aangevraagd met als eerste spreker de heer Voordewind.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Ik heb de Staatssecretaris ook een toezegging horen doen over Stichting Gave en de voorlichting over christenen.

De **voorzitter**: Die hebben we ook allemaal gehoord. Ik bedank iedereen hartelijk voor de belangstelling, de Staatssecretaris voor zijn antwoorden en de Kamerleden voor hun vragen.

Sluiting 14.06 uur.

Volledige agenda

*1. Verlenging besluit- en vertrekmoratorium Somalië
Kamerstuk 19 637, nr. 2052 – Brief regering d.d. 29-09-2015
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, K.H.D.M. Dijkhoff*

*2. Toelatingsregelingen voor zelfstandigen en start-ups
Kamerstuk 30 573, nr. 132 – Brief regering d.d. 02-10-2015
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, K.H.D.M. Dijkhoff*

3. *Internationaal vergelijkend onderzoek naar de toegankelijkheid van medische zorg in het land van herkomst*
Kamerstuk 19 637, nr. 2066 – Brief regering d.d. 06-10-2015
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, K.H.D.M. Dijkhoff
4. *Onderzoek naar de motieven van Ranov-vergunninghouders om geen naturalisatieverzoek in te dienen*
Kamerstuk 19 637, nr. 2072 – Brief regering d.d. 26-10-2015
Minister van Veiligheid en Justitie, G.A. van der Steur
5. *Landgebonden asielbeleid Sudan*
Kamerstuk 19 637, nr. 2074 – Brief regering d.d. 29-10-2015
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, K.H.D.M. Dijkhoff
6. *De geldigheidsduur van de verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd*
Kamerstuk 19 637, nr. 2081 – Brief regering d.d. 26-11-2015
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, K.H.D.M. Dijkhoff
7. *Asielbeleid Irak*
Kamerstuk 19 637, nr. 2105 – Brief regering d.d. 09-12-2015
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, K.H.D.M. Dijkhoff
8. *Beleidskader hervestiging 2016–2019*
Kamerstuk 19 637, nr. 2087 – Brief regering d.d. 30-11-2015
9. *Reactie op verzoek van het lid Voordewind, gedaan tijdens de Regeling van Werkzaamheden van 8 november 2015 over de lange afhandelingstijd inclusief screening van potentiële jihadististen, voordat mensen beoordeeld worden door IND*
Kamerstuk 19 637, nr. 2111 – Brief regering d.d. 09-12-2015
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, K.H.D.M. Dijkhoff
10. *Afzondering en visuele schouw in vreemdelingenbewaring*
Kamerstuk 19 637, nr. 2108 – Brief regering d.d. 11-12-2015
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, K.H.D.M. Dijkhoff
11. *Maatregelen hoge instroom asiel*
Kamerstuk 19 637, nr. 2086 – Brief regering d.d. 27-11-2015
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, K.H.D.M. Dijkhoff
12. *Doorstroom start-ups in de zelfstandigenregeling*
Kamerstuk 30 573, nr. 133 – Brief regering d.d. 14-12-2015
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, K.H.D.M. Dijkhoff
13. *Continuering aanpak schijnhuwelijken*
Kamerstuk 32 175, nr. 59 – Brief regering d.d. 17-12-2015
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, K.H.D.M. Dijkhoff
14. *Reactie op voorstellen vereniging EMDR Nederland*
Kamerstuk 19 637, nr. 2110 – Brief regering d.d. 18-12-2015
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, K.H.D.M. Dijkhoff
15. *Toelichting op het aantal Dublinclaims in 2014 en 2015*
Kamerstuk 19 637, nr. 2114 – Brief regering d.d. 05-01-2016
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, K.H.D.M. Dijkhoff
16. *Inventarisatie lijsten veilige landen van herkomst in andere lidstaten*
Kamerstuk 19 637, nr. 2113 – Brief regering d.d. 05-01-2016
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, K.H.D.M. Dijkhoff – Inventarisatie lijsten veilige landen van herkomst in andere lidstaten

*17. Wijziging toelatingsregeling buitenlandse investeerders
Kamerstuk 30 573, nr. 134 – Brief regering d.d. 08-01-2016
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, K.H.D.M. Dijkhoff*

*18. Publicatie van de Rapportage Vreemdelingenketen (RVK)
Kamerstuk 19 637, nr. 2115 – Brief regering d.d. 12-01-2016
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, K.H.D.M. Dijkhoff*

*19. Overzicht incidenten 2015 in- en rondom COA opvang locaties
Kamerstuk 33 042, nr. 22 – Brief regering d.d. 30-01-2016
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, K.H.D.M. Dijkhoff*

*20. Kabinetsreactie op «plan Samsom» voor het beperken van illegale
migratie naar de EU
Kamerstuk 19 637, nr. 2121 – Brief regering d.d. 03-02-2016
Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, K.H.D.M. Dijkhoff*